



Колекційні гроші – більше, ніж гроші.

Для багатьох людей це пам'ятні подарунки, які нагадують про яскраві сторінки життя.

Для колекціонерів – предмет захоплення, рушій наполеглих пошуків і щаслива мить досягнення мети. Для науковців бони і монети – свідки історії, які можуть багато розповісти про події тисячолітньої давнини.

Для всього народу національні грошові знаки – посвідчення про повноважне предстваництво у світовій спільноті, символ державності.

Сподіваємося, грошові знаки, введені в обіг Національним банком України в 2008 році, яким присвячено цей випуск журналу "Банкноти і монети України", порадують колекціонерів, принесуть успіх людям, які їх створили, і зміцнять імідж України як нумізматичної держави.

“Банкноти і монети України”

Інформаційно-довідковий журнал

Видається один раз на рік

Редакційна колегія:

Кірсев О.І. (голова),
Буряк С.В., Бажал Ю.М., Гайдар Є.Т.,
Галь В.М., Гальчинський А.С.,
Гесць В.М., Гребеник Н.І., Грушко В.І.,
Домбровські Марек, Іларіонов А.М.,
Кравець В.М., Кротюк В.Л., Крючкова І.В.,
Ландіна Т.В., Матвієнко В.П.,
Мельничук М.О., Міщенко В.І., Мороз А.М.,
Осадець С.С., Паламарчук А.Б.,
Пасічник В.В., Патріац Л.М., Петрик О.І.,
Подолєв І.В., Расвський К.Є.,
Ричаківська В.І., Савлук М.І., Савченко А.С.,
Сениц П.М., Смовженко Т.С., Федосов В.М.,
Хоффманн Лутц, Шевцова О.Й.,
Шлапак О.В., Шумило І.А.,
Ющенко В.А., Яременко С.О., Яценюк А.П.

Журнал підготовлено редакцією
періодичних видань і департаментом
готівково-грошового обігу
Національного банку України

Головний редактор

Патріац Л.М.

Заступник головного редактора

Крохмалюк Д.І.

Упорядник

Папуша А.В.

Головний художник

Козицька С.Г.

Дизайнер

Козицька С.Г.

Відповідальний секретар

Ліпінська С.М.

Оператор комп'ютерного набору

Литвинова Н.В.

Фото

Негребецький В.С.

Переклад на англійську мову

Загородня О.А.

Розробка CD-диску

Невський Д.О.

Для художнього оформлення журналу використано
ілюстративні матеріали з архіву редакції
періодичних видань НБУ, друкованих
і електронних ЗМІ та приватних архівів

Адреса редакції:

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна

тел./факс: (044) 524-96-25

тел. (044) 524-39-69

E-mail: papusha@bank.gov.ua

litvinova@bank.gov.ua

Передплатний індекс – 90664

Дизайн

Редакція періодичних видань НБУ

Надруковано з готового оригінал-макета
відділом видавничого обслуговування
господарсько-експлуатаційного управління НБУ
Формат 60 x 90/8. Друк на цифровому обладнанні
Фізич. друк. арк. 16. Умовн. друк. арк. 16.
Тираж 2 250 прим. Замовлення №9 – 0361
Підписано до друку 24.03.2009 р.

При передруку матеріалів, опублікованих
у журналі, посилання на журнал
“Банкноти і монети України” обов'язкове.
“Банкноти і монети України” 2009

До уваги читачів

Цей випуск журналу “Банкноти і монети України” – експериментальний. Уперше його видано у двох версіях – окремо українською і окремо англійською мовами. До кожного примірника журналу незалежно від мови видання додано компакт-диск, на якому розміщено україномовну і англійськомовну версії цього випуску журналу у формі PDF-файлів, а також – веб-розділ “Пам'ятні та ювілейні монети, введені в обіг Національним банком України в 1995 – 2008 роках”.

Увагу постійних читачів звертаємо на відсутність у випуску традиційного для нашого журналу розділу “Банкноти гривні”. Це пояснюється тим, що протягом 2008 року Національний банк України не вводив в обіг нових зразків банкнот.

БАНКНОТИ І МОНЕТИ УКРАЇНИ

2008

Інформаційно-довідковий журнал
Додаток до журналу "Вісник Національного банку України"

Випуск 13

Заснований 1999 року.
До 2001 року виходив двічі на рік як науково-популярний історико-культурологічний часопис
"Українська нумізматика і боністика" (додаток до журналу "Вісник НБУ"),
до 2004 року — один раз на рік як ілюстрований каталог "Банкноти і монети України"
(додаток до журналу "Вісник НБУ")

ЗМІСТ

Вступне слово	1
Пам'ятні та ювілейні монети, введені в обіг Національним банком України у 2008 році	5
Автори дизайну монет	94
Кращі українські монети 2007 року	114
Розмінні монети України 2008 року карбування	115
Сувенірна продукція, випущена Національним банком України в 2008 році	119





ПАМ'ЯТНІ ТА ЮВІЛЕЙНІ
МОНЕТИ,
ВВЕДЕНІ В ОБІГ
НАЦІОНАЛЬНИМ
БАНКОМ
УКРАЇНИ
В 2008 РОЦІ



“Василь Стус”*



Монету введено в обіг
8 січня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Ювілейна монета, присвячена громадському діячеві, перекладачу, літературознавцю, поету, твори якого перекладено багатьма мовами світу, – Василю Семеновичу Стусу (1938–1985). Невтомний борець за права людини, Василь Стус був членом (у 1979–1980 роках – головою) Української гельсінської групи захисту прав людини.

На аверсі на дзеркальному тлі угорі півколом розміщено напис: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, під яким – малий Державний герб України, зображено стилізовану композицію, що символізує шлях до державної незалежності, унизу написи: **2008 / 2 ГРИВНІ** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено портрет Василя Стуса на тлі стилізованої мозаїки Алли Горської “Жінка-птаха”, праворуч від якого півколом розміщено напис: **ВАСИЛЬ СТУС**.

*Художник і скульптор –
Володимир Атаманчук.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

* Цю, а також всі інші пам'ятні та ювілейні монети України, введені в обіг у 2008 році, відкарбовано на Монетному дворі Національного банку України.

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ВАСИЛЬ СТУС”

Автор дизайну монети Володимир Атаманчук:

– Ювілейна монета “Василь Стус” продовжила в 2008 році серію “Видатні особистості України”. Це одна з перших і одна з найбільших серій українських пам'ятних і ювілейних монет. Її було започатковано 19 липня 1995 року ювілейною монетою “Богдан Хмельницький”. На 1 січня 2009 року серія налічувала 76 назв (82 види) монет. Перспективи серії безмежні: за тисячолітню історію Україна дала світові сотні видатних діячів науки, культури, мистецтва, які заслуговують увічнення на національних грошових знаках.

На аверсі монети “Василь Стус” основне смислове навантаження покладено на зображення відкритої долоні, яка ніби випускає в небо птаха. Його образ нагадує Птаха щастя з мозаїчних робіт видатної української художниці, соратниці Василя Стуса Алли Горської. Птах на монеті символізує мрію нескорених борців із тоталітаризмом про справедливе суспільство, яке базується на демократії, свободі, повазі до прав людини, заради якого вони поклали свої життя.

Василь Стус

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Василь Семенович Стус народився 6 січня 1938 р. в селі Рахнівка Гайсинського району Вінницької області. 1939 року його батьки – Семен Дем'янович та Ірина Яківна – переселилися в місто Сталіно (нині Донецьк), аби уникнути примусової колективізації. У Сталіно Василь закінчив міську середню школу N 150 та історико-літературний факультет місцевого педагогічного інституту. По закінченні працював учителем української мови й літератури в селі Таужне Кіровоградської області, після чого два роки служив в армії на Уралі.

1959 року Василь Стус опублікував свої перші вірші.

Із березня 1963 р. почав працювати літературним редактором газети “Социалистический Донбасс”. Вступив до аспірантури Інституту літератури Академії наук УРСР ім. Т. Шевченка АН УРСР у Києві зі спеціальності “Теорія літератури”. За час перебування в аспірантурі підготував і надіслав у видавництво першу збірку віршів “Круговерть”. Її, як і другу збірку – “Зимові дерева” (1965 р.), було відхилено. Однак опубліковано в так званому самвидаві.

У вересні 1965 р. під час прем'єри фільму Сергія Параджанова “Тіні забутих предків” у кінотеатрі “Україна” в Києві Василь Стус узяв участь в акції протесту. Разом з Іваном Дзюбою, В'ячеславом Чорноволом, Юрієм Бадзьо закликав партійних керівників і населення столиці засудити арешти української інтелігенції, що стало першим громадським політичним протестом проти масових політичних репресій у Радянському Союзі у післявоєнний час. За участь у цій акції Василя Стуса виключили з аспірантури.

Почався період тимчасових робіт. Заробляв на життя, працюючи на шахті, залізниці, на будівництві, в котельні, в метро.

1965 року одружився з Валентиною Василівною Попелюх. 15 листопада 1966 р. у них народився син – нині літературознавець, дослідник творчості батька Дмитро Стус.

У 1970 р. книжка віршів поета “Веселий цвинтар” потрапила до Бельгії й була видана в Брюсселі. Переслідування поета в Радянській Україні посилювалися. Та він виявився сильним духом: у відкритих листах до Спілки письменників, Центрального комітету Компартії, Верховної Ради критикував панівну систему за порушення прав людини, протестував проти арештів у середовищі своїх колег. 1972 року Василя Стуса заарештували, звинуватили в “антирадянській агітації й пропаганді” та засудили до п'яти років позбавлення волі і трьох років заслання. Покарання відбував у мордовських і магаданських таборах.

1977 року В.Стуса перевели з концтабору на примусові роботи в золотокопальнях селища Матросове Магаданської області, де він працював два роки. З ув'язнення звернувся із заявою до Верховної Ради СРСР з відмовою від громадянства: “...мати радянське громадянство є неможливою для мене річчю. Бути радянським громадянином – значить бути рабом...”

Повернувшись восени 1979 р. до Києва, приєднався до Української гельсинської групи захисту прав людини. В травні 1980 був знову заарештований, визнаний особливо небезпечним рецидивістом і у вересні засуджений до 10 років примусових робіт і п'яти років заслання.

На знак протесту проти жорстокого поводження табірної адміністрації з політ'язнями Василь Стус кілька разів оголошував голодовки. У січні 1983 р. за передачу на волю зошита з віршами він на рік був кинутий у камеру-одиночку. 28 серпня 1985 року Стуса відправили в карцер за те, що, читаючи книгу в камері, сперся ліктем на нари. На знак протесту він оголосив безстрокову суху голодовку. Помер у ніч із 3 на 4 вересня, можливо, від переохолодження.

Був похований на табірному цвинтарі у с. Борисово. Прохання родини перевезти тіло додому відхилили на тій підставі, що не вийшов термін ув'язнення.

У листопаді 1989-го поета разом із побратимами, правозахисниками Юрієм Литвином і Олексом Тихим, що також загинули в таборі ВС-389/36 селища Кучино, перепоховали в Києві на Байковому кладовищі.

1991 року Стуса посмертно відзначено Шевченківською премією за збірку поезій “Дорога болю” (1990 р.).

*Як добре те, що смерті не боюсь я
і не питаю, чи тяжкий мій хрест,
що перед вами, судді, не клонюся
в передчутті недовідомих верст,
що жив, любив і не набрався скверни,
ненависті, прокльону, каяття.*

*Народе мій, до тебе я ще верну,
як в смерті обернуся до життя
своім стражданням і незлим обличчям.
Як син, тобі доземно уклонюсь
і чесно гляну в чесні твої вічі
і в смерть із рідним краєм поріднюсь.*



В.Стус
із сином Дмитром

“Лев Ландау”



Монету введено в обіг
18 січня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Ювілейна монета, присвячена видатному фізику-теоретику, лауреатові Нобелівської премії (1962) Льву Давидовичу Ландау (1908–1968), який зробив значний внесок майже в усі розділи теоретичної фізики. Автор класичної праці про діаманетику вільних електронів, теорії надплинності рідкого гелію та багатьох інших. У Харкові Лев Давидович керував теоретичним відділом Українського фізико-технічного інституту, одночасно завідував кафедрами теоретичної фізики в Харківському інженерно-механічному інституті й Харківському університеті, створивши школу радянської теоретичної фізики.

На аверсі вгорі півколом розміщено напис: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, між яким – малий Державний герб України, стилізована композиція – функція розподілу електронів та іонів у неізотеричній плазмі на тлі сонця, унизу написи: **2 ГРИВНІ / 2008** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено портрет Льва Ландау та вертикально розміщено написи: **ЛЕВ ЛАНДАУ** (ліворуч), **1908–1968** (праворуч).

*Художники –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптор –
Володимир Дем'яненко.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ЛЕВ ЛАНДАУ”

Співавтор дизайну монети Олександр Харук:

– Монета “Лев Ландау” є ювілейною у двох значеннях – вона присвячена ювілейній даті видатного українського вченого, крім того вона етапна як монетний виріб – це 350-та за ліком ювілейна монета сучасної України. Після здобуття державної незалежності в Україні вперше було введено в обіг ювілейну монету 7 травня 1995 року. Нею стала монета “Перемога у Великій Вітчизняній війні”. Першою монетою, відкарбованою Монетним двором Національного банку України, є “Київський псалтир” (введена в обіг 22 січня 1998 р.). А загалом (за станом на 1 січня 2009 року) в Україні введено в обіг 391 вид пам’ятних і ювілейних монет.

Лев Ландау

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Лев Ландау народився 22 січня 1908 р. в сім'ї Давида Львовича і Любові Веніамінівни Ландау в м. Баку. Закінчив місцеву гімназію. У чотирнадцять років вступив до Азербайджанського державного університету, де навчався одночасно на двох факультетах – фізико-математичному і хімічному.

Надзвичайно обдарований математично, Ландау жартома говорив про себе: "Інтегрувати навчився років у 13, а диференціювати умів завжди". Закінчивши в 1927 р. фізичне відділення ще одного університету – Ленінградського, – став його аспірантом, а по закінченні – співробітником Ленінградського фізико-технічного інституту. В 1926–1927 роках опублікував перші роботи з теоретичної фізики. У 1929 р. провів півтора року за кордоном у наукових центрах Данії, Англії і Швейцарії, де працював разом із провідними фізиками-теоретиками, в тому числі з Нільсом Бором, якого відтоді вважав своїм єдиним учителем.

Рятуючись від переслідувань сталінського режиму, які розпочалися в 1937 р., Ландау прийняв запрошення відомого вченого Петра Капіци зайняти посаду керівника теоретичного відділу Інституту фізичних проблем (ІФП), що знаходиться в українському місті Харкові. Але в 1938 р. вченого все ж заарештовують за так звану антирадянську агітацію. У в'язниці він провів рік і був випущений завдяки неймовірним зусиллям Капіци, який взяв Ландау "на поруки". Після звільнення, до самої смерті в 1968 р., Лев Давидович Ландау був співробітником ІФП.

Наукова спадщина Ландау така велика і різноманітна, що навіть важко собі уявити, як могла встигнути це зробити одна людина за якісь 40 років. Він розробив теорію діаманетизму вільних електронів (діаманетизм Ландау, 1930 р.); разом з Євгеном Ліфшицем створив теорію доменної структури феромагнетиків і отримав рівняння руху магнітного моменту (рівняння Ландау – Ліфшиця, 1935 р.), увів у науковий обіг поняття антиферомагнетизму як особливої фази магнетика (1936 р.); вивів кінетичне рівняння для плазми у випадку кулонівської взаємодії і встановив вигляд інтеграла зіткнень для заряджених часток (1936 р.); створив теорію фазових переходів другого роду (1935–1937 рр.); уперше отримав співвідношення між густиною рівнів у ядрі та енергією збудження (1937 р.), що дає підстави вважати Ландау (поряд з Хансом Беті і Віктором Вайскопфом) одним із творців статистичної теорії ядра (1937 р.); розробив теорію надплинності гелію II, поклавши тим самим початок створенню фізики квантових рідин (1940–1941 рр.); спільно з Віталієм Гінзбургом побудував феноменологічну теорію надпровідності (1950 р.); розвинув теорію фермі-рідини (1956 р.); водночас із Абдусом Саламом, Тзундао Чі та Чженьнін Янгом запропонував закон збереження комбінованої парності і висунув теорію двокомпонентного нейтрино (1957 р.).

За дослідження в галузі теорії конденсованих середовищ, зокрема теорії рідкого гелію, в 1962 році Ландау було присуджено Нобелівську премію з фізики.

Величезною заслугою Л.Д.Ландау є створення радянської, зокрема української школи фізиків-теоретиків. Лев Ландау (спільно з Євгеном Ліфшицем) – творець класичного курсу теоретичної фізики. Його багатотомний "Курс теоретичної фізики", який перекладений багатьма мовами, досі користується популярністю серед студентів-фізиків в усьому світі.



Маленький Лев з батьками і сестричкою
Л.Ландау (в центрі) з учасниками конференції
з низьких температур. Київ. 1955 р.



Л.Ландау з дружиною
Корою на церемонії
вручення йому Нобелівської премії. 1962 р.



Н.Бор і Л.Ландау на святі Архімеда в Московському державному університеті. 1961 р.

“Сидір Голубович”



Монету введено в обіг
26 лютого 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

*Ювілейна монета,
присвячена Сидору Тимофійовичу Голубовичу (1873–1938) –
українському політичному і державному діячеві,
який у жовтні 1918 року був обраний
до Української Національної Ради ЗУНР.
Із січня 1919 року – голова Державного секретаріату ЗУНР –
ЗОУНР.*

На аверсі в центрі зображено малий Державний герб України, під ним – рік карбування монети – 2008, по колу розміщено написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), **ДВІ ГРИВНІ** (унизу) та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено портрет Сидора Голубовича, праворуч від якого – роки життя: **1873 / 1938**, ліворуч розміщено напис – **ЗУНР** та унизу півколом – **СИДІР ГОЛУБОВИЧ**.

*Художники –
Володимир Дем’яненко (аверс), Володимир Таран,
Олександр Харук, Сергій Харук (реверс).
Скульптори –
Володимир Дем’яненко, Анатолій Дем’яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “СИДІР ГОЛУБОВИЧ”

Співавтор дизайну монети Володимир Таран:

– Будь-яка монета серії “Видатні особистості України” передбачає розміщення на реверсі портрета людини, якій вона присвячена. Це певною мірою обмежує фантазію художника і децю спрощує концепцію композиції. Однак у процесі створення монети “Сидір Голубович” все вийшло навпаки – найскладнішим виявилось відшукати його портрет. Свого часу радянські спецслужби попрацювали “доброросовісно” – жодного фотознімка чи художнього твору із зображенням С.Голубовича на території України ми не знайшли, хоча робили запити у численні інстанції й установи, де такі матеріали могли бути. Виручила заборонена в радянській Україні “Енциклопедія українознавства” за редакцією професора Володимира Кубійовича. Користуючись репродукцією поганенького чорно-білого фото Сидора Голубовича, нам довелося по суті створити його портрет. Сподіваємося, що, будучи відкарбованим у металі, образ видатного українського політичного і державного діяча початку ХХ століття відтепер назавжди залишиться для нащадків.

Сидір Голубович

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Сидір (Ісидор) Тимофійович Голубович народився 1873 року в селянській родині в с. Товстенке, нині Чортківського району на Тернопільщині.

Закінчив юридичний факультет Львівського університету.

Починаючи з 1904 р. жив і працював у м. Тернополі, де очолював місцеві осередки українських громадських організацій "Просвіта", "Сокіл". Брав активну участь у виданні часописів "Подільське слово" і "Подільський голос".

Під час Першої світової війни перебував у Відні. Став членом Загальної Української Ради (від травня 1915 р.); співпрацював із Союзом визволення України.

Восени 1915 р. повернувся до Львова, де очолював Український банк.

Із 1916 по 1918 рік Сидір Голубович – член Української парламентарної репрезентації в австрійському парламенті, яка була політичним проводом галицьких українців.

9 листопада 1918 року Сидора Голубовича було призначено державним секретарем судівництва у першому уряді Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). Він є співавтором тимчасової конституції ЗУНР, автором кількох законів республіки.

3 січня 1919 р. Українська Національна Рада (парламент ЗУНР), яка в цей час розташовувалася у м. Станіславові, затвердила С.Т.Голубовича головою Ради державних секретарів (аналог уряду). Водночас Сидір Голубович обіймав посади державних секретарів фінансів і торгівлі та промислу. Уряд під керівництвом С.Голубовича здійснив вагомі заходи з метою розбудови держави за умов польсько-української війни, однак у цій діяльності були й певні прорахунки.

Восени 1919 року Сидір Голубович разом із керівником Західної області УНР-ЗУНР Євгеном Петрушевичем, який не знайшов порозуміння з урядом Симона Петлюри, емігрували у Відень.

У 1924 р. Сидір Голубович повернувся до Львова й очолив Українську народно-трудова партію.

Брав участь у переговорах щодо заснування Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), яке пізніше стало найбільшою українською політичною партією в Галичині й у Польщі. УНДО об'єднало в собі Українську трудову партію, Українську партію народної роботи і волинські національні групи Української парламентарної репрезентації.

Влітку 1925 р. Сидір Голубович припинив політичну діяльність.

Працював адвокатом. Спочатку у Львові, а з 1929 р. і до кінця життя (1938 р.) – у Залозцях (нині смт. Залізці) на Тернопільщині.



Види м. Львова
початку XX століття

“Євген Петрушевич”



Монету введено в обіг
23 травня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Ювілейна монета, присвячена українському правникові, діячу українського національно-визвольного руху в Галичині, одному з організаторів Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), голові її парламенту – Української Національної Ради – Євгену Петрушевичу (1863–1940).

На аверсі в центрі зображено малий Державний герб України, під ним – рік карбування монети – **2008**, по колу розміщено написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), **ДВІ ГРИВНІ** (унизу) та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено портрет Євгена Петрушевича, праворуч від якого – роки життя **1863 / 1940**, ліворуч – Галицький лев та унизу півколом напис – **ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ**.

*Художники –
Володимир Дем’яненко (аверс),
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (реверс).
Скульптори –
Володимир Дем’яненко, Володимир Атаманчук.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ”

Співавтор дизайну монети Володимир Таран:

– На реверсі монети ліворуч від портрета Євгена Петрушевича розміщено “галицького лева”. Він був центральним елементом герба Західно-Української Народної Республіки, яку свого часу очолював Євген Петрушевич. Чомусь вважається, що лев – символ Галичини. Упродовж століть центральним елементом герба Галичини була галка. Золотий лев на тлі синього поля – суто львівська емблема, відома ще з пізнього середньовіччя. Стародавні хроніки зафіксували, що під час Грюнвальдської битви (1410 р.) львівське ополчення, яке воювало в складі об’єднаних польсько-литовських сил, піднімало прапори із зображенням лева, який вибирається на скелю. Нині “галицький лев”, тотожний центральному елементу герба Західно-Української Народної Республіки, є офіційним гербом Львівської області.

Євген Петрушевич

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Євген Омелянович Петрушевич народився 3 червня 1863 р. у м. Буськ, нині Львівської області, в сім'ї греко-католицького священника. Батько був знавцем української історії й літератури, людиною широкого духовного кругозору, глибокої національної свідомості. Відповідно виховав своїх трьох синів.

Після закінчення Академічної гімназії Євген відвідував студії правничого факультету Львівського університету. Вже в студентські роки став одним із лідерів молодіжного руху, очолював "Академічне братство". Після отримання ступеня доктора права відкрив у м. Сокаль (нині Львівської обл.) адвокатську канцелярію. Виявив себе талановитим організатором суспільно-політичного й культурно-освітнього життя у віддаленому від галицької столиці повіті. Був головою повітової "Просвіти". Закладав мережу її осередків у регіоні, заснував повітову ощадну касу, очолював боротьбу проти москвофільства, яке мало досить сильні позиції на Сокальщині. Як адвокат здобув прихильність широкого загалу населення професійним захистом від свавілля властей.

Із утворенням 1899 р. Української національно-демократичної партії став її активним членом. У 1907–1918 рр. Євген Петрушевич – посол австрійського парламенту, заступник голови Української парламентарної репрезентації. З 1910 р. – депутат галицького сейму, брав активну участь у боротьбі за реформу виборчого закону. Під час Першої світової війни (1914–1918 рр.) – член Головної Української Ради та Загальної Української Ради. В 1917–1918 рр. – голова Української парламентарної репрезентації в австрійському парламенті. 19 жовтня 1918 р. як президент Української Національної Ради проголосив створення на українських землях Австро-Угорщини Української держави. 4 січня 1919 р. обраний у Станіславі (нині Івано-Франківськ) Президентом Західно-Української Національної Ради (фактично – президентом ЗУНР). Після проголошення 22 січня 1919 р. Акта Злуки ЗУНР і УНР став членом Директорії УНР. 9 червня 1919 р. Українська Національна Рада, зважаючи на критичний стан української державності, призначила Є.Петрушевича Диктатором західних областей УНР-ЗУНР. Директорія УНР не визнала чинності цього акта і вивела Петрушевича зі свого складу. 15 листопада 1919 року Петрушевич покинув Кам'янець-Подільський, осідок українського уряду, і виїхав через Румунію до Відня. Після укладення 21 квітня 1920 р. договору між УНР і Польщею, згідно з яким українська сторона офіційно визнала анексію Польщею Галичини, Західної Волині, частини Полісся, Лемківщини, Підляшшя, Посання і Холмщини, Петрушевич визнав цей акт юридично неспроможним й очолив дипломатичну боротьбу за самовизначення Галичини на міжнародній арені. В серпні 1920 р. сформував екзильний уряд Диктатора, який ставив собі за мету домагатися відновлення незалежності ЗУНР дипломатичними засобами. Уряд Петрушевича припинив свою діяльність 15 березня 1923 р. після рішення Ради Послів про передачу Галичини до складу Польщі. До кінця свого життя Євген Петрушевич перебував у еміграції в Берліні. У 1920-х роках перейшов на позиції "радянськості"; порвав з радянськостю орієнтацією після краху політики "українізації" в УСРР. Помер у Берліні. Був похований на берлінському цвинтарі римо-католицької катедри св. Ядвіги представниками УНО, які згодом встановили на могилі пам'ятник. 1 листопада 2002 р. прах Євгена Петрушевича перепоховано у Львові на Личаківському кладовищі.



Поштова марка "Євген Петрушевич"



Розпорядок дня президента ЗУНР



Січові стрільці

Уряд ЗУНР в екзилі під проводом Є.Петрушевича (у першому ряду четвертий ліворуч). 1920 р.

“Роман Шухевич”



Монету введено в обіг
26 червня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Ювілейна монета, присвячена одному з чільних провідників українського визвольного руху 20–50-х років ХХ століття, військовому та політичному діячеві Роману Шухевичу (1907–1950). Роман Йосипович Шухевич (Тарас Чупринка) був генерал-хорунжим і головним командиром Української Повстанської Армії (1943–1950). Загинув у бою з радянськими енкаведистами 5 березня 1950 р. в підпільній штаб-квартирі в с. Білогорща поблизу м. Львова.

На аверсі розміщено композицію: стилізований ламаний шлях, що піднімається вгору, на тлі якого напис: СЛАВА / УКРАЇНІ!; вгорі – малий Державний герб України та напис півколом – НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ, під яким – номінал і рік карбування монети: 5 / ГРИВЕНЬ / 2008; зазначено метал, його пробу – Ag 925, масу дорогоцінного металу в чистоті – 15.55 та розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено портрет Романа Шухевича на тлі стилізованого лісу, що символізує військовий спротив окупантам і національно-визвольний рух на теренах України, а також розміщено написи: ГЕРОЯМ / СЛАВА! (праворуч), 1907 / ЛЬВІВ / 1950 / БІЛОГОРЦА (ліворуч) та – унизу півколом – РОМАН ШУХЕВИЧ.

Художники –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптор –
Анатолій Дем'яненко.

Номінал	Метал	Маса монети, г ¹	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Срібло 925 проби	15.55 (1/2 унції)	33.00	Пруф	Рифлений	3 000

¹Тут і далі щодо монет із дорогоцінних металів зазначено масу дорогоцінного металу в чистоті.

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “РОМАН ШУХЕВИЧ”

Співавтор дизайну монети Олександр Харук:

– В оформленні аверсу і реверсу ювілейної монети “Роман Шухевич” переважає, так би мовити, лісовий мотив – крони смерек, лісові шляхи і стежини... Вони мають нагадувати про жорстокі умови, в яких жили і боролися учасники визвольних змагань упродовж тривалого часу. Роман Шухевич, наприклад, переховувався в лісах по всій Галичині: з 1944 року – під Улашківцями поблизу Чорткова, восени та взимку 1944–1945 рр. – в околицях сіл Бишки, Потік, Конюхи, Августівна, Жуків, Рай на Тернопільщині. Черговим місцем постю було с. Пуків на Рогатинщині. Із жовтня 1946 р. по вересень 1947 р. Р.Шухевич мешкав у с. Княгиничі Рогатинського району. Звідси місце постю було перенесено у Комарнянський район на Львівщині, у с. Грімне. Ця криївка проіснувала до осені 1947 р. Від весни 1948 р. до загибелі Головний командир УПА перебував у с. Білогорща.

На тлі лісового пейзажу зроблено написи: Слава Україні! Героям слава! Ці слова не лише традиційне вітання повстанців. З ними вони і боролися, і йшли на смерть.

Роман Шухевич

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Роман Йосипович Шухевич народився 30 червня 1907 р. у м. Львові. При хрещенні отримав друге ім'я – Тарас. Батьки – Осип-Зиновій та Євгенія Шухевичі належали до галицьких священничих родів, які протягом XIX століття сприяли українському національному відродженню.

Дитинство Шухевича минуло у містечку Краківці на Львівщині. Родинні військово-патріотичні традиції, прищеплені юнакові батьком Йосипом та дядьком Степаном, зміцнив полковник Євген Коновалець – командант Української військової організації (УВО), який у 1921–1922 роках деякий час винаймав у Шухевичів кімнату. Гімназист Роман неодноразово розмовляв із полковником та прислухався до його розмов, які мали великий вплив на формування свідомості й характеру майбутнього провідника.

У 1926 р. Шухевич вступив до Львівської політехніки на дорожньо-мостовий відділ. У червні 1934-го закінчив навчання з дипломом інженера.

2 лютого 1929 у Відні було створено Організацію українських націоналістів (ОУН). У 1930–1934 рр. Шухевича (під псевдонімом “Дзвін”) було призначено бойовим референтом Крайової ексекютиви ОУН.

Як бойовий референт КЕ ОУН Шухевич брав участь в організації низки заходів, спрямованих проти антиукраїнської політики польської влади, зокрема він був причетним до замаху на міністра внутрішніх справ Б.Перацького – організатора варварської пацифікації, який здійснив у Варшаві бойовик ОУН Гриць Мацейко (“Гонта”).

У червні 1934 р. у зв'язку з убивством Перацького поліція провела масові арешти серед членів ОУН. 18 червня заарештовано й Романа Шухевича та заслано до концентраційного табору у Березі Картузькій.

19 січня 1935 р. Шухевича відправлено на слідство до Львова, де він сидів у тюрмі “Бригідки” по вул. Городоцькій.

Після звільнення у 1937 р. Роман Шухевич мешкав із родиною у Львові. Створена ним у березні 1937 р. фірма (кооператива) “Фама” стала першою українською рекламною компанією в Галичині. Вона мала виконувати подвійне завдання – політичне й фінансово-економічне. Ця фірма стала легальними прикриттям для діяльності ОУН.

У жовтні 1938 р. на Закарпатті постала незалежна Карпатськоукраїнська держава. Роман Шухевич організував фінансову допомогу для уряду Карпатської України, направляв членів ОУН для діяльності в Карпатській Січі.

Восени 1939 р. розпочалася Друга світова війна. Р.Шухевич увійшов до складу членів Революційного Проводу ОУН на чолі зі С.Бандерою й був призначений Крайовим провідником ОУН на західноукраїнних українських землях, що за пактом Молотова – Рібентроппа відійшли до Німеччини (Підляшшя, Холмщина, Надсяння та Лемківщина).

Під керівництвом Шухевича із членів ОУН, які приходили із УРСР, була створена міцна організаційна мережа, яка стала базою для підготовки підпілля в Україні.

У серпні 1943 р. на III Надзвичайному великому зборі ОУН Роман Шухевич був обраний головою бюро проводу ОУН і призначений головним командиром УПА.

Під час німецької окупації України Роман Шухевич переховувався переважно в лісах, а із серпня 1944 р., з приходом радянської влади, – у селах.

Загинув Роман Шухевич 5 березня 1950 р. у підпільній штабквартирі в с. Білогорща під час бою з радянськими енкаведистами.

12 жовтня 2007 року указом Президента України В.Ющенка “за визначний особистий внесок у національно-визвольну боротьбу за свободу і незалежність України та з нагоди 100-річчя від дня народження та 65-ї річниці створення Української повстанської армії” Роману Шухевичу посмертно присвоєно звання Герой України.



Агітаційна література повстанців

Кіннотники УПА-Північ. 1943 рік



“Георгій Вороний”



Монету введено в обіг
25 липня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Ювілейна монета, присвячена видатному математику Георгію Вороному, який народився в 1868 році в містечку Журавка, нині – Варвинського району Чернігівської області. Георгій Феодосійович Вороний збагатив математичну науку значними відкриттями, які носять його ім'я. Сфера застосування його розроблень – від комп'ютерної графіки до геометричного моделювання та створення штучного інтелекту. У наш час роботи Вороного використовуються фахівцями різних галузей знань практично в усіх країнах Європи, у США, Канаді, Японії, Австралії, Гонконгу, Новій Зеландії тощо.

На аверсі стилізовано зображено діаграму Вороного, угорі – малий Державний герб України та розміщено написи: 2008 / 2 ГРИВНІ, ліворуч півколом – НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ і логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено портрет Георгія Вороного (ліворуч), праворуч – діаграма Вороного, роки життя 1868 / 1908 та унизу півколом напис: ГЕОРГІЙ ВОРОНИЙ.

*Художники –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптор –
Анатолій Дем'яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ГЕОРГІЙ ВОРОНИЙ”

Співавтор дизайну монети Володимир Таран:

– Скажемо відверто: приймаючи замовлення на дизайн тієї чи іншої монети, художник почасти має поверхове уявлення про людину чи подію, якій вона має бути присвячена. Починаються творчі пошуки, вивчення матеріалів, заглиблення в тему. У цьому складному, але цікавому робочому процесі художник зрештою сам для себе робить відкриття, стає прихильником людини, якій присвячується монета, відчуває себе співучасником видатної події, яку має відобразити на площині майбутнього монетного виробу. Справжнім відкриттям стала для нас і постать геніального математика-українця Георгія Вороного. Найскладнішою виявилася робота над портретом науковця. Нам хотілося, зберігши індивідуальні риси вченого, зробити його узагальненим образом інтелігентної людини кінця XIX століття – високоосвіченої, культурної, відповідальної, яка, незважаючи ні на які обставини її умови, дбає насамперед про розумне, добре, вічне... Чи вдалося нам це – судити людям, для яких ми працюємо.

Георгій Вороний

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Георгій Феодосійович Вороний народився 28 квітня 1868 р. у містечку Журавка (нині селище міського типу Варвинського району Чернігівської області).

Родина Вороних, основним принципом виховання в якій було дбати не про себе, не про багатство, навіть не про славу, а лише про Україну, – дала українському народові багато непересічних особистостей. Досить згадати хоча б батька вченого – Феодосія Вороного – професора Ніжинської та директора Прилуцької гімназій, який ще за часів свого навчання у Київському університеті вирізнявся активною громадянською позицією (про це в свій час писала мати видатної поетеси Лесі Українки Олена Пчілка), брав діяльну участь у створенні та роботі безкоштовних недільних шкіл для робітничої молоді. Разом із синами (їх у нього було троє) вони перетворили Журавку у справжній осередок культури, побудували школу, відкрили бібліотеку.

Один із синів Георгія Вороного – Юрій – став видатним ученим-хірургом. Він першим у світі зробив пересадку нирки людині (1934 рік).

Георгій Вороний з дитинства виявив математичні здібності.

У 1885 р. закінчив Прилуцьку гімназію. Вступив на математичний факультет Петербурзького університету, який успішно закінчив 1889 року і був залишений при університеті для підготовки магістерської дисертації. Після її захисту у 1894 р. став професором Варшавського університету. Працюючи тут, досліджував ланцюгові дробі. У Варшавському університеті в професора з'явився відданий учень – Вацлав Серпінський, який теж став відомим на весь світ математиком.

1897 року Георгій Вороний захистив докторську дисертацію.

1907-го був обраний членом-кореспондентом Петербурзької Академії наук.

У науковому світі Георгій Вороний відомий як учений виняткових математичних здібностей, який започаткував кілька нових наукових напрямів: аналітичної теорії чисел, алгебричної теорії чисел, геометрії чисел. Побудовані Георгієм Вороним математичні моделі виявилися дуже зручними інструментами для дослідників найрізноманітніших галузей знань: кристалографії, фізики, астрономії, електроніки, радіаційної фізики, хімії, комп'ютерної графіки, проблем штучного інтелекту, хімічної інженерії, проблем розпізнавання образів, офтальмології, мікробіології та інших.

Справжнє значення започаткованих Георгієм Вороним напрямів наприкінці XIX – на початку XX століть нових напрямів у галузі теорії чисел розкривається лише в наш час – у третьому тисячолітті. Це пов'язано із нинішнім розвитком комп'ютерної графіки, молекулярної біології, радіаційної фізики, космології, творенням штучного інтелекту.

За своє коротке життя (всього 40 років) Г.Вороний написав 12 фундаментальних наукових праць. Переважна більшість із них (8!) успішно використовується саме зараз. Це – унікальне явище, зокрема в математиці, де будь-які відкриття вже через 2–3 роки вважаються застарілими.

На честь Вороного названо діаграму, яка широко застосовується в інформатиці. Він є одним із найчастіше цитованих математиків світу. Сайт в Інтернеті *Voronoi diagrams* налічує понад 100 000 веб-сторінок.

Перебуваючи за межами України, Георгій Вороний ніколи не втрачав зв'язків із земляками. Він любив Україну, обожнював свою Журавку. Щороку приїздив до рідних на літній відпочинок, тут обмірковував свої наукові праці. У Журавці, згідно з волею вченого, його й поховали. Помер Г.Вороний 20 листопада 1908 р.

На жаль, родину Вороних не оминув каральний меч сталінської тоталітарної системи. В 30-ті роки минулого століття родичі вченого були репресовані. Над могилою Г.Вороного вчинили наругу. Система докладала зусиль до того, щоб стерти навіть пам'ять про родину українських патріотів. Однак, як показав час, пам'ять про добрі вчинки людей незнищенна.



Г.Вороний у робочому кабінеті

У родинному колі

“Наталія Ужвій”



Монету введено в обіг
9 вересня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Ювілейна монета, присвячена одній із найяскравіших зірок українського кіно, актрисі театру, яка за час своєї багаторічної сценічної діяльності зіграла понад 200 ролей. Наталія Михайлівна Ужвій своєю сценічною творчістю відтворювала багатогранність, багатовимірність духовного світу жінки; її діяльність збагатила вітчизняну культуру.

На аверсі зображено театральну маску, вгорі розміщено напис півколом: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, під яким – малий Державний герб України та рік карбування монети – **2008**, унизу – **2 / ГРИВНІ** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі в намистовому колі зображено портрет Наталії Ужвій, унизу розміщено напис: **НАТАЛІЯ УЖВІЙ 1898–1986**.

*Художники –
Микола Кочубей (аверс);
Юлія Скоблікова, Марія Скоблікова (реверс).
Скульптори –
Анатолій Дем’яненко, Володимир Атаманчук.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “НАТАЛІЯ УЖВІЙ”

Співавтор дизайну монети Юлія Скоблікова:

– З іконографією Наталії Ужвій, здавалося, не могло бути проблем. Є тисячі її фотознімків, зроблених у різні періоди життя, в різних обставинах, в найрізноманітніших ситуаціях і мізансценах. Хочеш – ось Наталія Михайлівна в образі селянки, а ось вона – світська пані. Це розмаїття для художника виявилось ще більшою проблемою, ніж брак фотознімків. І справа не лише у складності вибору. Потрібен був вираз, поза, ракурс, які б дали поштовх творчій фантазії саме скульптора. І такий знімок знайшовся. Знайти його мені допомогла племінниця чоловіка Наталії Михайлівни, яка і нині працює адміністратором у театрі імені Івана Франка. Це був любительський, технічно недосконалий знімок. Але на ньому я побачила актрису саме в тому настрої, в тому профілі, який хотіла бачити. Звичайно, я доопрацювала портрет, зробила актрисі іншу “зачіску”, підкресливши цим її жіночність. А погляд – теплий і хоробрий водночас, спрямований вперед, у майбутнє, – залишився таким, як на нікому не відомій фотографії з сімейного альбому.

Наталія Ужвій

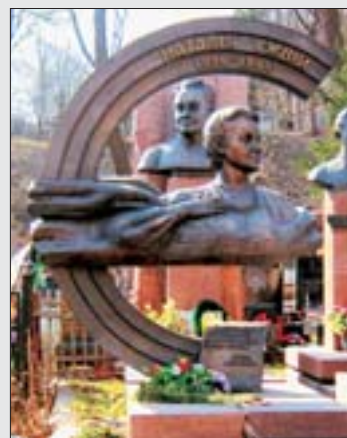
РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Народилася Наталія Михайлівна Ужвій 22 серпня 1898 року в селянській сім'ї в містечку Любомлі на Волині. Згодом життєві обставини змусили батька майбутньої актриси шукати робітничого щастя на Привіслянській залізниці. До 1912 року родина Ужвій жила в робітничому селищі Брудно, поблизу Варшави. Там минали дитячі роки Наталі, там вона отримала початкову освіту – спершу в залізничному, а потім у міському дворянському училищі. Та дівчинці не вдалося далі продовжити навчання через матеріальну скруту в сім'ї. Наталія влаштується працювати швачкою, але не полишає самоосвіти. Наполегливо і старанно готується до іспитів і в 1914 році успішно складає їх на звання сільської вчительки. Так, серед гущі народу, розпочинається трудова біографія Наталії Михайлівни. Побут, звички, культура і традиції села дали змогу талановитій дівчині накопичити багатющий емоційний досвід, який потім живитиме її протягом усього творчого життя.

Визначальною для юної акторки стала зустріч і знайомство з І.Мар'яненком у 1912 році, в день, коли вони обоє вперше переступили поріг професійного театру. Наталія потрапляє в допоміжний склад Київського українського драматичного театру імені Т.Шевченка. У 1926 році Н.Ужвій переходить до харківського театру "Березіль", що об'єднував навколо себе майбутній цвіт української сцени – Л.Курбаса, А.Бучму, М.Крушельницького, О.Сердюка, І.Мар'яненка та інших. Це був час пошуків і дерзаних, змужніння, осмислення свого покликання. З 1936 року актриса працює в Київському українському драматичному театрі ім. І.Франка. Звернення до класичного репертуару по-новому розкрило творче обдаровання Н.Ужвій, збагатило й розширило його. У роки Другої світової війни Н.Ужвій разом з театром перебувала в евакуації, спочатку в Тамбові, а згодом – у Семипалатинську і Ташкенті. З концертними бригадами вона побувала на багатьох фронтах, виступаючи і на передових позиціях, і в санчастинах, і в ар'єргардних військах. То були часи, коли як ніколи відчувалася потреба в мистецькому слові, у чистих і світлих емоціях та почуттях. Влітку 1943 року актриса знімається у кінофільмі «Райдуга» (за однойменною повістю В.Василевської), що одержав "Оскара" і приніс актрисі славу й любов мільйонів глядачів. У повоєнні роки Н.Ужвій плідно працює над образами своїх сучасниць у п'єсах О.Корнійчука, А.Якобсона, О.Васильєва, В.Собка. "Образ може бути лише тоді щирим і переконливим, коли актор, творець його, поріднився з ним, злився, "увібрав" його в себе і всіма своїми почуттями і поведінкою втілює в образ", – писала Наталія Михайлівна про особливості власної творчої лабораторії.

Серед численних акторських робіт Н.Ужвій практично нема прохідних, виконаних, так би мовити, на самій техніці. Здавалося б, найневиразніша роль, оживлена талантом і серцем актриси, позначена оригінальним витлумаченням, сприймалася по-новому. Поруч з великою актрисою виросло не одне покоління молодих митців, які з перших самостійних кроків на сцені відчували не тільки опіку майстра, але й саму атмосферу живої легенди театру. Творчу працю Наталії Михайлівни Ужвій відзначено багатьма високими державними нагородами.

Померла Н.М.Ужвій 22 липня 1986 року.



Галерея образів Наталії Ужвій



“Григорій Квітка- Основ’яненко”



Монету введено в обіг
18 листопада 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

*Ювілейна монета,
присвячена письменникові, культурно-громадському діячеві,
основоположнику жанру соціально-побутової комедії
в класичній українській літературі
Григорію Квітці-Основ’яненку (1778–1843),
найвідомішими творами якого є “Конотопська відьма”,
“Сватання на Гончарівці”, “Пан Халявський”,
“Шельменко-денщик” тощо.*

На аверсі вгорі розміщено малий Державний герб України, напис півколом: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, зображено типовий для сходу України вид міста XIX ст., унизу напис – **2 ГРИВНІ**, рік карбування монети – **2008** (праворуч) та логотип Монетного двору Національного банку України (ліворуч).

На реверсі зображено портрет Квітки-Основ’яненка та розміщено напис: **ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ’ЯНЕНКО** (вгорі півколом) і роки життя – **1778–1843** (унизу).

*Художник і скульптор –
Володимир Атаманчук.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ’ЯНЕНКО”

Автор дизайну монети Володимир Атаманчук:

– Творчість Квітки-Основ’яненка уже давним-давно перевірена часом. Вона нетлінна. Квітку знають на всіх теренах України. І академіки, і школярі. Тому для відтворення на монеті свідомо взято його портрет, відомий кожному ще зі шкільних підручників. Це не просто портрет конкретної людини. Це – бренд, символ епохи, яким став сам Григорій Квітка-Основ’яненко.

Аверс монети – фантазійний. Це збірний образ українського повітового містечка часів Квітки-Основ’яненка. Його використано з метою асоціативного впливу, що сприяв би відтворенню настрою, атмосфери, в якій відбувалися події, майстерно описані у творах письменника.

Григорій Квітка-Основ'яненко

З НАРОДНОЇ ЛЕГЕНДИ

Одного дня 1604 року до Києва прибився звідкись дід з онуком-сиротою Григорієм. Невдовзі дід помер, а внук прижився. За ніжну вдачу і незвичайну вроду підлітка прозвали Квіточкою, а коли підріс – Квіткою. Згодом у нього закохалася горда красуня, дочка київського воєводи, а парубок відповів палкою взаємністю. Вони потай повінчалися, підмовили гурт козаків і втекли на вільні, дикі тоді землі Лівобережжя. На березі річки Уди заснували поселення – основу майбутнього Харкова й усієї Слобожанщини. Це був прапрадід Григорія Федоровича, що заснував рід Квіток.

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Григорій Федорович Квітка (псевдонім – Грицько Основ'яненко) народився у с. Основі (тепер у межах м. Харкова). Походив із козацько-старшинського роду. Здобув домашню освіту. У родині панувала глибока шана до рідної мови, історії, фольклору, мистецтва. Звичаї в родині відзначалися простотою. Тут багато читали, постійно влаштовували вистави самодіяльного театру, нахненником яких був Григорій; він же виконував і головні ролі. Усе це формувало мистецькі смаки юного Квітки, його суспільні погляди, прищеплювало любов до народної поезії, виховувало повагу до простолюду. Родину Квіток часто відвідував Григорій Сковорода, а відомо, що він відвідував лише одноступенців. Юний Григорій Квітка вивчав напам'ять вірші Сковороди, байки Гулака-Артемівського, цілі уривки з "Енеїди", читав Ломоносова і Мольєра, Жуковського і Сервантеса – взагалі все, що потрапляло йому на очі, любив слухати легенди, повір'я та розповіді про героїчні битви козаків супроти нападників.

У 23 роки вступив до Курязького монастиря, але через чотири роки повернувся до світського життя. Був комісаром у народному ополченні, повітовим предводителем дворянства (1817–1828 рр.), згодом – головою Харківської палати кримінального суду. Став активним діячем громадського і культурного життя Харкова. Обирався членом Товариства наук при Харківському університеті. Виступив одним із засновників Харківського професійного театру (з 1812 р. – його директор), Благодійного товариства (1812 р.), Інституту шляхетних дівчат (1812 р.), Харківської губернської бібліотеки (1838 р.).

Г.Квітка-Основ'яненко був прихильником ідеї вдосконалення суспільства шляхом реформ та впливу на нього засобами літературного і театрального мистецтва. Головним творчим принципом вважав "писання з природи", орієнтацію на живу навколишню дійсність. Виступав з пропагандою народної тематики в літературі, був переконаний у позастановій цінності особистості. Свої перші твори надрукував у журналі "Украинский Вестник", який видавав у 1816–1817 рр. разом із Р.Гонорським і Є.Філоматським. Писав українською і російською мовами.

Кращі твори Квітки-Основ'яненка одними з перших представили українську літературу європейським читачам. Так, у 1854 році в Парижі опубліковано французькою мовою "Сердешну Оксану". Квітку-Основ'яненка перекладено польською, болгарською, чеською та іншими мовами. З ним особисто листувався Тарас Шевченко. Поет позитивно відгукувався про твори Квітки, присвятив йому вірш "До Основ'яненка" та виконав ілюстрації до нарисів "Знахар" і повісті "Панна Сотниківна".

Квітка-Основ'яненко по праву носить почесне ім'я "батька української прози". Його повісті, сюжети яких розгортаються поза соціальними конфліктами, з ідеально-цнотливими і побожними героями, є типовим зразком українського сентименталізму. Творчість Квітки-Основ'яненка справила значний вплив на подальший розвиток української літератури, зокрема так званої етнографічної школи.

Будинок у с. Основа,
де жив Г.Квітка-Основ'яненко

М.Кропивницький у ролі Шельменка
з комедії Г.Квітки-Основ'яненка
"Шельменко-денщик"



“Василь Симоненко”



Монету введено в обіг
25 грудня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Пам’ятна монета, присвячена поетові, прозаїку, журналісту, який посів гідне місце в плеяді “шістдесятників”, Василю Андрійовичу Симоненку. Творчість поета відіграє значну роль в українській літературі ХХ ст. і є взірцем високої громадянськості. У ній важливе місце посідає патріотична тема – любові до України та українців.

На аверсі вгорі розміщено малий Державний герб України, під яким праворуч напис: **НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК УКРАЇНИ**; номінал – **2 / ГРИВНІ**, рік карбування монети – **2008** (унизу) та зображено стилізовану композицію, що ілюструє вірш поета “Лебеді материнства”, розміщено логотип Монетного двору Національного банку України (ліворуч).

На реверсі зображено портрет Василя Симоненка, праворуч на тлі стилізованого вербового листя розміщено напис **ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО / 1935–1963**, по колу напис – **МОЖНА ВСЕ НА СВІТІ ВИБРАТИ, СИНУ**, (угорі), **ВИБРАТИ НЕ МОЖНА ТІЛЬКИ БАТЬКІВ-ЩИНУ** (унизу).

*Художники –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптор –
Святослав Іваненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО”

Співавтор дизайну монети Олександр Харук:

– Публіцистичний характер багатьох віршів Василя Симоненка, його сміливі громадянські вчинки створили в уяві сучасників образ полум’яного трибуна, непохитного правозахисника. Василь Симоненко таким і був. Проте насамперед він був – Поетом. Поетом від Бога. Просто йому судилося жити в часи, коли важку місію лідерів нації доводилося брати на себе лише поетам.

Працюючи над дизайном монети “Василь Симоненко”, ми намагалися акцентувати увагу саме на його поетичній натурі, художньому світобаченні, витонченому смаку, глибокому відчутті сили і краси слова. Для створення саме такого образу використано зображення тендітного вербового віття, граціозні лебеді в польоті. Портретне зображення самого поета ліричне, мрійливе. Друзі поета запевняють, що в житті Лицар української поезії саме таким і був.

Василь Симоненко

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Лицарем української поезії назвав Василя Симоненка видатний український письменник ХХ століття Олесь Гончар. Тоді – в 60-ті роки ХХ століття, в час переслідувань української творчої інтелігенції, яка виступила проти радянського тоталітаризму, така оцінка непокірного поета була своєрідним героїзмом. Її міг публічно зробити лише великий Гончар. Молодий поет, якому патріарх української літератури дав таке зобов'язуюче звання, виправдав його всім своїм життям.

Василь Андрійович Симоненко народився 8 січня 1935 року в селянській родині в с. Біївці Лубенського району Полтавської області. У 1957 р. закінчив факультет журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Після навчання працював у обласних газетах "Черкаська правда", "Молодь Черкащини", пізніше – кореспондентом "Робітничої газети". Писати вірші почав ще в студентські роки, але в умовах прискіпливої радянської цензури друкувався неохоче: за його життя вийшли лише збірки поезій "Тиша і грім" (1962) та казка "Цар Плаксій і Лоскотон" (1963). Зате уже в ті роки набули великої популярності самвидавні поезії Симоненка, що клали початок українському рухові опору 1970-их років. Це була дошкульна сатира на радянський лад ("Некролог кукурудзяному качанові", "Злодій", "Суд", "Балада про зайшого чоловіка"), відображення убогого життя радянських людей, особливо селянства ("Дума про щастя", "Одинок матір"), викриття російського великодержавного шовінізму ("Курдському братові"). Окремий значний цикл становлять твори, в яких поет висловлює свою любов до України ("Задивляюсь у твої зіниці", "Є тисячі доріг", "Український лев", "Лебеді материнства", "Україні" та багато інших творів).

1962 року Василь Симоненко разом з іншими активістами руху опору, передусім із відомою українською художницею Аллою Горською і театральним режисером Лесем Танюком, виявили місця масових поховань людей, розстріляних НКВС, зокрема – у Биківні під Києвом, про що зробили публічну заяву, яку направили до Київської міської ради. Після цього Аллу Горську за нез'ясованих обставин було вбито, а Василя Симоненка жорстко побито, внаслідок чого він помер від швидкоплинної хвороби нирок у 1963 році.



ЛЕБЕДИ МАТЕРИНСТВА

*Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.*

*Заглядає в шибку казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима.*

*Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хати,
Не пуцу тебе калиску синову гойдати.*

*Припливайте до калиски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.*

*Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,*

*Лопотіли крилати і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.*





*Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.*

*У хмільні смеркання мавки чорноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любові.*

*Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво-наречені.*

*Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

*Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.*

*За тобою завжди будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.*

*І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі,*

*Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть.*

*Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

Василь Симоненко



Батьківська хата
В.Симоненка в с. Біївці
На Полтавщині

Рукописи Василя
Симоненка



Василь з матір'ю
Г.Ф.Щербань



ВІД УПОРЯДНИКА

У студентські роки (1968–1973) мені пощастило познайомитися і підтримувати контакти з матір'ю Василя Симоненка – Ганною Федорівною Щербань. Вона була сусідкою моєї сестри, що мешкає в Черкасах.

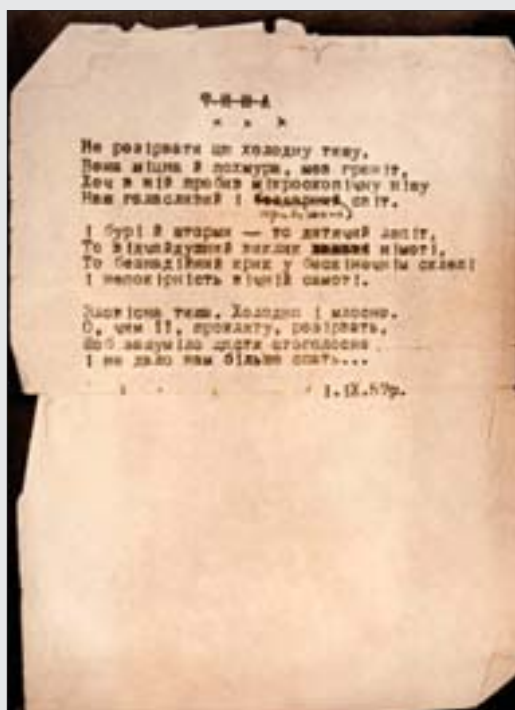
Із розповідей матері, радянські правоохоронні органи почали, не криючись, стежити за Василем після “злочасної заяви” про злочини енкаведистів у Биківні, яка викликала значний резонанс за кордонами Радянського Союзу. “Невідомі” били Василя не один раз. Фатальна “зустріч із правоохоронцями” сталася восени 1963 року. Василь хотів купити цигарок у буфеті залізничного вокзалу. Незважаючи на те, що до його закриття ще залишалось хвилин 15, буфетниця відмовилася обслужити покупця, бо вже збиралася додому. Василь зробив їй зауваження і наполіг на своєму. Це роздратувало буфетницю. Вона покликала двох вокзальних міліціонерів, що випадково проходили поруч. “Наводити порядок” ті почали з перевірки документів “порушника спокою”. Коли пересвідчилися, що перед ними Василь Симоненко, все пішло за іншим сценарієм. Поетові заломили руки і завели у відділення міліції. Викликали “воронку” – спеціальну машину з заґратованими вікнами для перевезення злочинців – і відвезли у відділення міліції міста Сміла (це за 30 кілометрів від Черкас). Там Василя жорстоко побили. Наступного дня журналіста розшукали і забрали з відділення міліції його колеги по редакції. Обидві руки поета були сині від побоїв, а на тілі в районі печінки, нирок, куди били найбільше і найболючіше, – жодних слідів. Тобто вбивали поета “професіонально”. Після цього контакту з “правоохоронцями” йому щодень ставало гірше. 13 грудня 1963 року Василь Симоненко помер.

У перші роки після смерті поета його рукописну спадщину зберігала мати. Вірші 1961 – 1962 років, написані рукою поета, містилися у товстеному загальному зошиті в обкладинці із дермантину. Серед них, до речі, й один із варіантів геніального твору “Лебеді материнства”. Першу половину вірша автор перекреслив і зробив ремарку: “На металолом”. Мати Василя Симоненка дозволила мені скопіювати рукописи його віршів, оповідань, начерків, більшість із яких у той час ще не була опублікована. Дуже шкода, що тоді ми не володіли такою досконалою копіювальною технікою, яка є сьогодні. Зафіксував я рукописи Василя Симоненка любительським фотоапаратом “Зеніт”. Без штатива, під світлом настільної лампи. Я не знаю, де Василева “Общая тетрадь” зараз. Її фотокопію (хоч і неякісну, та все ж справжню) зберігаю як безцінну реліквію. Радий, що трапилася нагода показати людям кілька цих дорогих для мене знімків.

Андрій Папуша,
“Банкноти і монети України”.



Рукописи Василя
Симоненка



“Марія Примаченко”



Монету введено в обіг
26 грудня 2008 року.

Серія “Видатні особистості України”

Ювілейна монета, присвячена самобутній художниці народного декоративного живопису – Марії Овксентіївні Примаченко (Приймаченко), творчість якої належить до унікальних явищ у світовому мистецтві. Її творчість відіграла важливу роль у розвитку народно-декоративного мистецтва України, а “звірині серії” стали винятковим явищем, якому не було аналогів у світовому мистецтві.

На аверсі вертикально розміщено композицію: угорі – малий Державний герб України, під яким напис – НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК / УКРАЇНИ, стилізований твір Марії Примаченко 1983 року “Космічний кінь...”, під яким – номінал і рік карбування монети: 5 ГРИВЕНЬ / 2008.

На реверсі монети зображено портрет Марії Примаченко на тлі її твору 1991 року “Український соняшник”, над яким розміщено напис півколом – МАРІЯ ПРИМАЧЕНКО, ліворуч вертикально роки життя: 1908–1997.

*Художник і скульптор –
Анатолій Дем’яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Срібло 925 проби	15.55 г, (1/2 унції)	33.00	Пруф	Гладкий із заглиб- леним написом*	5 000

*Гурт монети – гладкий із заглибленим написом, яким зазначено метал, його пробу – Ag 925, масу дорогоцінного металу в чистоті – 15.55; на гурті розміщено також логотип Монетного двору Національного банку України.

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “МАРІЯ ПРИМАЧЕНКО”

Автор дизайну монети Анатолій Дем’яненко:

– Під час роботи над створенням ескізів ювілейної монети “Марія Примаченко” найскладнішим було вибрати малюнки художниці. Адже кожна її робота – неповторна. Перевагу надано “Українському соняшнику” як символу національної приналежності художниці, “Космічному коню” – як символу безмежної, космічної фантазії народної майстрині пензля.

Марія Примаченко (Приймаченко)

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Марія Овксентіївна Примаченко (Приймаченко) народилася 30 грудня 1908 р. (за старим стилем – 12 січня 1909 р.) в селі Болотня на Київщині.

Батько, Овксентій Григорович, був теслею-віртуозом, майстрував дворові ого-рожі у вигляді стилізованих зображень. Мати, Параска Василівна, славилася як майстриня вишивання (сама Марія Овксентіївна вбиралася у сорочки, вишиті власноручно).

Дитинство Марії було затьмарене страшною недугою – поліомієлітом. Це зробило її не по-дитячому серйозною й спостережливою, загостило слух і зір. У дитячі роки дівчинка відкрила в собі художника, який потрібен людям. Почалося все з того, що вона розмалювала українську піч квітами і небаченими звірятами. За-мовникам-односельцям її перша картина на печі дуже сподобалася. Вони нагоду-вали художницю (час був голодний) і дали поросю.

Перший гонорар відіграв незвичайну роль у її долі: вона раптом зрозуміла, що може не бути тягарем на шиї у батьків, а здатна заробити собі гроші і навіть підтримати сім'ю, яка статками похвалитися не могла.

“Починалося все це так, – згадувала художниця. – Якось біля хати, над річкою, на завітчаному лузі пасла я гусей. На піску малювала всякі квіти, побачені мною. А потім помітила синюватий глей. Набрала його в пелену і розмалювала нашу хату...” Кожен приходив подивитися на цю дивину. Хвалили. Сусіди просили і їхні хати прикрасити.

Талант Примаченко відкрила киянка Тетяна Флору (у 1960–1970-х роках широку популяризацію творчості Примаченко організував журналіст Г.Местечкін). 1936 року Марію Овксентіївну запрошують до експериментальних майстерень при Київському музеї українського мистецтва. Її творчість стає різноманітною – Марія малює, вишиває, захоплюється керамікою. У Державному музеї українського народного та декоративно-прикладного мистецтва зберігаються її чудові керамічні глечики й тарелі цього періоду. Є відомості й про те, що Марія Примаченко виявила свій талант у галузі керамічної скульптури. На жаль, зберігся лише один твір у цьому жанрі – “Крокодил”. За участь у виставці народного мистецтва 1936 року Марію Примаченко нагороджують дипломом першого ступеня. З того часу її твори з незмінним успіхом експонуються на виставках у Парижі, Варшаві, Софії, Монреалі, Празі.

Коли почалася Друга світова війна, Марія Примаченко повернулася до рідного села, розділивши зі своїми односельчанами труднощі окупації і радість перемоги. Війна забрала в неї чоловіка, який так і не встиг побачити сина Федора, однак не зламала творчий дух майстрині.

У 1960–1965 роках художниця натхненно працює над новим циклом – “Людя на радість”, до якого увійшли роботи “Сонях”, “Синій вазон з квітами”, “Голуб на калині”, “Пава у квітах”, “Лев”. За цей цикл Марія Примаченко удостоєна Державної премії України ім. Т.Г.Шевченка. “Роблю сонячні квіти тому, що людей люблю, творю на радість, на щастя людям, щоб всі на-роди один одного любили, щоб жили во-ни, як квіти по всій землі...” – так говори-ла про себе самобутня художниця.

Останні роки життя стара недуга ску-вала Марію Овксентіївну, вона не підво-дилася з ліжка. Але продовжувала спілкуватися зі світом – малювати...

На 89-му році життя (в ніч на 18 серпня 1997 року) невтомна трудівниця ук-раїнської культури відійшла у вічність.



“Український соняшник”. Папір.
Гуаш. 1991 р.



“Космічний кінь”.
Папір. Гуаш. 1983 р.



“Русалки”. Папір. Гуаш. 1967 р.

ВІРШІ-ПРИМОВКИ

Вірші-примовки Марії Примаченко, що супроводжували її роботи, експоновані на персональній виставці у 1973 році:

- Хитра лисиця ведмедику каже: “Їж кукурудзу – поправишся”, – а собі курочку несе та медок п’є; в ній сила є.
- Сорока каже: “Чі-чі-чі! Ой де ж нам спати?” – На печі. – Що ж нам пити? – Горілочку, бо приїхали по дівочку.
- Журяться рябушки: “А вже скоро зима, а в нас хати нема”. Обізвався зайчик: “А я зими не боюся, у снігу сховаюся”. З Новим роком, з новою весною, з новим щастям, усі люди на Землі.

УРОЧИСТА ПРЕЗЕНТАЦІЯ

2009-й рік оголошений ЮНЕСКО Роком Марії Примаченко. Таким чином світова спільнота віддає шану геніальній українській художниці, яка збагатила своїми творами культурну спадщину людства.

Рік Примаченко Національний банк України зустрів урочистою презентацією ювілейної монети “Марія Примаченко”. В ній взяли участь виконавчий директор з питань готівково-грошового обігу Олег Дащенко, автор дизайну монети художник Анатолій Дем’яненко, директор Всеукраїнського благодійного фонду Марії Примаченко Ольга Левченко, мистецтвознавці Олег Пінчук, Едуард Димшиць, керівники провідних мистецьких музеїв столиці України. Вів презентацію директор департаменту зовнішньоекономічних відносин НБУ Сергій Круглик.

– Для світової спільноти українське мистецтво ХХ століття тримається на трьох китах, – значив скульптор і мистецтвознавець Олег Пінчук. – Це – Архипенко, Малевич і Примаченко. Мистецька громадськість України дякує Національному банку за створення і введення в обіг монети, присвяченої геніальній художниці. Вона заслужила бути представленою на національних грошах.

“Біла криниця”.
Папір. Гуаш. 1968 р.



“Марусина мичку пряла та Івана виглядала”.
Папір. Гуаш. 1968 р.



ПРИМАЧЕНКО ЧИ ПРИЙМАЧЕНКО?

На презентації зайшла мова і про написання прізвища художниці. У ході дослідження, проведеного фахівцями департаменту готівково-грошового обігу Національного банку України, яке готує документацію, необхідну для офіційного введення ювілейної монети в обіг, з'ясувалося, що метрично зафіксоване прізвище художниці – Примаченко. До речі, саме таке прізвище записане й у свідоцтві про народження сина Марії Овксентіївни Федора. В мистецтвознавчих працях і науковій літературі поширилося прізвище Приймаченко, тобто у формі, що більшою мірою відповідає правопису української мови. Подібні випадки траплялися в історії мистецтва. Наприклад, відомий грузинський художник Піросмані насправді був Піросманішвілі. Нині прийнято один із варіантів його прізвища зазначати в дужках. Порадившись, українські мистецтвознавці вирішили надалі аналогічно чинити і щодо прізвища Марії Овксентіївни Примаченко (Приймаченко), тобто зазначати в дужках, як псевдонім, другий його варіант.



“Три діди”. Папір. Гуаш. 1984 р.

Біографічні довідки про видатних особистостей України, яким присвячено монети одноіменної серії, складено за такими інформаційними джерелами:

1. Енциклопедія українознавства: В 10 томах / Головний редактор Володимир Кубійович. – Париж, Нью-Йорк: Молоде Життя. – 1954–1989.
2. Вільна енциклопедія. Веб-сайт: <http://uk.wikipedia.org/>
3. Енциклопедія історії України. Веб сайт: <http://history.org.ua/>
4. Біографії письменників. Веб-сайт: <http://www.allbio.com.ua/>
5. В.Симоненко. У твоєму імені живу. К.: Веселка. – 1994.
6. Веб-сайт: <http://poetyka.uazone.net/symonenko/index.phtml>
7. Народні перлини. – К.: Дніпро. – 1971.
8. Веб-галерея робіт: artukraine.com
9. Веб-сайт “Країни світу”: <http://svit.ukrinform.ua/>
10. Золота книга української еліти. Інформаційно-іміджевий альманах – К.: Євроімідж, – 2001.

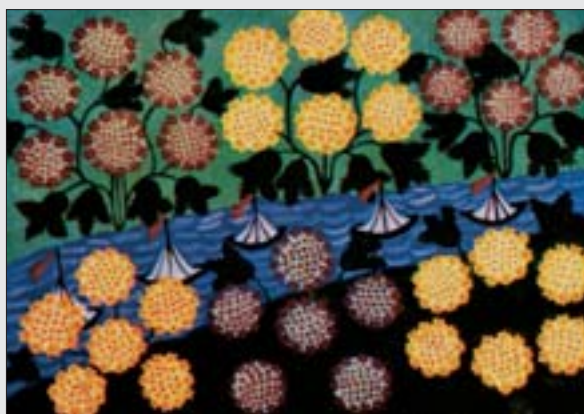


“Катерина співає пісню”. Папір. Гуаш. 1968 р.



“Чом не прийшов... ” Папір. Гуаш.
1967 р.

“Калиновий берег”. Папір. Гуаш.
1966 р.



“90 років утворення Західно- Української Народної Республіки”



Монету введено в обіг
3 листопада 2008 року.

Серія “Відродження української державності”



Ювілейна монета, присвячена Українській державі, створеній на західноукраїнських землях після розпаду Австро-Угорської імперії, у складі якої перебувала значна частина українських земель – Галичина, Буковина і Закарпаття. 9 листопада 1918 року було сформовано уряд – Державний Секретаріат ЗУНР. Законом від 13.11.1918 р. закріплювалися верховенство і суверенітет народу.

На аверсі на тлі прапора розміщено: угорі півколом напис: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, під яким – малий Державний герб України, номінал монети – **2 / ГРИВНІ**, ліворуч – лев (із герба ЗУНР), унизу між фрагментами декоративного орнаменту – рік карбування монети: **2008** і логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено групу січових стрільців під стягом і розміщено напис: **90 РОКІВ УТВОРЕННЯ** (півколом) **ЗУНР**.

*Художники –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори –
Анатолій Дем’яненко, Володимир Атаманчук.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	35 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “90 РОКІВ УТВОРЕННЯ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ”

Співавтори дизайну монети Олександр і Сергій Харуки:

– Часом нас запитують, хто саме зображений на реверсі? Це узагальнені образи, типажі, через риси і настрої яких ми прагнули передати дух суворого часу й обставин, за яких мільйони українців спромоглися на вікопомний Листопадовий зрив.

Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР)

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Напередодні Першої світової війни значна частина українських земель – Східна Галичина, Буковина та Закарпаття – перебували у складі Австро-Угорщини. Коли в жовтні 1918 року в умовах воєнної поразки австро-німецького блоку та в результаті національно-визвольної боротьби народів Австро-Угорська імперія розпалася, українці почали рішуче діяти з метою створення власної держави на західноукраїнських землях.

Наприкінці вересня 1918 року у Львові було сформовано Український Генеральний Військовий Комісаріат, який розпочав роботу з підготовки збройного повстання.

18 жовтня 1918 р. у Львові на зборах українських депутатів австрійського парламенту, українських членів галицького і буковинського сеймів, представників політичних партій Галичини і Буковини, духовенства і студентства було утворено Українську Національну Раду (УНРаду) – політичний представницький орган українського народу в Австро-Угорській імперії.

19 жовтня 1918 р. УНРада проголосила Українську державу на всій українській етнічній території Галичини, Буковини і Закарпаття. Було вирішено виробити демократичну конституцію та обрано президента Української Народної Ради, яким став Євген Петрушевич.

31 жовтня 1918 р. до Львова прибула Польська ліквідаційна комісія (створена 28 жовтня 1918 р. у Кракові), яка мала перебрати від австрійського намісника владу над Галичиною – і включити її до складу Польщі. В цей же день на вечірньому засіданні УГВС представники української громади вирішили взяти владу у Львові збройним шляхом.

Так на західних землях України почалася боротьба за державну незалежність, яка увійшла в історію під назвою Листопадовий зрив.

У ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 р. стрілецькі частини, очолювані сотником Дмитром Вітовським, зайняли всі найважливіші урядові установи у місті.

9 листопада 1918 р. УНРада утворила тимчасовий виконавчий орган, який 13 листопада 1918 р. було перетворено на уряд – Державний Секретаріат ЗУНР-ЗОУНР.

13 листопада 1918 р. затверджено Конституційні основи новоствореної держави.

Тогочасна Польща не могла змиритися з втратою Галичини. 21 листопада 1918 р. внаслідок кровопролитних боїв польські війська захопили Львів. Уряд ЗУНР переїхав до Тернополя, а з кінця грудня УНРада і уряд ЗУНР знаходилися у Станіславі (тепер Івано-Франківськ).

4 січня 1919 р. було сформовано новий уряд на чолі з С.Голубовичем і створено Виділ УНРади під керівництвом Є.Петрушевича.

1 грудня 1918 р. делегація УНРади і представники Директорії УНР підписали у м. Фастові (нині Київської області) попередню угоду про об'єднання ЗУНР і УНР.

22 січня 1919 р. у Києві відбулося урочисте проголошення Акта про Злуку ЗУНР (Галичина, Буковина, Закарпаття) і УНР (Наддніпрянська Україна) в єдину соборну Українську Народну Республіку. Згідно з Законом "Про форму влади в Україні", прийнятим Трудовим Конгресом України, ЗУНР отримала назву "Західна Область Української Народної Республіки" (ЗО УНР, ЗОУНР).

Проте внаслідок складної міжнародної і внутрішньої ситуації воз'єднання двох українських держав не було втілене в життя, і їх адміністративні органи продовжували діяти майже незалежно.

У цих умовах 15 травня 1919 р. на український фронт у Галичині та Волині було кинуте сформовану та озброєну у Франції 80-тисячну польську армію генерала Ю.Галлера. На початку червня 1919 року вона захопила майже всю Галичину. Українська галицька армія (УГА) чинила відчайдушний опір, однак сили були не рівними, і вона 16-18 липня 1919 р. відступила за річку Збруч. Територію ЗОУНР остаточно окупували польські війська.

Уряд ЗУНР в екзилі (він переважно перебував у Відні) намагався відстояти державну незалежність Західно-Української Народної Республіки шляхом переговорів з відповідними міжнародними інституціями. Ці зусилля не увінчалися успіхом.

14 березня 1923 р. на засіданні Ради Послів держав Антанти були визнано фактичні кордони Польщі, які включали в себе і території ЗУНР.

15 березня 1923 р. екзильний уряд ЗУНР припинив своє існування.



“Хрещення Київської Русі”



Монету номіналом 100 гривень введено в обіг 17 липня 2008 року, номіналом 5 гривень – 9 вересня 2008 року.

Серія “Відродження християнської духовності в Україні”



Пам'ятні монети,

присвячені 1020-річчю хрещення Київської Русі, яке започаткувало утвердження християнства як державної релігії.

На аверсі монети номіналом 100 гривень угорі розміщено малий Державний герб України, по колу на тлі стилізованого орнаменту – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **СТО ГРИВЕНЬ** (унизу), між ними – рік карбування монети: **2008** (праворуч), зазначено метал та його пробу – **Ag 999**, масу догоцінного металу в чистоті – **1000**, логотип Монетного двору Національного банку України (ліворуч). У центрі монети у колі, утвореному зі стилізованих променів, розміщено хрест і написи півколом: **ПРАВОСЛАВ'Я** (вгорі) **ІЗ КИЄВА ПО ВСІЙ РУСІ** (внизу).

На аверсі монети номіналом 5 гривень угорі розміщено малий Державний герб України, по колу на тлі стилізованого орнаменту – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **П'ЯТЬ ГРИВЕНЬ** (унизу), між ними – рік карбування монети: **2008** (праворуч), логотип Монетного двору Національного банку України (ліворуч). У центрі монети в колі, утвореному зі стилізованих променів, розміщено хрест і написи півколом: **ПРАВОСЛАВ'Я** (вгорі), **ІЗ КИЄВА ПО ВСІЙ РУСІ** (внизу).

На реверсі монети номіналом 100 гривень зображено багатофігурну композицію хрещення, під якою розміщено напис **988 / РІК**, угорі півколом напис: **ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ**.

На реверсі монети номіналом 5 гривень зображено багатофігурну композицію хрещення, під якою розміщено напис – **988 / РІК**, угорі півколом напис: **ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ**.

*Художник обох монет –
Святослав Іваненко.*

*Скульптори обох монет –
Володимир Атаманчук, Святослав Іваненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
100 гривень	Срібло 999 проби	1000.0	100.0	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	До 800
5 гривень	Нейзильбер	16.54	35	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ”

Автор дизайну монети Святослав Іваненко:

– Однією з особливостей пам'ятної монети номіналом 100 гривень “Хрещення Київської Русі” є її параметри. Це друга відкарбована в Україні монета діаметром 100 мм і масою 1000 г (першою з такими параметрами була ювілейна монета “10 років відродження грошової одиниці України – гривні”, введена в обіг 29 серпня 2006 року). Не кожен монетний двір має технічну можливість карбувати кілограмові монети. Монетний двір Національного банку має таку можливість завдяки створенню потужностей з випуску нагородних знаків, де встановлено унікальне пресоє обладнання, й успішно опанував відповідну технологію.

1020 років хрещення Київської Русі: що ми про це знаємо?

ПЕРЕД ХРЕЩЕННЯМ



Історичні події, які привели до хрещення Русі, розвивалися приблизно так. 987 року у Константинополі було зроблено спробу скинути з трону імператора Македонської династії Василя Болгаробойця. Візантійський трон не покладався на свої військові сили, і вирішено було звернутися за допомогою до язичницького, але могутнього київського князя Володимира.

До Києва прибули з Константинополя імператорські послы і духовенство. Було укладено договір, згідно з яким Володимир мусив: 1) послати на допомогу грекам шість тисяч варягів; 2) прийняти разом з усім своїм народом християнське хрещення; 3) після виконання всіх умов договору князь Володимир мав отримати руку царівни Анни.

Таким чином, як пише літописець, воля Божа визначила входження Київської Русі в благодатне лоно Церкви Всесвітньої (на той час християнство ще не було остаточно поділене на Східну православну та Західну католицьку церкви): князь Володимир виконав усі умови – хрестився сам, хрестив своїх людей і направив до Візантії військо, за допомогою якого заколотників було розгромлено, а його заводія Варду Фоку – вбито.

ШЛЮБ І ВІРА

Позбавившись небезпеки, греки, однак, не квапилися виконувати свою частину домовленостей – відсилати сестру імператора до Володимира. Обурений візантійським лукавством, князь знову зібрав військо і пішов на "град грецький", тобто на древній Херсонес. У ті часи це був один із важливих економічних і торгових центрів імперії. Удар Володимира був настільки сильним, що його відчували як у

Візантії, так і за її межами. Тож Царгород – нічого робити – погодився віддати грецьку царівну за київського князя, заради чого Володимир відправив у Царгород київських послів. Анна була, як можна здогадатися, невтішною – дуже не хотіла покинути витончений Константинополь, родичів, друзів, і навіки "похоронити себе серед варварів". Князь Володимир чекав наречену в Тавриді. Вельми важливим історично було те, що в почті царівни з Константинополя прибув до Херсонеса митрополит Михайло – з великою свитою кліру, зі святими мощами, літургійними книга-





В.Таран, О.Харук, С.Харук.
"Володимир Великий – Хреститель Київської Русі". 2008 р.

ми, іконами й іншими християнськими цінностями. Церковне вінчання київського князя Володимира і царівни Анни відбулося у Херсонесі (перед цим було охрещено князя Володимира), а здобуте Володимиром місто було повернуто Візантії. Відтоді київський князь почав карбувати монети за візантійським зразком – на них Володимира було зображено у царському одязі, з імператорською короною на голові та зі скіпетром і хрестом у руках.

Г.Якутович. Ілюстрації до "Повісті минулих літ".
1982 р.



ХРЕЩЕННЯ РУСИ

Невдовзі великий князь із дружиною Анною вирушили з Херсонеса – через Крим, Тамань, Азовські та інші землі, які входили до складу великих володінь Володимира, – до Києва. Перед ними несли хрести, ікони, святі мощі; не стихали молебні та піснеспіви. Виглядало так, наче близькі стосунки з Царгородом, хрещення та шлюб з гречанкою змінили не тільки самого Володимира, а й землю, на якій він князував.

Ставши християнином, Володимир поспішав хрестити також киян – якщо знадобиться, то силою. Народу прийшло багато: ще напередодні посланці князя оголосили “місту і світу”: “Якщо хто не прийде завтра на річку – багатий чи бідний, жебрак або раб, той буде мені ворог”. Бажання князя було виконане беззаперечно; і, як пишуть літописці, “в один час уся земля наша прославилася Христу з Отцем і Святим Духом”. Були знищені – спалені, скинуті в Дніпро – давні кумири. Головного з них – Перуна прив'язали до кінського хвоста, били палками і також кинули в річку. Простий народ, який мало що розумів у тому, що робилося, проливав сльози за своїми старими богами. В Києві заколотів не було (вони пізніше спалахували в північних провінціях).

Із перших часів християнства устанавився звичай споруджувати храми на руїнах язичницьких святилищ та на крові святих мучеників. Так, князь Володимир побудував храм святого Василя Великого на пагорбі, де знаходився жертвник Перуна і заклав кам'яний храм Успіння Пресвятої Богородиці (Десятинна церква) на місці мученицької кончини св. варягів-мучеників. Найдавніший текст “статутної церковної грамоти” святого князя Володимира свідчив: “Се даю церкві цій Святої Богородиці десятину з усього свого князювання”.

Скорочений виклад історичної розвідки релігієзнавця Клари Гудзик
“1020 років хрещення Київської Русі: що ми про це знаємо?” // “День”. – 2008. – 18 квітня.

П.Андрусів. “Хрещення України-Руси”. 1980 р.



“Храмовий комплекс у с. Буки”



Монету введено в обіг 25 грудня 2008 року.

Серія “Відродження християнської духовності в Україні”

Пам’ятна монета, приурочена побудові й освяченню православного храмового комплексу в селі Буки Сквирського району Київської області, до якого входять церква Св. Євгенія Великомученика, дзвіниця Св. Даниїла, каплиці Св. Миколая та Св. Олександра. Ктитор храмового комплексу – Іван Миколайович Суслов, християнин і патріот, лауреат Державної премії України в галузі архітектури.

На аверсі в центрі зображено великого князя київського Володимира Святославовича з хрестом та моделлю храму в руках, ліворуч та праворуч від якого розміщено написи півколом: по внутрішньому колу угорі – **ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ**, унизу – **БУДІВНИЧИЙ ПРАВОСЛАВ’Я**, по зовнішньому колу вгорі – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, внизу – **ДЕСЯТЬ ГРИВЕНЬ** та розміщено: малий Державний герб України (вгорі), рік карбування монети – **2008** (ліворуч), стилізовану зірку (праворуч).

На реверсі зображено православний храмовий комплекс, домінантою якого є храм Св. Євгенія Великомученика, та розміщено написи: вгорі півколом – **Україна / ВІДРОДЖЕННЯ ХРИСТИАНСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ**, внизу на дзеркальному тлі, що стилізовано зображує річку Роставицю, – **ПРАВОСЛАВНИЙ ХРАМОВИЙ КОМПЛЕКС / ЦЕРКВА СВ. ЄВГЕНІЯ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА / ОСВЯЧЕНА В 2007 РОЦІ / КІЇВЩИНА / СКВИРА с. БУКИ**.

Художник і скульптор – Володимир Дем’яненко.

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Гладкий із заглибленим написом*	5 000

*Гурт монети – гладкий із заглибленим написом, яким зазначено метал, його пробу – Ag 925, вагу дорогоцінного металу в частоті – 31.1 та розміщено логотипом Монетного двору Національного банку України.

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ХРАМОВИЙ КОМПЛЕКС У С. БУКИ”

Автор дизайну монети Володимир Дем’яненко:

– Пам’ятною монетою “Храмовий комплекс у с. Буки” представлено нову, започатковану у 2008 році серію “Відродження християнської духовності в Україні”. Відкрито серію пам’ятними монетами номіналами 100 і 5 гривень “Хрещення Київської Русі”. Запровадження серії свідчить про посилення в українському суспільстві, передусім у середовищі підприємців і бізнесменів, тенденції до благочинної діяльності, спрямованої зокрема на відновлення раніше втрачених або створення нових осередків духовності, на збереження і зміцнення християнських традицій українського народу.

Справжнє диво на Київщині

ХРАМОВИЙ КОМПЛЕКС

Немає жодних сумнівів, що храмовий комплекс у селі Буки Сквирського району Київської області невдовзі стане місцем паломництва не лише православних віруючих, а й туристів, мандрівників, шанувальників архітектури і мистецтва. Це справжнє диво, яке на початку третього тисячоліття так зненацька – з Божої волі і завдяки таланту й працелюбству кількох людей – з'явилося на Київщині у звичайнісінькому селі, про яке раніше мало хто й чув.

За архітектурною витонченістю споруд, плануванням ландшафтного парку, оздобленням куточків відпочинку храмовий комплекс у Буках уже зараз не поступається знаменитим історико-культурним заповідникам. Тут передбачено й уже збудовано величну церкву Святого Євгенія Великомученика, каплиці Святого Олександра і Святого Миколая, алею Апостолів, дзвіницю, трапезну, два гостинних двори і два гостьових будинки, кілька озер, фонтанів, оглядовий майданчик, тенісні корти, спортивний зал, чимало господарчих будівель.

Спроекували храмовий комплекс і ландшафтний парк київські архітектори Юрій Бабич і Юрій Рейтерович, будівництвом керував інженер Євген Долгов. А з'явилося нове диво на Київщині завдяки ініціативі і коштам сучасного продовжувача славних українських традицій меценатства і благодійництва, генерального директора товариства з обмеженою відповідальністю "Агропромисловий комплекс "Сквира" Івану Суслову. До створення комплексу, безумовно, мають безпосереднє відношення й інші люди. Назвали ми лише тих, кому указом Президента України №573/2007 присуджено Державну премію України в галузі архітектури за 2007 рік.

Іван Суслов

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Іван Миколайович Суслов народився 17 червня 1958 року в сім'ї службовців у м. Сквирі Київської області. Свій трудовий шлях розпочав робітником. Із часом очолив агропромислову корпорацію. Поєднав працю з навчанням у Національній юридичній академії імені Ярослава Мудрого за спеціальністю "Правознавство".

Відомим Іван Миколайович став після заснування одного з перших на Київщині дитячих будинків сімейного типу. Маючи кількох рідних дітей, він став батьком і кільком десяткам сиріт.

Не цурається Іван Миколайович громадської роботи. Він один з активних учасників відродження на Київщині козацьких традицій. Йому присвоєно почесне звання генерал-майор Українського гетьманського війська. Нагороджено орденами "Слава на вірність Вітчизні" III і II ступенів. За заслуги у відродженні духовності нагороджено орденом Святого рівноапостольного князя Володимира III ступеня.

Для оформлення сторінки використано фотознімки із веб-сайту Архітектурної спілки м. Києва:
<http://www.archunion.com.ua/>



Генеральний директор ТОВ
"Агропромисловий комплекс
"Сквира" І.М.Суслов

Загальний вигляд храмового
комплексу в с.Буки



“Глухів”



Монету введено в обіг
10 листопада 2008 року.



Серія “Гетьманські столиці”

Пам’ятна монета, присвячена стародавньому українському місту Глухову (нині Сумської області). Історичне минуле Глухова тісно пов’язане з процесами державо- і правотворення. Із 1708 року місто стає постійною резиденцією гетьманів Лівобережної України – І.Скоропадського, П.Полуботка, Д.Апостола, К.Розумовського. У Глухові перебували перша Малоросійська колегія (1722–1727), правління гетьманського уряду (1734–1750) та друга Малоросійська колегія (1764–1782), тут діяли Генеральна військова канцелярія, Генеральний суд, інші державні органи.

На аверсі розміщено малий Державний герб України (вгорі), під яким рік карбування монети – 2008, напис півколом – НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ, у центрі зображено гармату і дзвін, які виготовлялися у Глухові, внизу номінал – 10 / ГРИВЕНЬ, зазначено метал, його пробу – Ag 925, масу дорогоцінного металу в чистоті – 31.1 (ліворуч) та логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч).

На реверсі зображено стилізовану панораму міста, у центрі якої – Київська брама міської фортеці; вгорі півколом напис – ГЕТЬМАНСЬКА СТОЛИЦЯ, під ним – герб міста та чотири портрети гетьманів, під якими – написи: ІВАН / СКОРОПАДСЬКИЙ, ПАВЛО / ПОЛУБОТОК, ДАНИЛО / АПОСТОЛ, КИРИЛО / РОЗУМОВСЬКИЙ, унизу між стилізованими фрагментами орнаменту розміщено напис: ГЛУХІВ.

*Художник –
Анатолій Сніжко.*

*Скульптори –
Анатолій Дем’яненко, Святослав Іваненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Рифлений	7 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ГЛУХІВ”

Автор дизайну монети Анатолій Сніжко:

– Після виходу в світ монети мене вже запитували, чому на її аверсі, крім обов’язкових написів, зображено гармату і дзвін? Цьому є аргументоване пояснення.

У другій половині XVII століття Глухів, маючи цехову організацію ремісництва, став найбільшим лівобережним центром лудвистарства (це галузь ливарництва, пов’язана з виготовленням виробів із міді та її сплавів). Тут відливали гармати, церковні дзвони, казани, литаври, мідний посуд тощо. На рубежі XVII – XVIII століть своїми виробами особливо улавилися глухівські лудвистари батько й син Йосип та Карпо Балашевичі. Гармати Балашевичів і нині прикрашають колекції зброї у музеях Санкт-Петербурга, Москви, Варшави. Три глухівські гармати є в Чернігові. А церковні дзвони, відлиті в Глухові, лунали на дзвіницях багатьох церков України.

Гармата і дзвін – не лише свідчення високого рівня майстерності глухівських ливарників, це ще й своєрідні символи могутності держави (гармата) і духовності народу (дзвін).

3 місця події

СЕРІЮ “ГЕТЬМАНСЬКІ СТОЛИЦІ” ЗАВЕРШЕНО

6 листопада 2008 року в м. Глухові Сумської області відбулися урочистості з нагоди 300-річчя проголошення міста гетьманською столицею. У них взяли участь знані в Україні люди, серед яких – народна артистка України, почесна громадянка Глухова Ада Роговцева, голова Глухівського земляцтва, академік Юрій Шемшученко, народний депутат України Петро Ющенко, архієпископ Конотопський та Глухівський, намісник монастиря Гменська пустинь Лука, делегація Національного банку України, представники численних громадських організацій.

У рамках урочистостей на території Державного історико-культурного заповідника міста було відкрито археологічний музей, унікальні експонати якого свідчать, що вже на початку нашої ери на місці сучасного Глухова існувало значне поселення, яке постійно розвивалося і в X – XI століттях переросло в місто, яке ще до нашестя на Русь татаро-монголів стало центром Глухівського удільного князівства.

На честь 300-річчя проголошення Глухова гетьманською столицею в його центрі було відкрито пам'ятний знак, виготовлений місцевим скульптором Геннадієм Матюхіним, відбулося театральне дійство, під час якого місцеві актори відтворили образи гетьманів, резиденції яких розташовувалися в Глухові, та представили інших своїх геніальних земляків, зокрема композиторів Максима Березовського і Дмитра Бортнянського. У виконанні хору прозвучали гімн міста і багато чудових українських пісень.

А надвечір у міському будинку культури відбулися урочисті збори громадськості. Їх окрасою стала презентація введеної Національним банком України в обіг пам'ятної монети “Глухів”.

Цією монетою завершено тематичну серію “Гетьманські столиці”. Нагадаємо, що дві попередні монети серії – “Батурич” і “Чигирин” – було введено в обіг відповідно у 2005 та 2006 роках.

У презентації монети “Глухів” взяли участь представники Національного банку України, зокрема директор департаменту готівково-грошового обігу Роман Кисельов та заступник начальника управління експертизи, захисту грошей та нумізматики, науковий експерт журналу “Банкноти і монети України” Тамара Лошманова, начальник управління НБУ в Сумській області Ольга Радченко.

Чому презентація монети відбулася в Глухові 6 листопада – зрозуміло. Але про те, як саме це місто 300 років тому було проголошене столицею, відомо далеко не всім.

Розповідає автор дизайну монети, краєзнавець, колишній працівник управління експертизи, захисту грошей та нумізматики департаменту готівково-грошового обігу Національного банку України Анатолій Сніжко.

Пам'ятка Гетьманщини –
Спасо-Преображенська церква



Вознесенська церква у м. Глухові

Панорама м. Глухова. XIX ст.





Пам'ятка археології – посуд та наконечник списа XII–XIII ст.

ГЕТЬМАНСЬКА СТОЛИЦЯ ГЛУХІВ

...Початок XVIII століття. Триває Північна війна між Росією та Швецією. Скориставшись тим, що шведські війська увійшли на територію України, гетьман Іван Мазепа робить відчайдушну спробу вирвати Україну з "міцних обіймів" царської Росії, уклавши військово-політичний союз зі Швецією. Довідавшись про перехід І.Мазепа на бік Карла XII, цар Петро I наказав зруйнувати гетьманську резиденцію у Батурині, а козацькій старшині з'їхатися до Глухова для обрання нового гетьмана замість "изменившого Росії".

Пригнічена й приголомшена кривавою батуринською різнею, до Глухова приїхала поодиноким полковом та сотенним старшиною, козаки порізнених українських полків, дучовенство. До міста були стягнуті російські війська, прибув цар з вельможами.

6 листопада 1708 року на головній площі міста – Радному майдані – гетьманом Лівобережної України обирається стародубський полковник Іван Ілліч Скоропадський. З цього дня Глухів стає столицею гетьманської та Лівобережної України, резиденцією гетьманів І.І.Скоропадського (1708–1722), Д.П.Апостола (1727–1734), К.Г.Розумовського (1750–1764); місцем перебування першої Малоросійської колегії (1722–1727), Правління гетьманського уряду (1734–1750), другої Малоросійської колегії (1764–1728). Тобто "глухівський" період історії України охоплює майже все XVIII століття.

Чому саме Глухів було обрано місцем розташування гетьманської резиденції?

Певну роль у цьому відіграло те, що Глухів лежав на шляху з України до Московщини, неподалік від кордону, під боком у царських воєвод, які таким чином мали можливість прискіпливо стежити за бунтівними "єдиноверними братами" з України.

А ще зіграло свою роль те, що Глухів на той час був містом із потужними укріпленнями, численними мурованими спорудами, високим рівнем цехової організації ремісництва, сприятливим природним середовищем. Тобто його інфраструктура могла повністю забезпечити потреби гетьманської столиці.

Ще у 1703 році російський прочанин-мандрівник Іоанн Лук'янов по дорозі до Святої землі відвідав Глухів і записав у своєму щоденнику: «...Очень зело лихоманы хохлы затейливы к хормному строению, в малороссийских городах другова вряд ли такого города сыскать, лучше Киева строением и краше житием».

Підтверджуючи власний столичний статус, колишне сотенне місто значно розширює свої межі, змінює планування, швидко розбудовується і в другій половині XVIII століття перетворюється на значне європейське місто.

Тим, хто наближався до Глухова із заходу Київським шляхом (він і зараз так зветься), відкривалася велична панорама міста: на високому лівому березі річки Есмань постає Київська брама Глухівської фортеці, а за нею стрімко здіймаються вгору муровані будівлі глухівських соборів і церков.

Спустошлива пожежа 1784 року спопелила майже половину міста. За наказом Катерини II для знищення свідків-символів української автономії муровані будівлі міста, пошкоджені пожежею, були розібрані на цеглу. Пощастило лише Київській брамі, яку поновили, та окремим культовим спорудам. Зокрема, було відремонтовано Троїцький собор, відбудова якого закінчилася лише у 1806 р. Поновили після пожежі і Миколаївську церкву. На жаль, одна з цих споруд – Троїцький собор, переживши такі лихоліття, не встояла перед невіглаством радянських атеїстів і у 1962 році була висаджена в повітря. І це сталося у другій половині XX століття! Хай Бог милує.



Пам'ятка Гетьманщини – Миколаївська козацька церква

Повертаючись до коментаря

Автор дизайну монети "Глухів" Анатолій Сніжко:

– Кілька слів про те, як реалізовувався задум створення монети "Глухів".

Ще у 1999 році Національний банк започаткував випуск серії монет "Стародавні міста України". У її рамках випущено кілька монет, присвячених містам Слобожанщини. Мені як корінному глухівчанину було дуже прикро, що, скажімо, прекрасному місту Кролевецю з нагоди його 400-річчя монету присвячено, а Глухову, який має значно поважніший вік, – ні. Офіційно 1000-ліття мого міста відзначалося у 1992 році, коли в сучасній Україні монети ще не карбувалися, а "заднім числом" приурочувати випуск монет у нас не прийнято. Ми пішли "іншим шляхом" – розробили проект серії "Гетьманські столиці". І він, на щастя, став реальністю.

Ще один подарунок долі – перемога у творчому конкурсі. До роботи над концепцією монети я був готовий давно. У Глухові я народився і виріс, тут поховані мої батьки, тут, на моїх очах, знищували Троїцький собор, завдаючи серцю рани на все життя... Проте лише на особисті спогади і враження я не покладався. Багато консультувався з науковцями, з фахівцями монетної справи. Неоціненну допомогу в роботі над ескізами монети мені надав головний художник-скульптор Монетного двору Святослав Іваненко, який, незважаючи на зайнятість, знаходив час для комп'ютерного опрацювання елементів дизайну і терпляче виконував мої побажання.



Головний корпус
Глухівського державного
педагогічного
університету

Трьох-Анастасіївська церква



Глухів стародавній

Сучасний Глухів



“10 років внесенню до реєстру світової спадщини ЮНЕСКО історичного центру міста Львова”



Монету введено в обіг 24 жовтня 2008 року.



Серія “Духовні скарби України”

Пам’ятна монета, присвячена 10-річчю внесення до реєстру світової спадщини ЮНЕСКО ансамблю історичного центру міста Львова. Перша документальна згадка про Львів датується 1256 роком, який і вважається датою його заснування. Місто немов причаровує своєю багатомітовою історією та красою. Дивовижні пам’ятки архітектури зустрічаються тут на кожному кроці й утворюють разом один із найкрасивіших історико-архітектурних заповідників Європи.

На аверсі зображено декоративну скульптуру Слави з фасаду приміщення Львівського Державного академічного театру опери та балету ім. С.Крушельницької; розміщено: вгорі – малий Державний герб України, написи півколом – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **ДЕСЯТЬ ГРИВЕНЬ** (унизу), зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **31.1** (ліворуч), рік карбування монети – **2008** та логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч).

На реверсі зображено стилізовану композицію з п’яти веж міста Львова: Вірменської та Успенської церков, міської Ратуші, латинської Катедрі, Бернардинського монастиря (зліва направо), на тлі яких – герб міста й розміщено написи: **10 РОКІВ У РЕЄСТРІ СВІТОВОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО** (вгорі півколом), **ЛЬВІВ** (унизу).

Художник і скульптор – Володимир Дем’яненко.

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Рифлений	5 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “10 РОКІВ ВНЕСЕННЮ ДО РЕЄСТРУ СВІТОВОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО ІСТОРИЧНОГО ЦЕНТРУ МІСТА ЛЬВОВА”

Автор дизайну монети Володимир Дем’яненко:

– Працювати над реверсом монети було особливо складно. А складність полягала у неймовірній кількості архітектурних шедеврів на доволі обмеженій площині. Підказкою стала нова емблема міста – “Львів відкритий для світу”, яка стала логотипом святкування у 2006 році його 750-річчя.

До речі, вежі і на стародавніх зображеннях Львова теж були їх домінантою.

П’ять веж, зображених на монеті, символізують різні архітектурні епохи: вежі Успенської і Вірменської церков – східний ренесанс (XV – XVI століття), вежа Бернардинського монастиря – італійсько-нідерландський маньєризм (XVII століття), вежа латинської Катедрі – європейське бароко (XVIII століття), Ратуша – австрійський класицизм (XIX століття). Зрозуміло, зображені на монеті історичні пам’ятки символізують не лише архітектурну спадщину міста, а і різноманітність культур, традицій, конфесій, які існували у Львові від часу його заснування.

Львів – під охороною ЮНЕСКО

27–28 листопада 2008 року в старовинному українському місті Львові відбулися урочистості з нагоди 10-ї річниці внесення архітектурного комплексу історичного центру міста до Списку світової культурної спадщини ЮНЕСКО. У рамках програми заходів проведено міжнародну конференцію з питань збереження культурної спадщини міст, низку літературно-мистецьких конкурсів, фестивалів, урочисту презентацію ювілейної марки та пам'ятної монети, представленої у цьому випуску журналу.



ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ЮНЕСКО

ЮНЕСКО – спеціалізована установа Організації об'єднаних націй, що ініціює й координує міжнародну співпрацю в галузі освіти, науки й культури.

ООН розроблено комплекс критеріїв, за якими видатні пам'ятки історії та культури вносяться до Списку світової культурної спадщини ЮНЕСКО і надалі перебувають під охороною цієї організації.

Питання про внесення до Списку архітектурного ансамблю історичного центру міста Львова було розглянуто на 22-й конференції Комітету Світової спадщини ЮНЕСКО, яка проходила з 30 листопада по 5 грудня 1998 року у японському місті Кіото.

Львів було прийнято до Світової спадщини ЮНЕСКО на таких підставах (цитуюмо за протоколом Комітету):

1. За критерієм А: “Завдяки своєму міському середовищу і архітектурі Львів є особливим прикладом поєднання архітектурних і мистецьких традицій Східної Європи та традицій Італії і Німеччини”;

2. За критерієм Б: “Політична і торговельна роль Львова завжди притягувала певну кількість етнічних груп з різними культурними і релігійними традиціями, які становили різноманітні та все ж взаємопов'язані спільноти міста, доказом чого завжди був і є міський архітектурний ландшафт”.

Обумовлена документами ЮНЕСКО територія ансамблю історичного центру м. Львова складається зі 120 га давньоруської та середньовічної частини міста і території собору св. Юра на Святоюрській горі. Буферна зона Ансамблю історичного центру визначена межами історичного ареалу і становить близько 3000 га.



Господи, це – Львів!

З НАРОДНОЇ ЛЕГЕНДИ

Якось їхав король землі Галицької та Волинської Данило із сином своїм Левом через річку Полтву. Сподобалась йому одна гора й сказав король принцу: “На цій горі збудую замок і довкола нього місто, а в пам'ять того, що ти так хоробро бився з ворогами, назву це місто Львів”. Княжич Лев поцілував батькову руку й відповів: “Дякую, батечку! Це місто буде мені любе!..”

Так оповідає легенда про заснування на початку XIII століття одного з найгарніших міст України та Європи.

Стародавні та сучасні панорами м. Львова

У центрі – пам'ятник князю Данилу Галицькому

Вгорі – сертифікат ЮНЕСКО





ТРОХИ ІСТОРИЇ

У писемних джерелах Львів уперше згадується в 1256 році.

Завдяки зручному географічному розташуванню він відносно швидко став одним із найбільших міст Галицько-Волинського князівства, визначним українським центром ремісництва, культури, духовності.

Із 1349 року місто увійшло до складу Польщі.

З 1772 року Львів став столицею австрійської провінції.

У 1939 році столиця Галичини та інші західноукраїнські землі возз'єдналися з Великою Україною.

Львів завжди був особливим. Він витримав десятки війн, набігів і штурмів. Тут були татари, поляки, литовці, шведи, турки, австрійці... Як справедливо зазначив поет і сценарист Олесь Ільченко, чужинці не раз намагалися привласнити місто, витруїти нескорений український дух. Місто називали по-різному: "Леополіс", "Левенсбург", "Лемберг", "Львув", "Львов", – тільки не "Львів", як іменували його засновники й будівничі.

За часів Австро-Угорської монархії то була столиця коронної землі Галиції та Лодомерії. У міжвоєнній Польщі – центр богомного й культурного життя. В цьому чарівному місті поруч можна побачити готичний собор, що немов лине в небо, особняк епохи Ренесансу, пишний бароковий костел, будинок архітектури класицизму, споруди у стилі вишуканого модерну чи аскетичного лапідарного конструктивізму. Львів дає приклад багатих взаємовпливів і взаємозбагачень митців різних націй та віросповідань. "Під таким уже небом і під такою зорею виникло це місто, – писав у XVII столітті львівський поет і хроніст Бартоломій Зиморович, – що якось невимушено народжується тут потяг до прекрасного. І немає такого ремесла, в якому львів'янин не зміг би удосконалюватися". Саме в цьому місті 1776 року з'явився перший тижневик України – "Gazette de Leopold". 1853 року тут винайшли газову лампу. У Львові завжди мешкали найцікавіші українські, польські та інші артисти, митці, науковці. Невмирущий класик української літератури Іван Франко, закоханий у стару Польщу Адам Міцкевич, письменник Леопольд фон Захер-Мазох, бактеріолог Рудольф Вейгль (який відкрив вакцину проти висипного тифу), класик єврейської літератури Шолом-Алейхем, польський фантаст Станіслав Лем, видатний український композитор Станіслав Людкевич, перший президент Української Народної Республіки та геніальний історик Михайло Грушевський – усі вони в різний час ходили вулицями Львова.

Дух міста – не тільки сива мінувшина. Якби львів'яни не плекали міфу про своє місто, він, либонь, уже б розвіявся. Городяни напрочуд патріотичні, вони вміють не лише захоплюватися Львовом, а й наполегливо працювати, аби він ставав дедалі чарівнішим.



Старовинні зображення м. Львова

Собор св. Юра



Площа "Ринок". Скульптура "Діана"



ЛЬВІВСЬКИЙ ЕТЮД

... Капучино без кофеїну, зі знежиреним молоком, без тертого шоколаду, але з подвійним какао?! Бр-р-р! Після напою коричневого кольору із "супермаркетівських" сортів раптом відкриваєш для себе справжній смак львівської кави. Справжня кав'ярня – то стиль життя, атрибут європейської цивілізації, соціальний феномен, для якого кава – лише привід. Кава немислима без кав'ярні, а Львів – без кнайп і цукерень. Тут цей ритуальний напій – центр композиції. Сенс – у самій кав'ярні, де сидять, читають, пишуть, романтично знайомляться, перебувають дощ, дивлячись у вікно на парад парасольок.

...Львів, мряка, затишна кнайпа. "Прошу пані, філіжанку рестретто (по тілу вже біжить адресна хвиля) й мінеральної води. Звичайно, не газованої. Так. Лід? Ні, дякую..." Господи, це Львів!

Театр опери та балету
ім. С.Крушельницької



Олесь Ільченко. ("Господи, це – Львів")

*"... Сивий Львове! Столице моєї мрії,
Епіцентр моїх радощів і надій!
Вибухає душа – я тебе зрозумію.
Але Львове, хоч трішки мене зрозумій.
Я до тебе прийшов із захопленням сина.
Од степів, де Славути легенди снує,
Щоби серце твоє одчайдушно левине
Краплю сили хлюпнуло у серце моє".*

Василь Симоненко.
(Уривок із вірша "Український Лев")



Історичний центр Львова.
Праворуч – головний фасад
костьолу бернардинців

Пам'ятник
першодрукареві
І.Федорову



Площа
А.Міцкевича
з пам'ятником
поетові

Оборонна стіна та Глинянська вежа



“Рак”



Монету введено в обіг
20 червня 2008 року.



Серія “Знаки зодіаку”

Пам’ятні монети, присвячені сузір’ю Рака.

На аверсі монети номіналом 2 гривні розміщено коло, діагонально поділене на сектори, які символізують чотири стихії: землю, повітря, воду, вогонь; у центрі кола – стилізоване зображення сонця. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Au 999.9**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **1.24**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **2 ГРИВНІ** (унизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі монети номіналом 5 гривень у центрі кола розміщено стилізоване зображення сонця, ліворуч, праворуч, а також угорі й унизу від якого – чотири освітлені ним кулі, що символізують пори року. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **5 ГРИВЕНЬ** (унизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монети номіналом 2 гривні розміщено стилізоване зображення рака в оточенні зірок, праворуч – символ знака зодіаку.

На реверсі монети номіналом 5 гривень розміщено стилізоване зображення рака в оточенні зірок, ліворуч від якого – обриси сузір’я та символ знака зодіаку, праворуч – стилізований напис: **СУЗІР’Я / РАКА**.

*Художники обох монет –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори монети номіналом 2 гривні –
Володимир Дем’яненко, Святослав Іваненко.
Скульптор монети номіналом 5 гривень –
Володимир Дем’яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Золото 999.9 проби	1.24 (1/25 унції)	13.92	Спеціальний анциркулейтед	Гладкий	10 000
5 гривень	Срібло 925 проби	15.55 г, (1/2 унції)	33.00	Пруф	Рифлений	15 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “РАК”

Співавтор дизайну монети Володимир Таран:

– Пам’ятні монети “Рак” продовжили у 2008 році нещодавно започатковану серію “Знаки зодіаку”. Першою три роки тому вийшла монета, присвячена сузір’ю Овна. Після цього серію поповнили монети “Телець” “Близнюки”, “Козеріг”, “Водолій”, “Риби”, “Скорпіон” і “Стрілець”. Окрім монет “Рак”, 2008 року в обіг було введено також монети “Лев”, “Діва” і “Терези”. Отже, серію завершено. Підвищений попит на монети, що увійшли до неї, свідчить про успішність цього проекту. Знаки зодіаку, відкарбовані на українських металевих грошах, розпочали своє суто нумізматичне життя.

Знаки зодіаку

Різні люди по-різному ставляться до віри у магічну силу небесних тіл, до їх впливу на людську долю. Ні Національний банк, ні журналісти, які готують до друку журнал "Банкноти і монети України" не збираються давати оцінку цим віруванням.

Інша річ – задовольнити попит на відповідну сувенірну і нумізматичну продукцію. Запроваджена Національним банком України монетна серія, присвячена знакам зодіаку, засвідчила, що цей попит у нашій країні, як і усьому світі, високий. Пам'ятні монети серії користуються великою популярністю.

У 2008 році в рамках серії вийшло чотири монети (кожна – двох номіналів).

Уникнемо астрологічних прогнозів і віщуваль. Обмежимося інформацією, яка не викликає сумнівів ні у скептиків, ні у прихильників астрології.

Слово "зодіак" перекладається з грецької як звірине коло. Це – сукупність 12 сузір'їв, які розташовані вздовж екліптики – великого кола небесної сфери, по якому відбувається видимий річний рух Сонця.

До зодіакальних сузір'їв належать (дати наводимо відповідно до західної астрологічної традиції):

- Овен (21 березня – 20 квітня).
- Телець (21 квітня – 20 травня).
- Близнюки (21 травня – 21 червня).
- Рак (22 червня – 22 липня).
- Лев (23 липня – 22 серпня).
- Діва (23 серпня – 22 вересня).
- Терези (23 вересня – 23 жовтня).
- Скорпіон (24 жовтня – 22 листопада).
- Стрілець (23 листопада – 21 грудня).
- Козеріг (22 грудня – 20 січня).
- Водолій (21 січня – 19 лютого).
- Риби (20 лютого – 20 березня).

У кожному зодіакальному сузір'ї Сонце перебуває в середньому близько місяця, тому місяці прийнято позначати відповідними знаками зодіаку. Коли древні греки вводили це поняття, людям були відомі лише 5 планет Сонячної системи (Гермес – Меркурій, Арес – Марс, Зевс – Юпітер, Кронос – Сатурн і Афродіта – Венера; до планет зараховували також Місяць і Сонце). Тож зодіак мав ширину 16 градусів. Зірки було згруповано в 12 знаків (сузір'їв), кожне з яких займало сектор неба шириною 30 градусів. Через прецесію (рух осі обертання Землі, який поступово уповільнюється) Сонце до наших днів розташовалося в космічному просторі так, що перебуває щомісяця у двох суміжних сузір'ях зодіаку, але за традицією для місяців збережено колишні позначення.

Давні греки і римляни пов'язували знаки зодіаку з міфами: Овен – золоторунний баран, що ніс Фрікса й Геллу, Телець – бик, який викрав Європу, Близнюки – Діоскури, Лев – Немейський лев, Стрілець – Кентавр, Рак – рак, що хотів допомогти Лернейській гідрі, коли на неї напав Геракл.

Однак про Рака – дещо детальніше.

ПІД СУЗІР'ЯМ РАКА

Рак (лат. – *Scab*). Одне з 12 зодіакальних сузір'їв, невелике за площею та бідне на яскраві зірки. На заході межує з Близнюками, на сході з Левом, на півночі з Риссю, на півдні з Малим Псом та Гідрою, а також (навхрест на північному заході) з сузір'ям Малевого Лева. Спостерігається у широтах між +90° та -60°. Увечері (після 21:00) найкраще спостерігати протягом березня.

Якщо вірити міфу, Рак ущипнув Геракла за ногу, коли той боровся з Гідрою. Силач його роздав, але Юнона пізніше піднесла Рака на небо.

Астрологія – давня наука про зорі та їх зв'язок з людиною. Згідно з цією наукою зодіак – своєрідна Небесна конституція, яка визначає долю всього живого на Землі. Кожен знак зодіаку – один із її дванадцяти законів. Ключове положення закону, що базується на впливі сузір'я Рака, – дім.



Сузір'я Рака



“Лев”



Монету введено в обіг
18 липня 2008 року.



Серія “Знаки зодіаку”

Пам’ятні монети, присвячені сузір’ю Лева.

На аверсі монети номіналом 2 гривні розміщено коло, діагонально поділене на сектори, які символізують чотири стихії: землю, повітря, воду, вогонь; у центрі кола – стилізоване зображення сонця. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Au 999.9**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **1.24**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **2 ГРИВНІ** (внизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі монети номіналом 5 гривень у центрі кола розміщено стилізоване зображення сонця, ліворуч, праворуч, а також угорі й унизу від якого – чотири освітлені ним кулі, що символізують пори року. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **5 ГРИВЕНЬ** (унизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монети номіналом 2 гривні розміщено стилізоване зображення лева в оточенні зірок, над ним – символ знака зодіаку.

На реверсі монети номіналом 5 гривень розміщено стилізоване зображення лева в оточенні зірок, ліворуч від якого – обриси сузір’я, над левом – символ знака зодіаку, праворуч – стилізований напис: **СУЗІР’Я / ЛЕВА**.

*Художники обох монет –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори монети номіналом 2 гривні –
Володимир Дем’яненко, Володимир Атаманчук.
Скульптор монети номіналом 5 гривень –
Володимир Дем’яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Золото 999.9 проби	1.24 (1/25 унції)	13.92	Спеціальний анциркулейтед	Гладкий	10 000
5 гривень	Срібло 925 проби	15.55 г, (1/2 унції)	33.00	Пруф	Рифлений	15 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ЛЕВ”

Співавтор дизайну монети Сергій Харук:

– Знаки зодіаку – дуже поширена в мистецтві і улюблена багатьма митцями тема. Є безліч варіантів зображення персонажів, які символізують ці знаки. Розробляючи проект монетної серії, ми прагнули дотримуватись класичних уявлень про знаки зодіаку і водночас надати образам оригінальності, національного колориту. Скажімо, наш лев мав стати “родичем” не мейєського чудовиська, а лева з малюнків Марії Приймаченко або – з постаменту біля Львівської ратуші. Зрештою, вийшов суто фантазійний звір. Плодом нічим не скутої фантазії є й інші персонажі української монетної серії “Знаки зодіаку”.

Знаки зодіаку

ПІД СУЗІР'ЯМ ЛЕВА

За грецькою міфологією, Немейський лев був виплодом Єхидни (кровожерної потвори, напівжінки-напівзмії) – дружини Тіфона (страховиська зі ста драконовими головами і чорними язиками). Ця пара народила чимало чудовиськ – Химеру, Кербера, Лернейську гідру й Ортра. Ортр згвалтував Єхидну, і вона від нього народила Немейського лева та Сфінкса. (До речі, за пізнішим міфом, Єхидна народила ще й від Геракла трьох синів, один із яких, Скит, став родоначальником скіфів).

Немейський лев виріс і зробився безпощадним хижаком, який спустошив арголідську долину Немею. Тіло його було невразливим до будь-яких ударів. Він нападав на мешканців Арголіди і нищив їхні отари. Геракл задушив лева, загнавши його в печеру (це був його перший подвиг). Після цього шкура хижака стала невід'ємним атрибутом героя. Для вшанування подвигу Геракла Зевс перетворив Немейського лева на сузір'я – повісив його на небі.

Сузір'я Лева (лат. Leo) як астрономічне явище було відоме ще шумерам 5000 років тому. Воно знаходиться між сузір'ями Рака і Діви. Спостерігається у широтах між $+90^\circ$ та -65° . Займає на небі площу в 947 квадратних градусів і містить 122 зірки, видимих неозброєним оком. Найяскравіша зірка – Регул, що означає "цар". Її світність у 165 разів сильніша від сонячної. У протилежному кінці сузір'я знаходиться друга за величиною зірка – Денебола, у перекладі – "хвіст Лева".

Найкраще спостерігати за сузір'ям Лева увечері (після 21:00) протягом квітня.



Сузір'я Лева



Ключове слово закону Небесної конституції, який формує Сузір'я Лева, – творчість. Сонце світить найяскравіше, коли знаходиться в зеніті: все живе одержує від нього максимум тепла і світла. Людина народжується, щоб відкрити і найповніше проявити свій творчий потенціал, жити і діяти на благо інших людей.

“Діва”



Монету введено в обіг
20 серпня 2008 року.



Серія “Знаки зодіаку”

Пам’ятні монети, присвячені сузір’ю Діви.

На аверсі монети номіналом 2 гривні розміщено коло, діагонально поділене на сектори, які символізують чотири стихії: землю, повітря, воду, вогонь; у центрі кола – стилізоване зображення сонця. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети – **2008**, зазначено метал, його пробу – **Au 999.9**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **1.24**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **2 ГРИВНІ** (внизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі монети номіналом 5 гривень у центрі кола розміщено стилізоване зображення сонця, ліворуч, праворуч, а також угорі й унизу від якого – чотири освітлені ним кулі, що символізують пори року. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **5 ГРИВЕНЬ** (унизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монети номіналом 2 гривні розміщено стилізоване зображення діви в оточенні зірок, ліворуч від якої – символ знака зодіаку.

На реверсі монети номіналом 5 гривень розміщено стилізоване зображення діви в оточенні зірок, ліворуч від якого – обриси сузір’я, вгорі ліворуч – символ знака зодіаку, праворуч – стилізований напис: **СУЗІР’Я ДІВИ**.

*Художники обох монет –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори монети номіналом 2 гривні –
Володимир Дем’яненко, Володимир Атаманчук.
Скульптор монети номіналом 5 гривень –
Володимир Дем’яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Золото 999.9 проби	1.24 (1/25 унції)	13.92	Спеціальний анциркулейтед	Гладкий	10 000
5 гривень	Срібло 925 проби	15.55 г, (1/2 унції)	33.00	Пруф	Рифлений	15 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ДІВА”

Співавтор дизайну монети Олександр Харук:

– Як уже зазначалося, персонажі на українських монетах серії “Знаки зодіаку” фантазійні, стилізовані. Зокрема, Діва – це гарна українська дівчина, зі стрічкою і квіткою у волоссі, в руці тримає снопоподібний букет. Букет – не випадковість. Із давніх-давен зодіакальну Діву зображають з колоссям або з одним колоском у руці. Цим підтверджують версію про те, що вона – Деметра, богиня плодючості і землеробства. Схематично це традиційне уявлення про Діву відтворено і на нашій монеті.

Знаки зодіаку

ПІД СУЗІР'ЯМ ДІВИ

Діва (лат. *Virgo*) – сузір'я, що лежить у зодіаку між Левом і Терезами. Греки бачили в ньому різних богинь і героїнь. Однак найпоширенішою є версія, що це Деметра, донька Кроноса і Реї, богиня плодючості і землеробства. Тому майже на всіх зображеннях Діва тримає колосок.

Сузір'я Діви не меншою мірою приваблює і наших сучасників. Нині у ньому знаходиться точка осіннього рівнодення.

Діва – одне з найбільших і найцікавіших сузір'їв на небі. Його легко знайти завдяки надзвичайно яскравій зірці, яка називається Спіка (α Діви), що на латині означає "колос". Це масивна спектральна подвійна зоря, яка кожної четвертої доби демонструє затемнення. Ще одна зірка – Порріма (γ Діви), що означає "богиня пророцтв", – одна з найближчих до нас подвійних зірок (відстань – 32 світлових роки) з дуже витягнутою орбітою і періодом 171 рік. Зараз Порріма віддалилася від Сонячної системи і видима як одиночна.

У сузір'ї Діви на відстані від нас близько 42 млн. світлових років знаходиться скупчення галактик *Coma-Virgo* (Волосся Вероніки – Діва), що складається з більш як 3000 членів, серед яких еліптичні галактики (з ядра однієї з них вилітає струмінь), пересічена спіраль M 58, яскрава спіраль M 90, повернута до нас ребром спіраль M 85 і велика, розгорнута долілиць спіраль M 61. Майже з ребра видно галактику Сомбреро (M 104), що названа так через потужну темну пилову лінію, яка проходить уздовж екваторіальної площини. Вона розташована близько 10° на захід від Спіки. В сузір'ї Діви знаходиться надяскравий квазар 3C 273 (12-та видима зоряна величина), найвіддаленіший об'єкт, який доступний аматорському телескопу (червоне зміщення 0.158; відстань 3 млрд. світлових років).

Сонце входить у знак Діви 23 серпня, а в сузір'я – 16 вересня. Найкращі умови для спостережень за Дівою у квітні – травні.



Сузір'я Діви

Домінантною законом Небесної конституції, визначеного сузір'ям Діви, є служіння, піклування про інших людей. Щире піклування потребує ретельної уваги до дрібниць, розвинутого почуття відповідальності, здатності відрізнити добро від зла.



“Терези”



Монету введено в обіг
19 вересня 2008 року.



Серія “Знаки зодіаку”

Пам’ятні монети, присвячені сузір’ю Терезів.

На аверсі монети номіналом 2 гривні розміщено коло, діагонально поділене на сектори, які символізують чотири стихії: землю, повітря, воду, вогонь; у центрі кола – стилізоване зображення сонця. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Au 999.9**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **1.24**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **2 ГРИВНІ** (внизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі монети номіналом 5 гривень у центрі кола розміщено стилізоване зображення сонця, ліворуч, праворуч, а також угорі й унизу від якого – чотири освітлені ним кулі, що символізують пори року. Ліворуч від кола – малий Державний герб України, праворуч – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55**; по колу монети – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **5 ГРИВЕНЬ** (унизу), а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монети номіналом 2 гривні розміщено стилізоване зображення терезів у оточенні зірок, під ним – символ знака зодіаку.

На реверсі монети номіналом 5 гривень розміщено стилізоване зображення чоловіка, який тримає терези, в оточенні зірок, ліворуч від якого внизу – символ знака зодіаку, вгорі – обриси сузір’я, праворуч – стилізований напис: **СУЗІР’Я / ТЕРЕЗІВ**.

*Художники обох монет –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптор монет обох номіналів –
Володимир Дем’яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Золото 999.9 проби	1.24 (1/25 унції)	13.92	Спеціальний анциркулейтед	Гладкий	10 000
5 гривень	Срібло 925 проби	15.55 г, (1/2 унції)	33.00	Пруф	Рифлений	15 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ТЕРЕЗИ”

Співавтор дизайну монети Сергій Харук:

– Дизайн реверсу срібної пам’ятної монети “Терези”, у центрі якого зображено чоловіка, що тримає ваги, асоціативно перегукується з однією з давньоримських легенд про походження назви однойменного сузір’я. Згідно з ним вона пов’язана з імператором Августом. Він, як передають стародавні хроніки, був справедливим правителем. Вдячні піддані вирішили увічнити ім’я імператора, назвавши знак зодіаку Терезами, що були символом правосуддя Августа.

Знаки зодіаку

ПІД СУЗІР'ЯМ ТЕРЕЗІВ

Сузір'я Терези (лат. *Libra*) – перебуває в зодіаку в оточенні Зміносця, Скорпіона, Вовка, Діви і Змії. Неозброєним оком у ньому можна побачити близько 50 зірок. Шість із них мають яскравість четвертої зоряної величини. Чотири найяскравіших утворюють ромбоїд – характерну геометричну фігуру, яка схематично нагадує аптекарські терези.

Понад дві тисячі років тому точка осіннього рівнодення розташовувалася саме в області сузір'я Терезів. При своєму видимому річному русі по екліптиці Сонце перебувало в цій точці 23 вересня і тривалість дня дорівнювала тривалості ночі. Ймовірно, рівність дня і ночі і стала приводом назвати сузір'я терезами.

У греко-римській міфології з символікою Терезів пов'язана історія любові чарівного Адоніса до богині Венери (Афродіти). Засліплений ревною люттю Марс перекинувся диким кабаном, напав на свого суперника і вбив його. Ця драматична історія закарбувалася на небі (протистояння Марса і Венери – це так звана вісь Овен – Терези).

За сузір'ям Терезів як астрономічним явищем найкраще спостерігати ввечері (після 21:00) протягом липня. Його слід шукати в широтах між $+65^\circ$ та -90° .



Головне слово закону, сформованого дією зодіакальних Терезів, – рівновага. У терезів – дві чаші: щоб досягнути рівноваги, потрібно прийняти певне рішення. Стержень терезів – нерухолий. Він є символом надійності критеріїв, які допомагають знайти єдине правильне рішення.



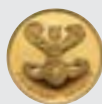
Сузір'я Терези



Інформаційне джерело коментарів до всіх монет серії:

1. Каталог інтернет-сайтів "Астрономія": <http://ce.lviv.ua/catalog/>
2. Вільна енциклопедія. Веб-сайт: <http://uk.wikipedia.org/>
3. Зодіак. Небесная конституция. Сборник. М.: Культурный центр «Новый Акрополь». 2007.

“Скіфське ЗОЛОТО”



Монету введено в обіг
22 лютого 2008 року.

Серія “Найменша золота монета”

*Пам’ятна монета,
присвячена зразку скіфської культури – пластині-аплікації
IV ст. до н. е. із зображенням богині Апі – праматері скіфів.*

На аверсі в намистовому колі розміщено малий Державний герб України, над яким – рік карбування монети – **2008**; між намистовим колом і кантом монети – написи: **УКРАЇНА** (вгорі), **2 ГРИВНІ** (внизу), а також зазначено метал, його пробу – **Au 999.9** (ліворуч), масу дорогоцінного металу в чистоті – **1.24** та розміщено логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч).

На реверсі зображено золоту пластину-аплікацію у вигляді змієної богині Апі.

*Художники –
Володимир Дем’яненко (аверс), Борис Груденко (реверс).
Скульптори –
Володимир Дем’яненко, Святослав Іваненко.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Золото 999.9 проби	1.24 (1/25 унції)	13.92	Спеціальний анциркулейтед	Гладкий	10 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО”

Автор дизайну реверсу монети Борис Груденко:

– Працюючи над монетами на “скіфську” тематику (у 2005 році введено в обіг монету під такою ж назвою із зображенням на реверсі скіфського вершника), я прагнув закарбувати таку думку: українці, русичі, скіфи – діти однієї землі. Їх традиції, вірування, ідеали ніхто не приносив звідкись, і нікуди вони не зникали разом із різними історичними епохами. Всі ці культури є нашою першоосновою. Це символізують зображення на монетах. Скіфський вершник – той же козак. Звертаю увагу на оздоблення одягу вершника: він прикрашений кружечками з крапкою посередині. Кожен із них – це волове око – стародавній символ, який дуже часто зустрічається на українських писанках. Таким символом атланти зображали бога Велеса – покровителя всього живого, насамперед тварин. Таке ж значення має і символ, нанесений на писанки чи скіфський одяг.

Богиня Апі – це та ж Оранта. Берегиня нашого роду.

Богиня Апі

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Скіфи – група племен, які жили у 7 – 3 ст. до н. е. на території теперішньої України, Росії та Середньої Азії. Згодом (до 3 ст. н. е.) вони мешкали в Криму і називали себе “сколотами”. Про походження скіфів досі точаться наукові дискусії. Одні вважають, що вони були споріднені з північно-східною іранською групою народів індоєвропейської сім’ї (версія заснована на аналізі слів з мови скіфів, які зустрічаються в писемних пам’ятках тих часів, переважно грецьких. Кількість слів – близько 200, здебільшого імена людей). Інші переконані у прямій спадкоємності скіфів та слов’янських і тюркських народів.

Про культуру та вірування скіфів відомо значно більше. Особливо багато відомостей залишив про них грецький історик Геродот.

Про художні можливості скіфів можна судити по прикладному мистецтву, пам’ятки якого знайдено в похованнях: прикраси, парадна зброя, кінська зброя, посуд. Всесвітню популярність отримала золота пектораль з кургану Товста могила на Дніпропетровщині. Головним мотивом прикраси предметів були зображення тварин у звіриному стилі: оленя, лося, ведмедя, коня, птахів, риб. Існували певні закономірності, наприклад, риба зображалася тільки на кінських налобниках. Це доводить, що зображення мали не лише естетичне, а й магичне значення.

У скіфських житлах були хатні святилища й жертovníки. Священними вважалися різні речі культового призначення: жертovní ножі, чаші, ритони.

Скіфських ідолів не знайдено. Антропоморфізовані зображення деяких зі скіфських богів збережено на пам’ятках скіфського мистецтва.

Скіфські божества персоніфікували природні стихії, космічні явища і родючість землі. Найшанованішою з усіх божеств була Табіті – богиня царського вогнища (тотожна грецькій Гестії), після неї – Папай (“батько”, відповідав грецькому Зевсові), дружиною якого була Апі (“земля”, ідентична з грецькою Геєю).

Богиня Апі, якій присвячено чергову монету серії, за скіфською міфологією була змієдівою – дівою, породженою землею. Разом із громовержцем Папаяем вони являли собою первісну божевствєнну пару, джерело всього живого.

Джерело:

Вільна енциклопедія. Веб-сайт: <http://uk.wikipedia.org/>

Б.М.Мозолевський. Скіфський степ – К.: Темпора, 2005. – 192 с., іл.



Рельєфна платівка.
Золото. IV ст. до н.е.
Куль-Оба.
Держ. Ермітаж. Росія

Ручка дерев’яної чаші у вигляді
дикого кабана. Золото, срібло.
Кінець IV ст. до н.е. Хомина могила.
Музей історичних коштовностей України



“Благовіщення”



Монету введено в обіг
31 березня 2008 року.



Серія “Обрядові свята України”

*Пам’ятні монети,
присвячені одному зі значних свят православ’я –
Благовіщенню, яке відзначається 7 квітня.*

На аверсі обох монет угорі зображено малий Державний герб України та напис півколом – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, у центрі – стилізований оклад Євангелія, ліворуч і праворуч від якого – лілеї, що асоціюються з Дівою Марією, та розміщено написи: на монеті зі срібла – **10 ГРИВЕНЬ**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **31.1**; на монеті з нейзильберу – **5 ГРИВЕНЬ**; на обох монетах – рік карбування: **2008** (унизу) та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі обох монет зображено багатофігурну композицію – весняний хоровод, угорі – сцену Благовіщення та півколом праворуч розміщено напис: **БЛАГОВІЩЕННЯ**.

*Художник –
Миколай Кочубей.
Скульптори –*

Святослав Іваненко, Анатолій Дем’яненко.

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Рифлений	8 000
5 гривень	Нейзильбер	16.54	35.00	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “БЛАГОВІЩЕННЯ”

Автор дизайну монети Миколай Кочубей:

– На реверсі кожної з монет серії “Обрядові свята України” є два центри композиції – верхній і нижній. Верхній відображає сутність канонічного християнського свята, нижній – народних звичаїв, пов’язаних із його відзначенням. Таким чином ми демонструємо, що ідеї християнства на теренах України лягли на благодатний ґрунт духовності народу, яка плекалася упродовж багатьох тисячоліть.

Благовіщення Пресвятої Богородиці

ПОХОДЖЕННЯ І ТРАДИЦІЇ

Благовіщення Пресвятої Богородиці – велике дванадцяте свято. Це третє за значенням народно-релігійне свято після Великодня і Різдва Христового.

Християни східного обряду відзначають Благовіщення 7 квітня, західного – 25 березня.

В основі свята – повідомлення архангела Гавриїла Діві Марії “благої вісті” (звідси і Благовіщення) про народження у неї божественного немовляти, Спасителя роду людського.

Коли Марії було 12 років, Бог сповістив, що вона народить Сина Божого. А після того, як Марію заручили з 82-річним Йосифом, з’явився до неї архангел Гавриїл і сказав: “Радуйся, благодатна, Господь з тобою” (Євангеліє від Луки, I, 28); “Зачнеш у лоні і породити сина і назвеш його Ісус. Він буде великий і Сином Всевишнього назветься, і дасть йому Господь Бог престіл Давида, батька його, і царюватиме над домом Якова повіки та й царству його не буде кінця”. Марія ж сказала: “Як же це станеться, коли я мужа не знаю”. Відповів архангел: “Дух Святий найде на тебе й сила Всевишнього окриє тебе, – тим-то й Святе, що народиться, назветься – Син Божий. У Бога нема неможливого”. І сказала Марія: “Я раба Господня, нехай буде мені по твому слові” (Євангеліє від Луки, I, 31-38).

В Назареті, на тому місці, де Архангел Гавриїл благовістив Діву Марію, побудовано храм в пам’ять Благовіщення Богородиці.

Святкування Благовіщення встановлене Церквою у IV ст. після того, як почали відзначати Різдво Христове. Дату Благовіщення встановили, відрахувавши 3 місяці від Різдва. Крім того, Святи Отці Церкви пояснюють дату Благовіщення ще й тим, що Бог сотворив чоловіка в день 25 березня. Крайній термін, з яким збігається Благовіщення, – четверть третього тижня Великого посту і середа Пасхального тижня (за Юліанським календарем).

В Україну свято Благовіщення прийшло з утвердженням християнства. В народі воно одержало назву “третьої зустрічі весни” (після Стрітіння і Сорока Мучеників). Вважається, що весна в цей день остаточно перемагає зиму, Бог благословляє землю і відкриває її для сівби. За народними уявленнями, лише після Благовіщення можна розпочинати польові роботи. Раніше ж “турбувати” землю вважалося великим гріхом.

До Благовіщення лелеки зазвичай прилітають з вирію та починають вити гнізда. Існувало повір’я, що на Благовіщення відкривається земля і з неї виповзають змії, вужі та інші плазуни.

Здавна існував звичай у цей день випускати на волю пташок: щоби співали на волі, Бога прославляли та просили щастя-удачі тому, хто їх випустив. На Благовіщення господарі випускають на волю, на сонце і всіх тварин, навіть псів і котів виганяють на подвір’я – щоб чули весну і самі про себе дбали.

Пасічники цього дня виставляють на двір вулики.

У церкві святять проскури.

Їх, як і богоявленську та стрітенську воду, зберігають за образами.

Раніше вважалося: якщо на Благовіщення, йдучи по воду, дівчина знайде квітку первоцвіту, цього літа вийде заміж. Пролісок, знайдений на Благовіщення, віщує щастя. Якщо вмитися водою, в яку покладеш цей пролісок, – будеш вродливою.

Український народ особливо шанує свято Благовіщення і суворо забороняє всяку працю цього дня. Свідченням тому давня приказка: “Навіть птиця на Благовіщення гнізда не в’є” (Номис, 418).

Благовіщення – свято землі, а тому, як писав видатний український історик, професор М.С.Грушевський, – “...супроти нього наказувано боязкий містицизм, щоб, бува, чимсь його не споганити, не порушити. Бог благословляє на Благовіщення землю, або, як казали гуцули, – вкладає в неї голову, щоб її розігріти, і від того будиться всяка живина, що спала в землі, – муравлі, жаби, гади. Від Введення до Благовіщення не можна порати землі, а від Благовіщення можна вже на ній працювати, бо Бог поблагословив того дня рослини “і всяке диханіє”.

Джерело:

Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічні нариси / Харків. Фоліо. – 2004. – 508 с.



“Ластівчине гніздо”



Монету введено в обіг
28 травня 2008 року.

Серія “Пам’ятки архітектури України”

*Пам’ятні монети,
присвячені одній з архітектурних перлин Південного Криму –
замку “Ластівчине гніздо”,
побудованому в 1912 році інженером-архітектором
Леонідом Шервудом.*

На аверсі обох монет зображено морську хвилю і чайку, вгорі – малий Державний герб України та півколом напис: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, розміщено також написи: на монеті з золота – **50 / ГРИВЕНЬ / 2008**, зазначено метал, його пробу – **Au 900**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55**; на монеті зі срібла – **10 / ГРИВЕНЬ / 2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **31.1**. На обох монетах розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монет на тлі гори і моря зображено пам’ятку архітектури – “Ластівчине гніздо” на скелі та розміщено напис – **ЛАСТІВЧИНЕ ГНІЗДО** (ліворуч).

*Художники –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (аверс),
Борис Груденко (реверс).
Скульптори –
Анатолій Дем’яненко, Володимир Атаманчук.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
50 гривень	Золото 900 проби	15.55	25.00	Пруф	Гладкий	4 000
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Рифлений	5 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “Ластівчине гніздо”

Автор дизайну реверсу монети Борис Груденко:

– Пам’ятна монета “Ластівчине гніздо” відкрила лік другому десятку монет серії “Пам’ятки архітектури України”. А розпочато серію 16 грудня 2002 року пам’ятною монетою “Собор Різдва Богородиці в Козельці”. Монети цієї серії виготовляються здебільшого з дорогоцінних металів і охоче використовуються любителями монетного мистецтва як цінні подарунки. Завдання серії – створювати позитивний, привабливий імідж України, пропагувати її архітектурні шедеври.

Перлина Криму

Замок "Ластівчине гніздо" в Україні напевне знають усі. Будова нагадує середньовічний лицарський замок, який височить над Чорним морем – на крутій 40-метровій скелі в селищі Гаспра (АР Крим). Замок давно уже став візитівкою Кримського півострова.

Достовірна ж історія цієї пам'ятки архітектури відома небагатьом. А окремі її подробиці – не відомі нікому. Сучасні краєзнавці, наприклад, не знають, хто був першим власником маєтку, хто його заснував. Можливо, тому навколо "Ластівчиного гнізда" виникло чимало легенд, які із задоволенням розповідають екскурсоводи і з ще більшим задоволенням слухають туристи, із завмиранням серця поглядаючи вниз.

Чомусь вважається, що споруда на скелі з'явилася у другому десятилітті минулого сторіччя. Насправді ж будівлю на ній уперше було поставлено майже 130 років тому. Ім'я власника історія не зберегла. Відомо, що це був генерал, учасник російсько-турецької війни 1877 – 1878 років, який після поранення потребував лікування. Йому, як і багатьом іншим воєначальникам того часу, подарували ділянку в Криму. Місце, яке обрав для своєї дачі високопоставлений воєнка, засвідчує, що, він, вочевидь, був романтиком. Це підтверджує і назва побудованого на скелі дерев'яного будиночка, яку дав йому перший власник, – "Замок любові". Саме його ми можемо побачити на полотнах відомих художників-мариністів: І.К.Айвазовського, Л.Ф.Лагоріо, А.П.Боголюбова.

Другим господарем цієї дивовижної дачі став придворний лікар А.К.Тобін. Про нього також залишилося дуже мало відомостей. Після його смерті будиночком якийсь час володіла вдова, яка незабаром продала ділянку московській купчиси Рахманіній. Вона знесла стару будівлю, і незабаром на її місці з'явився дерев'яний замок, названий нею "Ластівчине гніздо".

Свій нинішній вигляд "Ластівчине гніздо" отримало завдяки нафтовому промисловцеві, баронові Штейнгелю. Він займався бакинською нафтою, а відпочивати йому подобалося в Криму. Німецьке бачення "Ластівчиного гнізда" дуже нагадувало середньовічні замки батьківщини барона. Він придбав на Аврорі дачну ділянку і вирішив побудувати там романтичний замок, що нагадує середньовічні споруди на берегах Рейну. Проект нового будинку був замовлений інженерові і скульпторові Леоніду Шервуду, синові архітектора Володимира Шервуда, автора Історичного музею на Червоній площі в Москві. Вже в 1912 році на скелі стояв оригінальний готичний замок. Обрана архітектором ступінчаста композиція була продиктована малими розмірами ділянки. Будівля 12-метрової висоти розташовувалася на фундаменті шириною 10 і завдовжки 20 метрів. "Пташиним" об'ємам відповідав внутрішній устрій: передпокій, вітальня, сходи і дві спальні послідовно розташовувалися в двоповерховій башті, яка підносилася над скелею. Поряд, на самісінькому краю, було розбито сад. Щоправда, через 15 років після новосілля землетрус обрушив цю частину маєтку у воду.

На початку першої світової війни маєток придбав московський купець П.Шелапутін і відкрив у замку ресторан. Але незабаром купець помер і ресторан закритися.

У 1927 році "Ластівчине гніздо" майже загинуло під час сильного землетрусу. Сам будинок практично вцілів, але серйозно постраждала скеля-фундамент. Глибока коса тріщина пройшла від її верхнього майданчика до середини, тобто замок міг у будь-який момент обрушитися. Будівлю було визнано аварійною і небезпечною для перебування у ній людей.

Аж через сорок років після землетрусу "Ластівчиному гнізду" подарували друге життя фахівці "Ялта-спецбуду". Це була безпрецедентна ремонтна "операція". Керували нею архітектор І.Г.Татієв і конструктор В.Н.Тимофєєв.

У 2008 році замок "Ластівчине гніздо" увійшов до числа переможців проведеного в Автономній Республіці Крим конкурсу "Сім чудес Криму".



Замок "Ластівчине гніздо", унизу – будівля, яка стояла на скелі до спорудження замку



“Родина Терещенків”



Монету введено в обіг
25 липня 2008 року.



Серія “Славетні роди України”

Пам’ятна монета, присвячена видатному українському роду Терещенків, який походить зі славного міста українського козацтва Глухова і залишив глибокий слід в історії України. Терещенки незмінно дотримувалися девізу на своєму родовому гербі – “Прагнення до суспільної користі”, були відомими підприємцями і меценатами.

На аверсі вгорі розміщено малий Державний герб України, напис півколом НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ, під яким – зазначено метал, його пробу – Ag 925, масу дорогоцінного металу в чистоті – 31.1 (праворуч), логотип Монетного двору Національного банку України (ліворуч); у центрі монети зображено вензель з ініціалами Миколи Терещенка, внизу номінал монети та рік її карбування: 10 ГРИВЕНЬ / 2008.

На реверсі на тлі символічних атрибутів, що свідчать про діяльність представників роду Терещенків, зображено портрети таких його яскравих особистостей, як Артемій, Микола, Варвара та Федір, праворуч – герб роду і напис: РОДИНА / ТЕРЕЩЕНКІВ.

*Художник і скульптор –
Святослав Іваненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Рифлений	7 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “РОДИНА ТЕРЕЩЕНКІВ”

Автор дизайну монети Святослав Іваненко:

– Композиція реверсу пам’ятної монети “Родина Терещенків” зрозуміла з першого погляду – в центрі уваги найвідоміші її представники. Вензель на аверсі викликає запитання: що це за вензель? Чому саме його зображено на монеті?

14 жовтня 1889 року в Києві широко відзначалося 80-річчя з дня народження та 50-річчя державної діяльності одного з представників родини Терещенків – Ніколи Артемійовича. Сотні вітальних телеграм, понад 150 делегації від міської влади, фабрик, заводів, громадських і благодійних закладів прийняли ювіляр. Його буквально засипали подарунками. Та особливо зрадів іменинник дарункові, який йому привезли глухівські учні і студенти, – прикрашеній ними власноруч тарілці. Вензель із цієї тарілки і зображено на аверсі монети.

Нашому роду – нема переводу!

Про родину українських цукрозаводчиків і відомих меценатів Терещенків неможливо розповісти на одній журнальній сторінці. Це – десятки яскравих особистостей, які з покоління в покоління передавали і примножували прекрасні традиції, об'єднані девізом, розміщеним на родовому гербі, – “Прагнення до суспільної користі”.

Найвідоміший з родини Терещенків – фундатор династії Артемій Якович (рік народження невідомий – 1873), його сини Нікола (1819 – 1903) і Федір (1832 – 1893).

Дочка старшого сина Варвара (1852–1922) разом зі своїм чоловіком, теж відомим меценатом і колекціонером Богданом Ханенком, стала фундатором музею західноєвропейського мистецтва у Києві й ініціатором створення на Київщині художньої промисловості (майстерень вишивок).

Небіж Ніколи Федір Терещенко (1888 – ?; будь-яких даних про долю Ф.Ф.Терещенка після 1917 року немає) був власником авіаційної майстерні і мріяв зробити Київ столицею авіабудування.



ФУНДАТОР РОДИНИ

Початок знаменитій династії цукрозаводчиків поклав Артемій Якович Терещенко. Він народився наприкінці XVIII століття (можливо, в 1794 р.) в козацькій родині на Глухівщині (нині Глухівський район Сумської області).

Свою комерційну діяльність розпочав у Глухові з дрібної торгівлі, працюючи прикажчиком у магазині глухівського купця. Завдяки значним здібностям, старанності й обачності він незабаром відкрив свою справу. Спочатку торгував возами, а пізніше відкрив невеликий магазин.

Справа Артемія Терещенка розвивалася так успішно, що в народі ще змолоду до нього приклеїлося прізвисько “карбованець”.

Під час Кримської війни Артемій Якович на постачаннях лісу і хліба для армії заробив значний капітал, який пізніше вклав у цукрову промисловість, що надзвичайно швидко розвивалася.

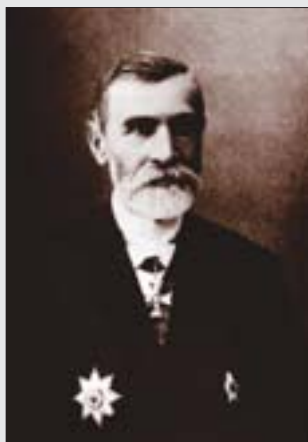
Після 1861 року (тобто після проведення в Російській імперії аграрної реформи) на власні засоби починає скуповувати або брати в оренду у поміщиків, що розорилися, невеликі заводики і модернізувати застарілі запуснені виробництва, землі для вирощування цукрових буряків і будівництва нових цукрових заводів та млинів.

Водночас Артемій Терещенко займався добродійною діяльністю. На кошти сім'ї в Глухові було побудовано ремісниче училище, жіночу і чоловічу гімназії, вчительський інститут, банк, безкоштовну лікарню святої Ефросинії, притулок для сиріт, Трьох-Анастасіївську церкву.

На схилі життя Артемій Якович став купцем першої гільдії, а 12 травня 1870 року був уведений з усіма нащадками по чоловічій лінії в дворянство. Надалі вести справи йому допомагали сини Нікола, Федір і Семен.



Артемій Терещенко



Нікола Терещенко



Нікола з дружиною Пелагеєю



Федір Терещенко



НЕУГОМОННИЙ НІКОЛА

Лише перелік добродійних справ, зроблений майже кожним представником родини Терещенків, зайняв би не одну журнальну сторінку. Обмежимося коротким життєписом одного з них, про благодійну діяльність якого мешканці столиці України – Києва – і колишньої гетьманської столиці – Глухова – згадують добрим словом і сьогодні.

Це старший син Артемія Терещенка – Нікола. Таким було його справжнє ім'я – дещо незвичне для україномовних сучасників і доволі поширене серед дворянства у позаминулому столітті.

Народився він у Глухові 14 жовтня 1819 р. У дитячі роки Ніколи родина ще не була заможною, тож батько не зміг дати старшому синові якісної освіти. Хлопець закінчив лише міське училище.

Ще з юних літ Нікола почав займатися бізнесом. На волах перевозив сіль, рибу та хліб із Криму до Глухова. Згодом став головним заготівельником цих товарів у місті. Великі прибутки принесла реформа 1861 року. Після її проведення багато старосвітських поміщиків не змогли зорієнтуватися в нових умовах. Нікола Артеміювич, як і його батько, проявив себе як обдарований підприємець і швидко примножив статки. Вже у 1870 році в його руках зосередилося 80 тисяч десятин землі, понад 10 цукрових і рафінадних заводів, розташованих у Чернігівській, Київській, Волинській, Харківській, Подільській, Курській і Тульській губерніях. Ці підприємства стали головним джерелом його доходів. Та Нікола Артеміювич не забував і про торгівлю, залізничний транспорт, лісозаготівлю, виробництво спирту, сукна...

Водночас багато сил і часу віддавав громадській діяльності. У 1851 році Нікола був обраний старшим бургомістром Глухова і посідав цю посаду впродовж 9 років, а потім протягом 14 літ був міським головою. Особливу увагу приділяв добродійним справам – допомагав дитячим притулком, міській лікарні і навіть ув'язненим, очолюючи місцеве відділення піклування про в'язниці.

У 1870 році Н.А.Терещенко переїздить до Москви, де прожив до 1875 року. Та його весь час тягнуло в Україну, і 1875 року він вирішує переїхати до Києва, зростаюча економіка якого (особливо після прокладання залізниці і відкриття біржі) перетворила місто на справжню "цукрову столицю".

Переїхавши до Києва, сім'я Терещенків поселилася в будинку № 12 по Бібіковському бульвару. У Києві Нікола Артеміювич активніше починає займатися добродійною діяльністю та інвестуванням у будівництво громадських будівель. У 1881 році відкривається побудоване за його кошти училище для сліпих, єдиний на той час заклад такого роду в Росії. У цьому ж році Нікола Артеміювич виділив 23 тисячі карбованців на будівництво Маріїнського дитячого притулку на розі вулиць Паньківської і Нікольсько-Ботанічної (нині – НДІ психології).

У Києві Терещенки розгортають потужну діяльність, спрямовану на підтримку діячів культури і мистецтва, на створення унікальних колекцій художніх творів. Особливу активність у цій сфері проявляв брат Ніколи Федір, сини Іван і Олександр, дочки Варвара та Ольга. Вони стали серйозни-



Богдан Ханенко



Варвара Ханенко



Угорі – маєтки Терещенків за радянської доби, унизу – київський будинок Н.Терещенка (нині – музей Т.Г.Шевченка)

ми конкурентами знаменитого московського колекціонера Третьякова. Завдяки їм Київ поступово перетворювався з провінційного міста у європейський осередок культури і мистецтва. Колекції, зібрані Терещенками і Ханенками, стали основою найавторитетніших київських музеїв – західного і східного, російського мистецтва, Національного художнього музею України, який у той час називався Київським художньо-промисловим і науковим музеєм. Нікола Артемійович придбав для нього велику колекцію експонатів із розкопок В.В.Хвойки, замовив 34 портрети українських гетьманів та інших видатних громадсько-політичних діячів України. Пізніше на базі історичної та археологічної колекцій художнього музею було створено Державний історичний музей (нині Національний музей історії України). 1954 року збірка народного декоративного мистецтва була виокремлена в самостійний музей, який нині розташовується в одному з приміщень Києво-Печерської лаври. У власній колекції Ніколи Артемійовича почесне місце займали картини видатних українських майстрів пензля – М.Пимоненка, С.Костенка, С.Світославського, К.Трутовського та багатьох інших.

Зрозуміло, до Терещенків часто зверталися за допомогою. Та найчастіше Нікола Артемійович, підтримуючи талановитих людей, пропонував їй сам. Повідомляючи про це листовно, він писав: “Милостивий государь, не откажите мне в любезности выполнить мою просьбу – принять от меня эту сумму денег, которая, возможно, поможет Вам выйти из этого затруднительного положения, в которое Вы сегодня, волею судьбы, попали”...

Загалом на благодійні цілі Нікола Терещенко витратив понад 5 млн. рублів. Половину з них – на розвиток Києва. Це величезна сума. Зауважимо для порівняння, що, скажімо, кінь у той час коштував 100 рублів, корова – 40 рублів, курка – 40 копійок.

На кошти благодійника в Києві побудовано Четверту гімназію (нині Транспортна академія), П'яту гімназію по Великій Васильківській, притулок-училище для глухонімих по Мало-Дорогожицькій вулиці, Жіночу гімназію по Покровській вулиці, школу при Борисоглібській церкві, Троїцький народний дім (нині Київський театр оперети), Дім працелюбства по Гоголівській вулиці, Покровську церкву на Солом'янці, собор св. Миколи в Покровському монастирі. Значну суму він виділив для будівництва Володимирського собору, був одним із інвесторів спорудження в Києві Політехнічного інституту, фінансував будівництво, а сини фінансували утримання двох зразкових училищ – чоловічого і жіночого. Нині у цьому приміщенні на Львівській площі – Театральний інститут імені І.К.Карпенка-Карого. Це далеко не повний перелік культових споруд, приміщень громадських та освітніх закладів, збудованих завдяки Терещенкам, які слугують людям і досі.

Помер Нікола Артемійович Терещенко 19 січня 1903 р. на 84-му році життя. Два дні з ним прощалося все місто. Труну пронесли на руках від Володимирського собору до його будинку на Бібіковському бульварі, а потім повезли на вокзал. 21 січня 1903 року благодійника, за його заповітом, поховали в Глухові в побудованій ним Трьох-Анастасіївській церкві поруч з батьками, братом Федором і дружиною Пелагією Георгіївною. Вдячні глухівчани в 1909 році спорудили знаменитому земляку бронзовий пам'ятник. Після жовтневого перевороту 1917 року пам'ятник було повалено і розбито. Могили більшовицькі вандали розкопали, витягнули труну. Щоправда, прах не зачепили: побачили, що золота і дорогоцінностей у труні немає і покинули її. Люди потайки знову поховали.

Джерело: Веб-сайт “Цукор України”: www.ukrsugar.kiev.ua



Будинок Київського художньо-промислового і наукового музею (нині Національний художній музей України)



Сучасний вигляд будинку на бульварі Т.Шевченка, 12 та Терещенківської вулиці у м. Києві



“600 років м. Чернівцям”



Монету введено в обіг
20 травня 2008 року.



Серія “Стародавні міста України”

Ювілейна монета, присвячена адміністративному, економічному і культурному центру, одному з мальовничих міст України – Чернівцям, розташованому на обох берегах річки Прут у передгір’ї Карпат. Перша письмова згадка про Чернівці – 1408 рік – у грамоті молдовського господаря Олександра Доброго, хоча, за археологічними даними, поселення над Прутом було засновано набагато раніше.

На аверсі зображено один із символів міста – ажурний ліхтар (праворуч), фрагмент стилізованого орнаменту (ліворуч), який прикрашає дах Чернівецького університету, а також угорі – малий Державний герб України і написи: НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК / УКРАЇНИ / 5 / ГРИВЕНЬ / 2008 і логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено композицію з видатних історико-архітектурних пам’яток міста, над якою – герб міста і напис ЧЕРНІВЦІ, унизу – 600 / років.

*Художник і скульптор –
Володимир Атаманчук.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Нейзильбер	16.54	35	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “600 РОКІВ М. ЧЕРНІВЦЯМ”

Автор дизайну монети Володимир Атаманчук:

– Угорі на реверсі монети зображено герб міста. Це – логічний і органічний елемент для монет серії “Стародавні міста України”. Однак про герб Чернівців хотілося б розповісти децю детальніше. Він є своєрідним відображенням непростой історії міста. Геральдика зафіксувала чотири офіційних герби Чернівців. Вони символізують чотири основних історичних етапи розвитку міста – австрійський, румунський, радянський і сучасний – український. Австрійський історик Віккенгаузер стверджує, що перший герб Чернівців затверджено у 1784 р. На ньому були зображені відчинені ворота срібного кольору, в створі яких розміщувався імперський орел (герб правлячого дому Габсбургів). У 1918–1940 рр., коли Чернівці перебували під румунською юрисдикцією, у відчинених воротах фортеці розміщувався герб Молдови; в радянський час – золотистий серп і молот. Сучасний герб міста практично повністю відтворює початковий варіант герба. Основна відмінність у тому, що нині на тлі воріт зображено княжий знак Володимира Великого – тризуб; дві лаврові гілочки перев’язані лазурово-жовтою стрічкою. Герб розміщений на декоративному золотому картуші й увінчаний срібною міською короною з п’ятьма вежами. Таким його і відкарбовано на монеті.

Барвіста доля Чорного міста

Сто разів народжувалось, сто разів умирало і, мов міфічна птиця Фенікс, сто разів воскресало з руїн та згарищ древнє слов'янське місто Чернівці...

Припускають, що ймення своє прибрало воно від фортеці на південних рубежах Галицької держави, котра мала назву "Чернь" або "Чорне місто". Можливо, ця назва походила від чорних дубових, перекладених чорноземом, стін оборонної споруди. Довго вона служила людям. Проте була зруйнована монгольським завойовником Бурундаєм, а жителі з 1259 року переселилися на правий берег ріки Прут.

Із 1359 року місто стало частиною Молдавської держави. До речі, першу письмову згадку про нього знайдено саме в документах молдавського господаря Олександра Доброго, які він передав львівським купцям 8 жовтня 1408 року. Нині ця дата відзначається як день міста.

За час свого існування Чернівці були кілька разів зруйновані. Перебували під гнітом Османської імперії, в 1774–1918 рр. входили до складу Австро-Угорщини, а в 1918–1940 рр. – Румунії.

Місто почало процвітати у 1778 році, коли главою військової адміністрації було призначено герцога Карл фон Енценберга. Він запросив сюди багато купців, ремісників та промисловців для того, аби вони допомогли розвивати торгівлю та виробництво. Нового імпульсу розвитку міста надали Петрівські ярмарки, що проводилися з 1786 року щоліта з 1 по 15 липня.

Із середини XIX до початку XX століття створено чимало архітектурних пам'яток, котрі принесли славу місту: це ратуша (1848 р.); приміщення поштамту (1855 р.); Вірменська церква (1875 р.); Єврейська синагога (1877 р.); драматичний театр (1905 р.); палац правосуддя (1906 р.); приміщення залізничного вокзалу (1908 р.).

Найчарівнішою перлиною архітектурних скарбів Чернівців по праву вважається витвір мистецтва відомого чеського архітектора Йозефа Главки – колишня резиденція буковинських митрополитів. Захоплення викликає веселкове сяяння черепиці її дахів, вигравання сонця на куполах, дивовижне поєднання суворості фортечно-зубчастих стін з вишуканою легкістю й ажурністю кованих ґрат. У цій дивовижній за своєю красою споруді вбачаються візерунки української вишивки, гуцульської писанки, буковинського килима, легко вловлюються елементи різних архітектурних стилів, які створюють органічну цілісність споруди.

Місто стало самоврядним у березні 1864 р.

Сучасні Чернівці – обласний центр України. В місті діють музично-драматичний театр ім.О.Кобилянської, обласна філармонія, органний зал, театр ляльок, обласний краєзнавчий музей, художній музей, музей буковинської діаспори, музей народної архітектури та побуту просто неба, літературно-меморіальні музеї О.Кобилянської, Ю.Федьковича, В.Івасюка.

ЗНАМЕНІТІ ЧЕРНІВЧАНИ

Розвиткові української літератури на Буковині поклав початок найвизначніший її представник Юрій Федькович. Непересічним явищем в історії української літератури стала творчість Ольги Кобилянської, Сидора Воробкевича, Євгенії Ярошинської, Осипа Маковея, Івана Бажанського, Ірини Вільде, Дмитра Загула, Міхая Емінеску, Пауля Целана, Елієзера Штейнбарга і багатьох інших.

В місті творили чудовий тенор Йозеф Шмідт, композитор Володимир Івасюк, народні артисти України Назарій Яремчук, Василь Василько, Борис Борін, Володимир Сокирко, Галина Янушевич, Петро Міхневич, Юрій Величко, Володимир Гринич, Анатолій Литвинчук, Валентина Зимня, заслужені артисти України Сіді Таль, Валентина Беспольотова, композитор Богдан Крижанівський, заслужений діяч мистецтв України Данило Нарбут.

Тут розпочинали свою діяльність народні артисти України Дмитро Гнатюк, Софія Ротару, Василь Зінкевич, композитор Степан Сабодаш, заслужений артист України Іван Миколайчук.

Джерело:
Офіційний веб-сайт Чернівецької
міської ради.



Архітектурні пам'ятки м. Чернівці



“225 років м. Севастополю”



Монету введено в обіг 28 травня 2008 року.



Серія “Стародавні міста України”

Ювілейна монета, присвячена морському порту і фортеці – Севастополю (з грецької – місто слави), заснованому в 1783 р. поблизу колишньої грецької колонії Херсонес. Це найбільший морський торговий, рибний порт, промисловий, науково-технічний і культурно-історичний центр півдня України.

На аверсі зображено перехрещені якорі та корабельну гармату, які символізують місто як військово-морський порт і фортецю, під гарматою – стилізовані виноградні грона і листя; угорі – малий Державний герб України і півколом напис – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, внизу – **ДЕСЯТЬ ГРИВЕНЬ**, над номіналом – **2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **31.1**, розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено Графську пристань (унизу), фортифікаційну споруду, над якою – герб міста і напис півколом: **СЕВАСТОПОЛЬ**, праворуч на тлі стилізованого моря – легендарний бриг “Меркурій” та внизу напис: **РІК ЗАСНУВАННЯ / 1783**.

Художник і скульптор – Святослав Іваненко.

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Рифлений	5 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “225 РОКІВ М. СЕВАСТОПОЛЮ”

Автор дизайну монети Святослав Іваненко:

– Військово-морські атрибути і виноградна лоза на аверсі символізують воєнну міць і прагнення до мирного життя. На реверсі зображено видатні пам'ятки архітектури Севастополя. На першому плані – Графська пристань. Такий вибір не випадковий: севастопольці вважають пристань головною візитівкою свого міста. Графська пристань починається від площі Нахімова, розташованої на узвишші в центрі міста. Її гранітні сходи ведуть аж до моря. Два ряди витончених доричних колон (по шість у кожному ряду) підтримують класичний фриз головної споруди пристані. Його прикрашає парпет (аттик), на якому зазначено дату закінчення будівництва – 1846 р. У нішах колонади розміщено дві античні статуї роботи італійського скульптора Фернандо Пеллічіо. Внизу завершують ансамбль два лежачих мармурових леви, виконані цим же майстром. Як і планувалося, пристань стала парадним причалом Севастополя і виконує цю почесну місію понині.

Місто слов'янської слави

Таких великих, зручних і надійних бухт, як у місті Севастополі, розташованому на південного березі Криму, у світі небагато. Здається, сам Бог створив їх, дбаючи насамперед про морських мандрівників. Тому нічого дивного в тому немає, що археологи знаходять нині на території міста речові свідчення перебування тут людей ще понад 40 тисяч років тому.

Люди на місці нинішнього Севастополя жили завжди.

У IV-V столітті до нашої ери тут виникло поселення, що згодом перетворилося на багате і велелюдне місто Херсонес. У 988 році в ньому прийняв християнство Великий київський князь Володимир.

На жаль, на початку XV століття нашої ери Херсонес, розорений війнами, припинив своє існування. Його руїни, що збереглися до наших днів, зображені на банкноті номіналом 1 гривня, що символізує тисячолітню історію сучасної української національної грошової одиниці.

На місці Херсонеса виникло невелике татарське селище Ак-Яр.

Нове місто Ахтіар на місці стородавнього поселення було засноване під керівництвом російського адмірала шотландського походження Фоми Маккензі за наказом графа Григорія Потьомкіна від 3 (14) червня 1783 року. Ахтіар споруджувався дуже швидко. Це стало можливим в основному завдяки тому, що солдати і матроси брали каміння з будинків та фортечних стін Херсонесу. На той час багато які його споруди ще були у відносно доброму стані. Окремі навіть мали вікна і двері. Шкода, але древні будівлі Херсонеса було висаджено в повітря заради будівельного матеріалу.

1784 року Ахтіар за бажанням Катерини II було перейменовано на Севастополь (з грец. – місто слави). Нині, до речі, мало хто знає, що назва, запропонована царицею, спершу не прижилася. Через 13 років (тобто після смерті Катерини II) місту офіційно повернули старе найменування – Ахтіар. І так воно називалося до 1826 року.

Під час Кримської війни Севастополь зазнав облоги, яка тривала з 25 вересня 1854 р. по 8 вересня 1855 р. Його пліч-о-пліч захищали і російські, і українські вояки. Внаслідок облоги місто дуже постраждало, було фактично знищено. За Паризьким мирним договором 1856 р. його демілітаризували. Статус військової бази Севастополь повернув собі у 1871 р.

Після жовтневого перевороту 1917 року та громадянської війни на теренах Криму було створено (в 1921 р.) Кримську Автономну Радянську Соціалістичну Республіку, до складу якої увійшов Севастополь. У 1945-му Кримську АРСР було перетворено на Кримську область Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, а Севастополю надано статус міста обласного підпорядкування.

У 1948 р. указом Президії Верховної Ради РРФСР Севастополь виділено в окремий адміністративно-господарський центр (місто республіканського підпорядкування). При цьому його не було визнано окремим суб'єктом РРФСР. Юридично місто перебувало у складі Кримської області.

У 1954 р. указом Президії Верховної Ради СРСР Кримська область з ініціативи Микити Хрущова була передана Українській Радянській Соціалістичній Республіці. Відповідні зміни в Конституціях СРСР, РРФСР і УРСР були внесені відповідно 26 квітня, 2 червня і 17 червня. Передача Кримської області відбулася з дотриманням усіх передбачених діючою Конституцією СРСР процедур.

У 1978 році Конституцією УРСР було визначено статус Севастополя як міста республіканського підпорядкування. Конституція РРФСР у 1978 р. теж (до речі, вперше) визначила російські міста республіканського підпорядкування нарівні з іншими суб'єктами федерації. Севастополя у цьому списку немає. Таким чином було юридично закріплено статус Севастополя як частини УРСР.

Зі здобуттям Україною державної незалежності місто стало відкритим для туристів. Щороку воно посилює свій потенціал курортного і туристичного центру. У цій сфері Севастополь має безмежні перспективи.

Джерела:

Вільна енциклопедія. Веб-сайт: <http://uk.wikipedia.org/>.

Портал міста Севастополь: <http://sevastopol.info>.

Графська
пристань



“850 років м. Снятину”



Монету введено в обіг
26 червня 2008 року.



Серія “Стародавні міста України”

Ювілейна монета, присвячена Снятину – мальовничому місту старовинного Покутського краю, розташованому на лівому березі р. Прут, районному центру Івано-Франківської області. Снятин уперше згадується в 1158 році як місто Галицького князівства (Іпатіївський літопис), у 1448 році отримало Магдебурзьке право.

На аверсі зображено вершника – воєводу Костянтина Сірославовича – засновника міста, праворуч і ліворуч від якого – стилізований покутський орнамент, угорі – малий Державний герб України та напис: НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК УКРАЇНИ, унизу – 5 ГРИВЕНЬ / 2008, логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч).

На реверсі розміщено стилізовану композицію, ліворуч – міську ратушу, герб міста, праворуч – архітектурний фрагмент ратуші зі скульптурою орла, над яким напис: СНЯТИН, а нижче – 850 / РОКІВ.

*Художник і скульптор –
Святослав Іваненко.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Нейзильбер	16.54	35	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “850 РОКІВ М. СНЯТИНУ”

Автор дизайну монети Святослав Іваненко:

– Домінантою реверсу ювілейної монети “850 років м. Снятину” є міська ратуша. Вона найвища в Україні – висота вежі сягає 50 метрів. Будівництво розпочалося в 1861 році і тривало майже 40 літ. Історії стали відомими практично всі люди, безпосередньо причетні до створення сніятинського шедевру архітектури. А сталося це зовсім випадково: 1958 року під час ремонту бронзової кулі під флюгером було знайдено документ, написаний польською мовою. В ньому читаємо: “Діялося це в шістдесят першому році панування і сімдесят дев’ятій річниці народин наймилостивішого нам пануючого Цісаря і Короля Франца Йосифа І. Плани на вежу зробив архітектор Йосиф Шрейбер з Чернівців і керував цією будовою за допомогою міського будівничого Антона Берки. Фундамент вежі заклав перший бургомістр м. Снятина Марцелі Немчевський [1856–1870]. Роботи мулярські і теслярські виконав майстер Станіслав Олександрович, дах укрит міддю місцевий бляхар Файвель Юрман, всі столярні роботи виконував місцевий майстер Юлій Кеслер. Роботи мулярські і прикраси архітектурні, вилиті з цементу, зробив різьбар Оскар Черний з Чернівців. Годинник доставив Міхель Менсович з Кросна, дзвони – ливарник Карло Швабе з Б’ялої. Кулю, в яку цей документ вклядено, зробив бронзівник Франц Кубішек з Чернівців”.

Місто Коснятина

На лівому березі ріки Прут здалеку видно сріблясті куполи церков, гордо височить вежа міської ратуші. Це – древнє покутське місто Снятин. Історики вважають, що воно бере свій початок від фортифікаційної споруди, зведеної з метою охорони торгового шляху до соляних місць і для служіння опорним пунктом князівським дружинам.

Перша письмова згадка про Снятин датується 1158 роком (Іпатіївський літопис). Вважається, що його назва походить від імені власника – боярина при дворі галицького князя Ярослава Осмомисла Коснятина Сірославовича. Є й інша версія. Старожили схильні вважати, що назва виникла від слова “Стинати”. За легендою, турки і татари в одному з набігів постинали голови всім жителям міста, з тих пір воно стало відомим як “Стятин”.

У XIII–XIV ст. місто входило до Галицько-Волинського князівства. З 1349 року Східна Галичина з Покуттям перейшла під владу польського короля Казимира II. Снятин стає центром староства.

У 1457 році поблизу Снятина спалахнуло селянське повстання під проводом Лева. Повстанці захопили Снятин, але невдовзі були розгромлені. В 1490–1492 рр. вибухнуло нове антифеодальне повстання під проводом Івана Мухи (дехто з істориків вважає, що І. Муха був уродженцем Снятина). У повстанні брало участь багато жителів Снятина та його околиць.

Великий вплив на розгортання антифеодальної боротьби західноукраїнського народу мала Визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького (1648–1654). У цей час на околицях Снятина діяли загони Леся Березовського, Микити Горбачека, Григорія Угорницького. В 1665 році повстанці штурмом здобули Снятин, зруйнували новозбудований замок. Та повстання знову було придушено.

У другій половині XVI ст. великого розмаху набув опришківський рух, який не оминув і Снятинщини. В 1646 р. на відкрити боротьбу проти старости Потоцького виступили снятинці на чолі з Пинтою.

Незважаючи на часті війни, стихійні бунти, місто продовжувало жити і розвиватися. Сприяло цьому надання Снятину Магдебурзького права.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. Снятин став одним із важливих у Західній Україні осередків національного відродження, активного громадсько-політичного життя.

На теренах Снятинщини виникли і діяли громадські товариства “Січ”, “Боян”, “Союз українців”. Під їх впливом формувалися письменники та громадські діячі демократичного напрямку – Василь Стефаник, Лесь Мартович, Марко Черемшина, відомі в українській літературі як “Покутська трійця”. Ці письменники зробили значний внесок у розвиток української і світової новелістики, дали поштовх розвитку культури у найбільш відсталому закутку України.

Сучасний Снятин – це ошатне європейське містечко, яке продовжує прогресивні традиції. Тут зберігається пам'ять про давні історичні події та видатних людей, які були творцями української державності, української культури.

Джерело: Офіційний веб-сайт Івано-Франківської обласної державної адміністрації.



У центрі м. Снятина. Ліворуч – вежа Снятинської ратуші



“725 років м. Рівному”



Монету введено в обіг 19 вересня 2008 року.



Серія “Стародавні міста України”

Ювілейна монета,

присвячена обласному центру, розташованому на річці Устя, – місту Рівному. Вперше воно згадується в 1283 році як місто Галицько-Волинського князівства у зв'язку з битвою, що відбулася між військами краківського князя Лешка Чорного і литовського князя Вітена.

На аверсі зображено композицію з історико-архітектурних пам'яток міста, серед яких пам'ятник Марії Рівненській Несвицькій, Успенська церква, Свято-Покровський собор тощо, вгорі – малий Державний герб України та напис півколом: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, під якими напис: **5 / ГРИВЕНЬ / 2008** і логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч).

На реверсі розміщено стилізований сувій пергаменту, на якому зображено сцену битви між польськими та литовськими військами та зі згадки про яку починається літочислення міста. Праворуч і ліворуч від сувою – стилізований орнамент, над яким розміщено герб міста (ліворуч) та напис: **725 / РОКІВ** (праворуч); унизу півколом напис: **ПЕРША ПИСЕМНА ЗГАДКА**.

Художники –

Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори –

Володимир Атаманчук, Володимир Дем'яненко.

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Нейзильбер	16.54	35	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника



ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “725 РОКІВ М. РІВНОМУ”

Співавтор дизайну монети Володимир Таран:

– У центрі композиції з пам'яток історії та архітектури, розміщеній на аверсі пам'ятної монети “725 років м. Рівному”, зображено пам'ятник Марії Несвицькій. Ця жінка відіграла значну роль у становленні Рівного як великого пізньосередньовічного українського міста. Вона стала власницею Рівного після смерті свого чоловіка Семена Несвицького в 1479 р. За наказом Марії, яка почала називати себе княгинею Рівненською, на одному з насипних островів річки Усті, що розділялася на два рукави, було збудовано замок із дубових колод та обнесено його оборонними ровами. Будучи оточеним водою, замок сполучався з рештою поселення єдиною дорогою з мостом через непрохідні болота і ставки. Водночас княгиня стала запрошувати в Рівне ремісників, майстрів, поселенців, які поступово обжили сусідні із замком вулиці. Первісне місто нагадувало у плані трикутник, відповідно й міські вулиці розходилися у три боки. У Рівне можна було в'їхати з боку Києва, Острога та Дубно. Звідси й символ давнього міського герба – брама, відкрита для в'їзду на три боки. Герб Рівного також зображено на монеті (на реверсі угорі ліворуч).

Круті віражі Рівного

Історія українського обласного центру Рівного не лише давня, а й надзвичайно насичена подіями. Зупинимось на кількох із них.

Уперше Рівне як один із населених пунктів Галицько-Волинського князівства згадується у 1283 році в польській хроніці "Рочнік капітульний краковскі". А вже з XV століття регулярно фігурує в історичних джерелах. Зокрема в документі, датованому 22 груднем 1461 р., йдеться про його продаж: Івашко Дичко продав Рівне "за 300 кіп широких грошей чеської лічби" князеві Семену Васильовичу Невсьицькому, представнику русько-литовської династії Гедиміновичів.

Після смерті князя в 1479 р. Рівне перейшло у власність його дружини Марії.

У 1492 р. польський король та великий князь литовський Казимир Ягайло надав містечку Магдебурзьке право.

Влітку 1651 р. край став центром визвольних змагань українців під проводом Богдана Хмельницького. В ході боїв місто не раз переходило з рук у руки. У 1667 р. в результаті Андрусівської угоди поляків з Московією Рівне у складі Волинських земель відійшло до Речі Посполитої. Цього ж року містом прокотилася страшна чума. Ці події призвели до відчутного зменшення кількості населення та занепаду міста.

У другій половині XVII та на початку XVIII ст. Рівне належало до володінь різних магнатів – Замоїських, Конєцпольських, Валєвських, а з 1723 р. надовго, майже на півтора століття, перейшло у власність польських шляхтичів Любомирських.

У 1793 р. відбувся другий поділ Польщі, і до міста увійшли російські війська під командуванням М.Кречетнікова. В результаті розробленого нового адміністративного поділу волинських земель Рівне набуло статусу повітового центру в складі новоутвореного Волинського намісництва (згодом губернії).

В період із 1917 по 1920 рік місто почергово перебувало під владою австро-німецьких, польських та більшовицьких військ. У квітні-травні 1919 р. у Рівному тимчасово працював уряд Української Народної Республіки та були розміщені війська Директорії на чолі з головним отаманом С.Петлюрою. 19 вересня 1920 р. Рівне зайняли польські війська, і воно (до приєднання у вересні 1939 р. до УРСР) перебувало в складі Польської держави як повітовий центр Волинського воєводства.

Під час фашистської окупації місто було перетворене на своєрідну "столицю" окупованих українських земель. Із вересня 1941 року тут знаходився "Райхскомісаріат України" та резиденція гауляйтера.

У лютому 1944 р. місто було звільнено від фашистів. Але до спокою в краї ще було далеко. В період із 1944-го по 1950 рік тривали масові репресії проти української інтелігенції, учасників національно-визвольного руху, проходили "чистки" серед мирного населення.

У центрі міста на тому ж місці, де фашисти у 1942 – 1943 роках проводили показові розстріли, співробітники НКВС у січні 1945 року влаштували публічну страту вояків Української Повстанської Армії.

60-80-ті роки минулого століття стали періодом інтенсивного зростання та розбудови міста, в результаті чого кардинально змінилося його обличчя.

16 червня 1990 року, у дні, коли громадськість Рівненщини та всієї України вперше за багато років відкрито й урочисто відзначала річницю битви під Берестечком, над адмінбудинком міської ради замаюрів синьо-жовтий прапор. При відкритті сесій міської ради звучав національний гімн "Ще не вмерла Україна" – задовго до законодавчого затвердження його музичної редакції.

В історії міста розпочалася нова епоха.

Джерело: Офіційний веб-сайт Рівненської обласної державної адміністрації.

Краєвиди м. Рівне



“975 років м. Богуслав”



Монету введено в обіг
5 грудня 2008 року.



Серія “Стародавні міста України”

Ювілейна монета, присвячена мальовничому місту, розташованому на берегах річки Рось, Богуславу, яке разом з містами Корсунь і Канів було одним із найбільших укріплених пунктів на південному кордоні Київської Русі. Богуславу, життю та боротьбі його населення присвячені видатні твори української народної поезії – дума “Маруся Богуславка”, пісня-балада “У містечку Богуславі” та інші.

На аверсі розміщено: малий Державний герб України, під яким напис: **НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК / УКРАЇНИ**, стилізовану композицію: козацька зброя, гетьманський бунчук (ліворуч) та рукопис і перо (праворуч), що символізують козацьку добу та літературне життя міста, під якими – номінал **5 / ГРИВЕНЬ**, рік карбування монети – **2008** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено пам’ятки архітектури центральної частини міста, міст через річку Рось, угорі півколом розміщено напис: **БОГУСЛАВ**, під яким – герб міста, внизу на тлі каменів напис: **975 РОКІВ**.

*Художники і скульптори:
Володимир Атаманчук, Володимир Дем’яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Нейзильбер	16.54	35	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “БОГУСЛАВ”

Автор дизайну монети Володимир Атаманчук:

– Основні елементи аверсу і реверсу ювілейної монети “Богуслав” доволі ретельно описані в офіційному повідомленні про її введення в обіг. Проте поза увагою залишилося стилізоване дугоподібне обрамлення правої і верхньої частини аверсу. Що воно означає?

Це – склепіння, вхід у печери. Працюючи над дизайном монети у Богуславі, я почув від багатьох людей розповіді про підземне місто, збудоване сотні років тому, яке, можливо, не менше, ніж весь наземний Богуслав. Тратилися мені навіть ентузіасти, які насправді шукали лаз до нього, але досі не знайшли. Чи існують таємничі підземелля під Богуславом, чи це тільки легенда – не знаю. Але точно знаю – дива приписують містам, які люблять, і якими хочуть пишатися. У таких міст хороше майбутнє.

Богуславська мозаїка

НА ГРЕБЕНІ ІСТОРІЇ

Серед розкішних лісів, де Рось стрімко тече меж скелястими берегами, розкинувся райцентр Богуслав, до якого від Києва 125 кілометрів. Густинський літопис зазначає, що місто заснували 1032 року. Це Ярослав Мудрий, посилюючи південні кордони Київської держави, побудував ряд укріплень по річці Рось, зокрема й у Богуславі. А сама фортеця взяла назву, напевно, у річки Богуславки – притоки Росі. Фортеця була з'єднана з городищами і селами так званим Змійовим валом – його залишки ще й сьогодні помітні біля сіл Москаленки, Лютари та Синиця.

В усіх народних думках про Марусю Богуславку (існує безліч їх варіантів) розповідається про те, що в Богуславі жила дівчина Маруся, дочка священика Покровської церкви. Перша дума належить до кінця XIV століття, коли Богуслав разом з іншими київськими землями 1385 року був захоплений Польщею й, перебуваючи на південних кордонах Речі Посполитої, неодноразово зазнавав нападів турків і татар. В один із таких набігів Маруся потрапила в полон, була продана турецькому паші, який згодом її покохав і довіряв їй в усьому. Довіряв навіть ключі від в'язниці-темниці, в якій мучилися в неволі козаки. За переказами, саме Маруся Богуславка допомогла втекти семистам невільникам із турецького полону. Проводжаючи їх, вона просила:

*Ой, козаки,
Ви бідні невільники!
Кажу я вам, добре дбайте,
В городи християнські утікайте.
Тільки прошу я вас,
Одного города Богуслава не минайте,
Моєму батьку й матері знати давайте...
Хай мій батько про здоров'я дбає,
Великих скарбів не збирає,
Та нехай мене, дівки-бранки
Марусі, попівни богуславки,
З неволі не викупає.*

Зауважу, хоча Маруся й "отуречилася", жоден автор ніколи не докоряє їй за це – адже вона насамперед мати своїх дітей. На місці, де колись була Покровська церква і хата, в якій Маруся народилася й жила, нині стоїть пам'ятник народній героїні.

Після знаменитої Корсунської битви українські війська рушили на Богуслав і 6 червня 1648 року звільнили його від поляків, а у фортеці розмістили резиденцію Богдана Хмельницького. Саме тут Хмельницький написав три своїх універсали, приймав константинопольського патріарха Паїсія та антиохійського патріарха Макарія...

БЕРЕГИ СТІМКОЇ РОСІ...

Не лише історичними подіями славиться Богуслав (яка чудова тавтологія!), а й Література у різний час жила тут, бо багато письменників так чи інакше пов'язані з цим містом.

Тут бував Шевченко. У серпні 1822 року, коли Тарасові виповнилося вісім років, батько, вирушаючи до Богуслава продавати сливи, взяв його з собою. І на ярмарку Тарас уперше побачив велике скупчення людей, почув кобзаря і потім, уже дорослою людиною, згадував: "То була перша моя зустріч з великим містом з церквами і різним-різним людом, що зібрався на величезну торговицю. А ще дивувався я баржі, на якій ми, сидючи з батьком на возі, переправлялись на другу сторону Росі".

У грудні мачуха віддала Тараса в найми до кирилівського попа Григорія. У нього був син Ясь, який тоді навчався в Богуславському духовному училищі. Тарас виконував обов'язки кучера і щопонеділка возив поповича на навчання, а щосуботи забирив його назад до Кирилівки.



Троїцька церква



Пам'ятник Марусі
Богуславці



Береги річки Рось



Та цим зв'язок Богуслава з великим Кобзарем не обмежується, тому що тут народився художник Іван Сошенко. Саме він, на думку багатьох дослідників, не лише спілкувався з юним Шевченком у Петербурзі, не лише дружив із ним якийсь час, а й познайомив його з українським письменником Євгеном Гребінкою та конференц-секретарем Академії мистецтв Василем Григоровичем, а ті, у свою чергу, звели Тараса з придворним живописцем Олексієм Венеціановим і поетом Василем Жуковським, який взявся за визволення Шевченка з кріпацтва. Шевченкознавці навіть наводять слова Гребінки: "Не було б Сошенка, то не було б і Шевченка". Щоправда, з'явилися нові дослідження, які заперечують важливу, ледь не вирішальну роль Сошенка в долі Шевченка. Однак того, що вони дружили, разом навчалися в академії, заперечити не може ніхто.

Художнику Івану Сошенку в Богуславі відкрито музей і поставлено пам'ятник.

Бував у Богуславі й Пушкін. 1 лютого 1821 року він, прямуючи з Кам'янки до Києва разом із Раєвським і Давидовим, прибув до Богуслава. 16 лютого, уже повертаючись із Києва, Пушкін знову проїжджав Богуслав і ночував у бурсі, про що потім писав Антону Дельвігу: "Богуславська бурса невелика, всього 29 учнів. Та всі всуціль високі хлопці, і рум'яні, і косий сажень у кожного. А в будинку інспектора, де ми їли й відпочивали, світло, затишно й радісно від дзвінкого льоду на річці, що лежить поруч, із символічним ім'ям Рось".

Семирічним хлопчиком до Богуслава приїхав Ваня Левицький, який став потім відомим українським письменником Іваном Нечуєм-Левицьким. Тут, у Богуславському духовному училищі, він навчався, а 1860 року, закінчивши Київську духовну семінарію, викладав словесність у цьому ж училищі.

Відвідував Богуслав і Микола Гоголь, коли кілька разів їздив з Одеси в Кагарлик до матері, яка жила там у своєї сестри.

Важливий етап у житті Марка Вовчка (Марії Вілінської) пов'язаний теж із Богуславщиною. Влітку 1885 року разом із чоловіком Михайлом Лобачем-Жученком, якого призначили управляючим третім Богуславським округом, письменниця приїхала до міста й жила тут весь рік, а потім сім'я переїхала в Хохитву, де на березі Росі, у колишньому будинку графів Браницьких, ще прожила майже сім років. "О, мила Рось! Які прекрасні твої зелені береги, як легко там дихати", – писала вона сину з Саратова багато років по тому. І додавала: "Ти запитуєш, чи звикла я до Саратова? Нічого в ньому немає привабливого. Природа якась виснажена, весь час пилюка. Звичайно, я б віддала його не задумуючись лише за одну гілочку чебрецю, що росте над Россю".

Богуслав відіграв вирішальну роль у житті ще одного письменника – Шолом-Алейхема. 1877 року вісімнадцятирічний Шолом Рабинович, володіючи російською, ідишем та івритом, потрапляє до орендаря багатого маєтка під Богуславом Елімелеха Лоєва і стає вчителем його дочки Ольги. З часом учитель і учениця покохали одне одного. Довідавшись про це, Лоєв безцеремонно виганяє "знахабнілого вчителя", хоча до цієї "страшної катастрофи" Шолом дуже подобався Лоєву і впродовж трьох років був дуже корисним ще й як особистий секретар.

А далі все сталося за відомою схемою. Батько Лоєв прокляв весь рід Рабиновичів і позбавив Ольгу спадщини. Ну прямо як у знаменитій поемі "Любов – не картошка" Саші Чорного (Олександра Глікберга), який, до речі, народився на Богуславщині. У поемі за таких самих обставин батько Фарфурник з досади розбив сімейний сервіз, мати Фарфурник, ридаючи, сякалася вже в десяту хустинку, а спокусник був вигнаний з дому і названий "провокатором цнотливої дівчини, чистої, як мак".

Для Шолома розпочалися роки поневірянь, перших літературних спроб і таємного листування з коханою. Нарешті Ольга у травні 1883 року була викрадена, і вони одружилися. "Не знаю, чи зро-



Краєвиди м. Богуслава



бив Богуслав із мене письменника, але те, що в Богуславі я вперше відчув, як за спиною в мене прорізаються крила і вперто розривають мій піджак, – це очевидно, це для мене ясно й зрозуміло. Юнак, зовсім ще хлопчисько, став чоловіком і людиною саме тут – таке пам'ятається все життя”.

АКАДЕМІК ІЗ СЕЛА САВАРКА

У літературі завжди були великі живописці природи, причому в їхній прозі вона була нітрохи не менш поетична, ніж у поезії. “То лінива, то швидка Рось. Плоті листків латаття у чорних затоках. Сіре небо, що опустилося до жорсткої щетини соснових лісів. Як чисто й просто дихати тут і жити”. Це написав не поет, а... творець першого турбореактивного двигуна Архип Люлька.

У 1930-х роках швидкості військових літаків не перевищували 500 кілометрів за годину. Тоді ж нікому не відомий інженер Люлька взяв на себе сміливість стверджувати, що береться створити двигун, який помчить літак із надзвуковою швидкістю й підніме його до стратосфери. І він створив такий двигун.

А народився Архип Люлька в селі Саварка на Богуславщині 1908 року в бідній селянській сім'ї, де росло ще восьмеро дітей. “Наше село, – згадував Архип Михайлович, – лежало осторонь великих доріг. Ні про яку промисловість далеко навколо й не чули, зате млини та маслоробні були у великій кількості. Дітям пощастило: була тут хороша школа, й викладали в ній талановиті люди. А я навчався, пас череду та писав вірші. Потім довго мучився, що вибрати: поезію чи математику”.

Перемогла математика. І Архип Люлька вирушив до університету на фізико-математичний факультет. А повернувся в рідне село аж через 45 років. Він на той час був уже генеральним конструктором авіаційних двигунів, академіком, Героєм Соціалістичної Праці, лауреатом Державних премій.

Липень 1971 року. Разом з Архипом Люлькою до Богуслава, а потім до Саварки приїхав тодішній заступник голови Ради Міністрів УРСР Петро Тронько і, зрозуміло, обласне й районне начальство. Заради такого випадку накрили святкові столи в Турчиному лісі, де зазвичай приймали високих гостей. “Ні, – сказав Люлька, – ви можете їхати куди хочете, а мене везіть до рідної хати, де живе моя сестра Софійка”.

Нічого не вдієш, довелося кавалькаді машин повертати на жахливу дорогу до Саварки (потім Тронько розпорядився прокласти з Богуслава до села шосейку, яка і досі у доброму стані).

Приїхали. Люлька пройшов на подвір'я, до старого сарайчика та криниці, опустився на коліна, поцілував землю й заплакав. І в усіх, хто бачив це, на очах виступили сльози.

Підїхали до школи. Односельці урочисто зустріли гостей, як і належить, хлібом-сіллю та пляшкою “казьонки” із сільмагу. Але Архип Михайлович попросив не покупну горілку, а свою “бурячищу”. І люди осмілилися, стали нести ковбаси, сало, соління, вареники, ягоди, фрукти – все, що мали. Кажуть, такої грандіозної гулянки в селі не було ні до того, ні після.

Та спочатку провели мітинг, на якому виступили Тронько й інші керівники. Говорили вони добре і правильно, але... російською. Потім слово взяв Люлька, і зазвучала чиста українська мова. А на завершення він сказав: “Так уже дивно вийшло, що в Москві мене вважають українським націоналістом, а в рідних краях – москалем. Але я ні той, ні інший. Просто я вірний Росії і ніколи її не підведу. Але душа моя тут, в Україні, у Саварці. Тут моє коріння...”

(Уривки з нарису Валерія Дружбинського “Колиска моя, любий Богуславе...”)



Весна у Богуславі



“Рік Пацюка”



Монету введено в обіг
3 січня 2008 року.



Серія “Східний календар”

*Пам’ятна монета,
присвячена року Пацюка, одній із тварин східного календаря,
який засновано на дванадцятирічному циклі Юпітера –
найбільшої планети Сонячної системи.*

На аверсі в оточенні стилізованого рослинного орнаменту розміщено написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК / УКРАЇНИ / 5 / ГРИВЕНЬ**; угорі – малий Державний герб України, внизу – рік карбування монети: **2008**, зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **15.55** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі в оточенні стилізованого рослинного орнаменту зображено в лубочному стилі пацюка (око його оздоблено діамантом масою 0.01 карата). Над цією композицією і під нею розміщено абрисні фігурки всіх 12 символів східного календаря.

*Художники –
Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптор –
Анатолій Дем’яненко.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Срібло 925 проби	15.55 (1/2 унції)	33	Пруф	Рифлений	15 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “РІК ПАЦЮКА”

Співавтор дизайну монети Володимир Таран:

– Пам’ятна монета “Рік Пацюка” – третя за ліком із серії “Східний календар”. Нагадаю, що відкрила цю серію у 2006 році монета “Рік Собаки”; у 2007-му – продовжила монета “Рік Свині”. Монети серії прикметні тим, що у процесі їх виготовлення застосовується нещодавно освоєна спеціалістами Монетного двору Національного банку України технологія оздоблення металевих грошових знаків дорогоцінним камінням. Монету “Рік Пацюка” оздоблено діамантами.

2009-ий нумізматичний рік відкрито пам’ятною монетою “Рік Бика”. Вона оздоблена рубінами.

2008-ий – Рік земляного пацюка

Українці охоче переймають традиції інших народів, зокрема щодо відзначення спільних для всього людства свят, наприклад – новорічних.

Добру послугу охочим зустрічати Новий рік за Східним календарем зробив Національний банк України, запровадивши відповідну монетну серію.

Як правило, чергова монета серії вводиться в обіг у перші дні року, якому вона присвячена. Тобто після того, як українці вже зустріли свій Новий рік. Багатьох наших співвітчизників це не засмучує: атрибути року за Східним календарем вони активно використовують, зустрічаючи Новий рік за календарем Григоріанським (тобто з 31 грудня на 1 січня), а придбані у перших числах січня пам'ятні монети дарують друзям чи родичам на так званий старий Новий рік (з 13 на 14 січня). Нічого осудного в цьому, звичайно, немає, та все ж звичаїв, які є невід'ємною складовою культури того чи іншого народу, необхідно дотримуватися так, як слід, і тоді, коли слід.

За Східним календарем Новий рік (2008-й був Роком земляного пацюка) народи Східної й Південно-Східної Азії зустрічають у ніч із 6 на 7 лютого. У Китаї новорічне свято називається Чунь цзе, у В'єтнамі – Тет, у Кореї – Соль Наль. У всіх країнах воно символізує прихід весни. Тому до цього свята свої будинки жителі Сходу прикрашають квітучими деревцями персика, сливи, мандарина. Печуть новорічні пироги. Офіційно свято відзначається сім днів – з 6 по 12 лютого, і називається "золотим тижнем". Щоправда, це більшою мірою стосується міських жителів. Селяни із древніх часів відзначають новорічне свято й відпочивають протягом місяця, що пояснюється відсутністю у цей час невідкладних сільськогосподарських робіт.

У ніч напередодні свята Весни родина збирається разом. Влаштовує щедру святкову вечерю. У Китаї основною новорічною стравою є пельмені. За формою вони схожі на злитки срібла, які в стародавні часи виконували функцію грошей. Подання на стіл цієї страви символізує побажання добробуту, яке китайці ставлять на першому місці, на другому – побажання щастя і здоров'я. У багатьох родин не лягають спати всю ніч, це називається "шоу суй" – тобто очікування Нового року. Зранку наступного дня, за традицією, провідують родичів і близьких друзів із привітаннями й побажаннями всіх благ. У дні свята Весни влаштовуються традиційні масові заходи: танці драконів, левів, хороводи "сухопутних човнів", мандрівки на ходулях. А найкрасивішим і найгучнішим видовищем є запуск петард і хлопавок, які покликані відганяти злих духів.

Джерело:

WWW.korespondent.net



Тихий світ мишей

“100 років Київському зоопарку”



Монету введено в обіг
23 квітня 2008 року.

ЗНС

Серія “Флора і фауна”

Ювілейна монета, присвячена Київському зоологічному парку, заснованому в 1908 році. У зоопарку налічується понад 3500 екземплярів тварин і птахів. Тут проводиться робота з акліматизації багатьох тварин, значна увага приділяється їх розмноженню, передусім – рідкісних і зникаючих видів.

На аверсі зображено композицію: коло, розділене розою вітрів на чотири частини, кожна з яких символізує класи ссавців, птахів, риб, земноводних, які представлені в зоопарку; вгорі – малий Державний герб України та розміщено написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (ліворуч півколом), унизу – **2 / ГРИВНІ / 2008** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі розміщено стилізований напис – **ZOO**, в якому зображено жирафа та написи: **100 / років**, унизу – **КИЇВСЬКОМУ ЗООПАРКУ**.

Художники –
*Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (аверс);
Володимир Дем’яненко (реверс).
Скульптори –
Володимир Атаманчук, Володимир Дем’яненко.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	50 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “100 РОКІВ КИЇВСЬКОМУ ЗООПАРКУ”

Автор дизайну реверсу монети Володимир Дем’яненко:

– “100 років Київському зоопарку” – одна з двох монет, якими у 2008 році поповнено серію “Флора і фауна України”. Серію розпочато 20 травня 1998 року ювілейною монетою, присвяченою 100-річчю утворення першого в Україні степового заповідника “Асканія-Нова”. З того часу в обіг введено 17 назв (30 видів) монет серії. Вона стала однією з найпопулярніших. Монети серії постійно беруть участь у міжнародних нумізматичних виставках і високо цінуються знавцями монетного мистецтва.

Сад дитячої радості

Мабуть, немає столиць, у яких не було б зоосаду. З незапам'ятних часів вони з'явилися у містах чи у маєтках вельмож як наслідок людських примх чи забаганок. Із часом зоопарки набули ознак науково-дослідних і культурно-просвітницьких закладів, однією з функцій яких є поширення знань про флору і фауну Землі, прищеплення людям, передусім дітям, любові до "братів наших менших", виховання бережливого ставлення до всього живого на планеті.

У 2008 році Київському зоопарку виповнилося 100 років, цій даті і присвячено ювілейну монету. До речі, створювався він майже водночас і в комплексі з одним із найстаріших київських парків, який було закладено у 1902 році на честь 100-річчя з дня народження видатного російського поета О.С.Пушкіна.

А було це так.

Київський зоосад створено 1908 року активістами місцевого Товариства любителів природи на території університетського Ботанічного саду. З часом колекції збільшувалися, в основному за рахунок приватних пожертвувань. Так, художник С.І.Світославський лише у 1909 р. відправив із Центральної Азії й Туркестану десятки екзотичних для киян тварин, для перевезення яких потрібно було два залізничних вагони. Багато екземплярів подарував Києву власник знаменитого заповідника Асканія-Нова Ф.Е.Фальцффейн. У 1911 р. зоологічний сад уже налічував 175 видів тварин і птахів, тут побувало понад 73 тисячі відвідувачів. Із часом заклад почав користуватися дедалі більшою популярністю. Його територія стала замалою для зростаючої кількості відвідувачів. Зрештою міська Дума виділила для зоосаду п'ять десятин землі як продовження ділянки, наданої для нового парку на честь 100-річчя О.С.Пушкіна.

Планування зоосаду здійснив авторитетний у Києві художник-садівник А.Х.Зейдак.

Новий зоосад відкрився у квітні 1914 р. Він мав кілька відділів. У зоологічному збирали тварин, видам яких загрожувало зникнення. Окрасою ботанічного відділу стала "альпійська гірка" для гірських рослин. Був у саду й етнографічний куточок. На ньому спорудили садибу в українському стилі – з хатою, господарськими будівлями, загоном для свійський тварин... Багато хто з киян уперше в житті побачив тут живе порося чи вівцю. На навчально-показовій пасіці читалися лекції для пасічників-любителів. На навчально-показовому городі працювали учні міських училищ. Зоосад, як і планувалося, з перших років свого існування став ефективним навчально-допоміжним закладом для наочного викладання природознавства.

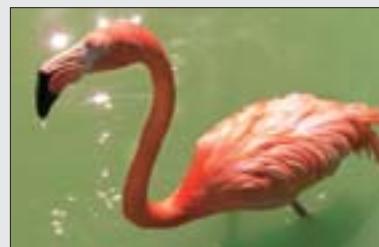
Поряд із зоосадом закладався Пушкінський парк. Ці роботи почалися на кілька років раніше. Спочатку на двох десятинах землі засіяли розсадник, у якому мали вирости саджанці для майбутнього парку. Було вирішено, що дерева посадять діти. Заздалегідь підготували дві тисячі ямок і стільки ж саджанців. І ось 19 жовтня 1902 р. розпочалося свято дитячої праці. Трамваї привезли на Шулявку понад тисячу учнів із 53 міських училищ. Дітям подарували брошури "Дерево и его жизнь" та "Деревья и их польза". Під звуки військових оркестрів у присутності "батьків міста" почалася робота. Пригощала дітей адміністрація Політехнічного інституту – м'ясом, хлібом, пирогами, яблуками, чаєм та квасом. Так починалися Пушкінський парк і Київський зоосад.

Джерело: М.О.Рибаків. Невідомі та маловідомі сторінки історії Києва / К.: Вид. "КИИ", 1997. Листівки з колекції О.Я.Войтовича.

Київський зоосад 100 років тому



Екзотичні мешканці Київського зоопарку



“Гриф чорний”



Монету введено в обіг
26 травня 2008 року.

✪

Серія “Флора і фауна”

Пам’ятні монети, присвячені грифу чорному (ряд – Соколоподібні, родина – Яструбові) – єдиному виду роду, який гніздиться тільки в Південному Криму. Ареал виду охоплює Південну Європу та Азію (гірські райони). Грифа чорного занесено до Червоної книги України та Європейського Червоного списку.

На аверсі обох монет в обрамленні вінка, утвореного із зображень окремих видів флори і фауни, розміщено малий Державний герб України та написи: на монеті зі срібла – НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК / УКРАЇНИ / 10 / ГРИВЕНЬ / 2008, а також зазначено метал, його пробу – Ag 925, масу дорогоцінного металу в чистоті – 31.1; на монеті з нейзильберу – НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК / УКРАЇНИ / 2 / ГРИВНІ / 2008; на обох монетах розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі обох монет зображено грифа з пташеням у гнізді та півколом розміщено написи: AEGYRIUS MONACHUS (угорі) та ГРИФ ЧОРНИЙ (унизу).

*Художник і скульптор –
Володимир Дем’яненко.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Рифлений	7 000
2 гривні	Нейзильбер	12.8	31	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ГРИФ ЧОРНИЙ”

Автор дизайну монети Володимир Дем’яненко:

– Як правило, головними персонажами монет серії “Флора і фауна України” стають “брати наші менші”, занесені до Червоної книги України.

Перше видання цієї книги, яке побачило світ у 1980 році, містило опис 85 видів (підвидів) тварин: – 29 – ссавців, 28 – птахів, 6 – плазунів, 4 – земноводних, 18 – комах і 151 вид вищих рослин. Після набуття Україною незалежності видавництвом “Українська енциклопедія” випущено друге видання Червоної книги: в 1994 році – том “Тваринний світ” (наклад – 2400 примірників), в 1996 році – том “Рослинний світ” (наклад – 5000 примірників). На жаль, обсяг Червоної книги з часом не зменшується, а зростає. Сподіваємося, що закарбовані на монетах рідкісні представники вітчизняної флори і фауни теж нагадуватимуть українцям про цю жагучу проблему.

Бідолашний гриф

Чорні грифи – одні з найефектніших птахів. Їх граціозний політ викликає захоплення людей і наганяє жах не лише на менших пташок, а й на невеликих звірів. Грифи – дуже великі птахи. Маса самок досягає майже восьми кілограмів, самців – до семи. Дорослі птахи темно-бурі, комір навколо шиї і пух на шиї – світло-бурі. У пташенят все оперення, в тому числі і шия, темно-бурі.

У природних умовах їх легко можна впізнати за розмірами, темним забарвленням оперення (в тому числі й голови, це відрізняє грифа від сипа білоголового), характерним силуетом у польоті: широкі крила, втягнута голова, короткий клиноподібний хвіст. Грифи довго ширяють високо в повітрі, роблячи широкі кола. Помітивши поживу, круто і швидко пікірують з висоти з гучним шумом крил.

Голос птахів – шипіння і хрипле каркання.

Незважаючи на "царський" вигляд, чорні грифи неперекірливі в їжі. Вони живляться падаллю. Заковтують м'ясо мертвих тварин разом із кістками, шерстю, які частково перетравлюють, частково – викидають з послідом.

Через це "не царське меню" чорних грифів відносять до особливо корисних птахів: вони – санітари природи.

Гніздяться рано. Уже в двадцятих числах березня в гніздах буває одне біле з рудувато-бурими плямами яйце. Гнізда грифи мостять завжди на деревах (у Криму, як правило, на верхівках сосен кримських) Як будівельний матеріал використовують сухі довгі сучки і гілки. Зсередини гнізда вимощують травою, шерстю, дрібними гілочками.

Цікаво, що висиджують потомство обидва птахи – по черзі. Цей процес триває близько 55 днів. Пташенята сидять у гнізді дуже довго – протягом 3.5-4 місяців. Вилітають у серпні або навіть у вересні.

В Україні чорні грифи гніздяться лише в Криму поодинокими парами. В інших областях вони вважаються рідкісними залітними птахами. Улюблені місця перебування грифів – верхня межа лісу у високих гірських пасмах.

Чорних грифів занесено до вітчизняної і міжнародних Червоних книг як таких, що перебувають під загрозою зникнення. В Україні вони, на жаль, уже майже зникли. За матеріалами звіту орнітологів Кримського природного заповідника, минулого року на території півострова було виявлено лише два гнізда грифів, у процесі підгодовування за весь сезон було виявлено лише сім птахів. Двадцять років тому популяція чорних грифів у Криму нараховувала 50-60 особин.

Нещодавно, одного літнього дня, орнітологічний "трилер" розігрався у небі над південнокримським містечком Алуштою. На свою радість місчани і гості міста побачили в польоті справжнього чорного грифа, якого супроводжувала зграя ворон. На превелике здивування спостерігачів, чорнокрилі розбійниці почали атакувати "царя птахів". Сутичка переросла у справжнє побоїще. Перевага виявилася на боці ворон. Вони б на смерть закливали грифа, якби у сутичку не втрутилися люди. Пораненого птаха алуштинці віднесли у місцевий дендропарк, де знайшли фахівців, які надали йому допомогу, а потім "поставили на ноги". Алуштинські орнітологи констатували надзвичайну виснаженість "зальотного" гостя, що й додало сміливості воронам. Охлялість була наслідком відсутності корму для птаха у природних умовах. А відсутність корму – наслідком багатьох нерозумних діянь людей, передусім – браконьєрів, після "полювання" яких у кримських лісах не залишається навіть падалі.

Якщо цього неподобства не зупинити, чорні грифи залишаться тільки в Червоній книзі.

Джерела:

1. Кінда В.В. Національний план дій зі збереження грифа чорного (*Aegypius monachus*) в Україні // Національні плани дій зі збереження глобально вразливих видів птахів. Монографія – К.: СофтАрт, 2000.
2. "Народний Оглядач": <http://observer.sd.org.ua>



Чорний гриф



Мапа ареалу поширення грифів чорних (зелений колір – сучасні місця гніздування, блакитний – сучасні місця зимування, темно-сірий – колишні місця гніздування)

“175 років державному дендрологічному парку “Тростянець”



Монету введено в обіг 15 вересня 2008 року.

Ювілейна монета

“175 років державному дендрологічному парку “Тростянець” присвячена унікальній всесвітньо відомій пам’ятці садово-паркової архітектури XIX століття, розташованій у південно-східній частині Чернігівської області. Цю пам’ятку створено завдяки зусиллям і за кошти Івана Михайловича Скоропадського методом штучного формування рельєфу. Унікальні колекції інтродуцентів деревоподібних рослин дендропарку занесені до Державного реєстру наукових об’єктів, що є національним надбанням України.

На аверсі розміщено: праворуч на дзеркальному тлі рельєфне зображення лебедя на воді; ліворуч – дзеркальне зображення лебедя на рельєфному тлі води, над ним – номінал: 5 / ГРИВЕНЬ, угорі праворуч – малий Державний герб України, півколом напис – НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ (праворуч), унизу – рік карбування монети: 2008 та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі на тлі стилізованого зображення ставка та парку праворуч розміщено скульптурний портрет його засновника та напис під ним: ІВАН / СКОРОПАДСЬКИЙ / 1804–1887, ліворуч – 175 / РОКІВ, по колу – напис: ДЕРЖАВНИЙ ДЕНДРОЛОГІЧНИЙ ПАРК (ліворуч), “ТРОСТЯНЕЦЬ” (угорі).

Художники – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори – Святослав Іваненко, Володимир Атаманчук.

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Нейзильбер	16.54	35	Спеціальний анциркулейтед	Рифлений	45 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “175 РОКІВ ДЕРЖАВНОМУ ДЕНДРОЛОГІЧНОМУ ПАРКУ “ТРОСТЯНЕЦЬ”

Автори дизайну монети Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук:

– За легендою, фундатор парку Іван Скоропадський закохався в чарівну дівчину іноземного походження. Чи була вона зі Швейцарії – легенда не уточнює. Однак вона, побувавши в нащадка гетьмана у гостях, сказала: “Вийду за тебе заміж, якщо перетвориш цей хутір на Швейцарію”. Дівчина, мабуть, не знала, що справжня любов може і гори перемістити. Закоханий виконав її побажання. Але взаємності не дочекався.

Працюючи над монетою, ми намагалися передати настрої цієї зворушливої легенди. Зверніть увагу на зображення лебедів – один із них рельєфний, а другий – дзеркальний. Це ніби два різних світи – реальний і віртуальний. Холод і тепло. Любов і байдужість. А все разом – наше життя.

Пам'ятник любові

Тростянець – селище в Ічнянському районі на Чернігівщині (не плутати з іншими містами під назвою Тростянець – районними центрами Вінницької і Сумської областей).

Років двісті тому Тростянець був навіть не селом, а хутірцем, який належав козаку Івану Хоружію із найближчого села Васильківці. Місцевість тут була степова, покряяна ярами та балками, що сходилися до болотистої долини, по якій протікає річечка Тростянка. Найближчі ліси знаходилися за 6–10 км (Довгалівка, Туркенівка, Сокиринці), а на території сучасного парку росла діброва (300 двохсотлітніх дубів, частина яких збереглася до наших днів).

Виникнення парку “Тростянець” пов'язано з іменем Івана Миколайовича Скоропадського (1804–1887) – потомка гетьмана Лівобережної України Івана Ілліча Скоропадського (1646–1722). У 1820 році батьки Івана Миколайовича купили ці землі, а через 10 років вони перейшли йому у спадок.

Скоропадський належав до заможних людей. У середині XIX століття він володів сімома тисячами десятин землі у Прилуцькому повіті Полтавської губернії, Конотопському, Сосницькому й Глухівському повітах Чернігівської губернії. А наймилішим серцю виявився хутірець Тростянець. У 1833 році господар поставив тут головний панський дім і розпочав будівництво небаченого у цих краях парку.

Улаштування штучних озер, гір, ущелин, мостів та альтанок, завезення з усіх кінців світу екзотичних рослин, дерев і кущів тривали до самої смерті господаря. У результаті титанічної праці самого Скоропадського, вченого-садівника Карла Шлінглофа, місцевого садівника Круподері і ще сотень і сотень невідомих грабарів і садівників з'явився один із найкращих дендрологічних парків Європи.

Достеменно відомо, що Скоропадський належав до когорта справжніх українських патріотів. Стіни його тростянецького дому були завішані портретами гетьманів, почесне місце серед них, незважаючи на анафему Російської церкви, займали портрет Івана Степановича Мазепи та кілька старовинних народних картин із зображеннями легендарного народного героя – козака Мамаю.

Патріотами вирости й діти Івана Михайловича. Особливо це стосується його доньки – Єлизавети Іванівни Милорадович, котра за власний кошт видавала українські книжки, засновувала школи й бібліотеки. Та найбільша її заслуга перед українською культурою – заснування у 1873 р. Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові.

Помер Іван Михайлович 8 лютого 1887 р. До речі, навіть готуючись до відходу в інший світ, він поводився по-господарськи: подбав і про місце, і про вигляд своєї могили. Замовив у каменярів надгробок, на якому викарбували розпорядження, написане Іваном Михайловичем Скоропадським власноручно: “Любезный прохожий! Садъ, въ котором ты гуляешь, посажденъ мною; он служилъ мнѣ утѣшеніемъ въ моей жизни. Если ты заметишь безпорядокъ, ведущій къ уничтоженію его, то скажи объ этомъ хозяину сада: ты съдѣлаешь доброе дѣло”.

Нині пам'ятка садово-паркового мистецтва у Тростянці має статус Державного дендрологічного парку Національної академії наук України, у якому провадиться науково-дослідна робота з акліматизації та інтродукції цінних дерев в умовах лісостепової зони.

Джерела:

1. <http://uk.wikipedia.org>
2. Георгій Гайдай. Гордість громади // Град Прилуки. – 2005. – 9 лютого.
3. <http://photodigger.narod.ru/trost.html>4. Для оформлення використано фотознімки С.Клименка, розміщені на сайті http://serg-klymenko.narod.ru/Other_World/Photo/Ukraine.Trostanets



Краєвиди парку “Тростянець”. Угорі – пам'ятник І.М.Скоропадському.

“На шляхах до незалежності. Українсько-шведські воєнно-політичні союзи XVII – XVIII ст.”



Монету введено в обіг 29 вересня 2008 року.

Монети, що не входять до тематичних серій

Пам'ятна монета, присвячена 300-річчю подій, пов'язаних із воєнно-політичним виступом гетьмана Івана Мазепи, та річницям укладення українсько-шведських союзів, а саме: Корсунської угоди 1657 року, Великобудищанського трактату 1709 року. Ці міжнародні угоди були спрямовані на здобуття державної незалежності України.

На аверсі вгорі розміщено напис півколом: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, малий Державний герб України, під яким номінал монети і рік карбування – **10 / ГРИВЕНЬ / 2008**, стилізоване зображення сувоїв з печатками, що символізують українсько-шведські воєнно-політичні союзи.

На реверсі на тлі прапорів зображено портретний ряд (зліва направо): гетьмани Богдан Хмельницький та Іван Мазепа, королі Карл XII та Карл X Густав – найбільш знакові особи відповідного історичного періоду.

*Художники – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори – Анатолій Дем'яненко, Володимир Дем'яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
10 гривень	Срібло 925 проби	31.1 (1 унція)	38.61	Пруф	Гладкий*	5 000

*Гурт монети – гладкий із заглибленим написом позначення металу, його проби – Ag 925, маси дорогоцінного металу в чистоті – 31.1 та логотипом Монетного двору Національного банку України.

Коментар художника

ДОВІДКОВО

Співавтор дизайну монети Володимир Таран:

– Якщо про гетьманів Богдана Хмельницького, Івана Мазепу, короля Карла XII через полеміку щодо значення Полтавської битви в українській пресі та літературі писалося чимало, то про Карла X Густава (на монеті – крайній праворуч) інформації до останнього часу бракувало.

Шведський король Карл X Густав народився 8 листопада 1622 р. Починаючи з 1648 був генералісимумом шведської армії. В 1654 р. вступив на престол. 30 жовтня 1654 р. прийняв перше українське посольство на чолі з Д.Греком, який за дорученням Б.Хмельницького представив план створення антипольської коаліції (Україна, Швеція, Смиггород, Бранденбург, Молдавія і Волощина). У 1656 р. московський цар оголосив війну Карлу X Густаву, що призвела до тривалого протиборства Швеції та Московської держави. В 1656–1657 рр. Карл X Густав вів активні переговори з Б.Хмельницьким про утворення українсько-шведського воєнного союзу, проте передчасна смерть гетьмана не дала змоги реалізувати ці плани.

Українсько-шведський пакт 1709 року

Упродовж XVII – XVIII ст. військово-політичні союзи між Швецією й Україною уклалися неодноразово. Початок активним міждержавним відносинам поклав ще гетьман Богдан Хмельницький. Та найбільший міжнародний резонанс, який, до речі, не стихає й досі, викликав українсько-шведський військово-політичний пакт, укладений 1709 року шведським королем Карлом XII і гетьманом України Іваном Мазепою.

На думку багатьох істориків, трансформація політичних поглядів гетьмана була обумовлена ходом Північної війни, яка розпочалася 1700 року. У виснажливій боротьбі за володіння узбережжям Балтійського моря головними супротивниками виступили російський цар Петро I і 18-річний король Швеції Карл XII. Зазнавши кількох катастрофічних поразок на початку війни, Петро I вирішив модернізувати армію, управління й суспільство загалом. У межах цієї політики під загрозу потрапила й гарантована у 1654 р. військово-політична автономія Гетьманщини.

Козаків тисячами почали направляти на війну зі шведською армією у далекій Лівонії, Литві та Центральній Польщі, де їх російські і німецькі командири найчастіше використовували як гарматне м'ясо.

Війна викликала ремствування також серед українських селян і міщан. "Звідусіль, – писав цареві Мазепа, – я отримую скарги на свавілля російських військ". Навіть гетьман став відчувати загрозу, коли пішли поголоси про наміри царя замінити його чужоземним генералом чи російським вельможею.

Загальне невдоволення зрештою підштовхнуло Мазепу шукати іншого покровителя. Коли польський союзник Карла XII Станіслав Лещинський став погрожувати нападом на Україну, Мазепа звернувся за допомогою до Петра I. Цар, чекаючи наступу шведів, відповів: "Я не можу дати навіть десяти чоловік; боронися, як знаєш". Це було для гетьмана останньою краплею. Петро I порушив зобов'язання обороняти Україну від польських нападників, що було основою угоди 1654 р., і український гетьман перестав вважати себе зобов'язаним зберігати вірність цареві. 7 листопада (28 жовтня) 1708 р., коли Карл XII, який ішов на Москву, завернув в Україну, Мазепа, в надії запобігти спустошенню свого краю, перейшов на бік шведів. За ним пішло близько 3 тис. козаків і провідних членів старшини.

Умови, на яких українці приєдналися до Карла, були встановлені у пакті, підписаному наступної весни. За надання військової допомоги та провізії Карл обіцяв захищати Україну й утримуватися від підписання миру з царем аж до повного звільнення її від влади Москви та відновлення її давніх прав.

Петро I, дізнавшись про перехід Мазепа до шведів, направив у гетьманську столицю м. Батурин російське військо під проводом князя Меншикова, яке вирізало його жителів – 6 тисяч чоловіків, жінок і дітей. Звістка про бойню в Батурині й терор, що його розпочали в Україні російські війська, заарештовуючи й страчуючи за найменшою підозрою в симпатіях до Мазепа, змінила плани багатьох із потенційних прибічників гетьмана. Тим часом Петро I наказав старшині, що не пішла за Мазепою, обрати нового гетьмана, й 11 листопада 1708 р. ним став Іван Скоропадський.

Родовий герб гетьмана І.Мазепа



Одна з уцілілих архітектурних пам'яток м. Батурина – палац К.Розумовського



Гетьман Іван Мазепа



Король Швеції Карл X Густав та Російський цар Петро I





кий. Страхотливий приклад Батурина, жорстокість російських військ сіяли жах серед українців, водночас протестанти-шведи викликали в них настороженість. Тому велика частина українського населення не захотіла підтримати Мазепу. Як не дивно, але єдиною значною групою українського населення, що таки стала на бік гетьмана, були запорожці. Хоч вони й часто сварилися з

ним за потурання старшині, та все ж вважали Мазепу меншим злом порівняно з царем. І за це рішення дорого заплатили. У травні 1709 р. російські війська зруйнували Січ, а цар видав постійно діючий наказ страчувати на місці кожного пійманого запорожця.

Протягом осені, зими й весни 1708–1709 рр. військові сили суперників маневрували, прагнучи знайти для себе стратегічно вигідні позиції та заручитися підтримкою українського населення. Нарешті 28 червня 1709 р. відбулася Полтавська битва – одна з найважливіших битв у європейській історії. Переможцем у ній вийшов Петро I, у результаті чого провалилися плани Швеції підпорядкувати собі Північну Європу. Росія ж забезпечила собі контроль над узбережжям Балтійського моря й почала перетворюватися на могутню державу. Після цього остаточне поглинення Гетьманщини міцніючою Російською імперією було лише питанням часу.

Втікаючи після поразки від переслідування російської кінноти, Мазепа і Карл XII знайшли притулок у Молдові, що належала Османській імперії. Тут, біля міста Бендери, 21 вересня 1709 р. Іван Мазепа помер. Пізніше був перепохований у м. Галаці.

ЛИШЕ ЦИТАТИ

Із доносу Василя Кочубея та Івана Іскри Петру I, зробленого 21 квітня 1708 р. (донос містив 25 статей):

- 7 стаття. 17 травня того ж року [1707] я просив дозволу віддати свою доньку за сина Чуйкевича, але Мазепа порадив мені віддати її за польського шляхтича, бо скоро з ляхами побратаємося.
- 9 стаття. 29 травня гетьман за обідом говорив: “Москва хоче взяти в тяжку неволю всю Україну”.
- 10 стаття. Гетьман запрошував до себе єзуїта ксьондза Зеленського. Як відомо, цей єзуїт завжди говорив не боятися шведів і підтримувати їх. Чого б то Мазепі його запрошувати, якби він не мав злих намірів?
- 14 стаття. Мазепа говорив, що якщо хтось з полковників не піде разом з ним, то того він ув'язнить в тюрмі без милосердя.

Із виступу І.Мазепи перед козаками 7 листопада (28 жовтня) 1708 р. (тобо в день переходу на бік шведського короля Карла XII):

Братія, прийшла наша пора; скористаємось цим випадком: помстимося



Герби земель Шведського королівства

Листи І.Мазепи



Будинок полкової канцелярії у Чернігові (так званий Мазепин дім)



москалям за їх тривале насилля над нами, за всі скоєні ними жорстокості й несправедливості, збережемо на майбутні часи нашу свободу і права козацькі од їх посягань! Ось коли надійшов час скинути з себе їх остогидле ярмо й зробити нашу Україну країною вільною й ні від кого не залежною!

З анафем Російської православної церкви Іванові Мазепі:

Новый изменник, нарицаемый Ивашка Мазепа, бывший гетман украинский, или паче – антихристов предтеча, лютый волк, овчею покрытый кожей, и потаенный вор, сосуд змеин, внешне златом блестящий, честью и благолепием красящийся, внутри же всякой нечистоты, коварства, злобы дьявольской, хитрости, неправды, вражды, ненависти, мучительства, кровопролития и убийства исполненный. Ехиднино порождение, как змей вселукавый, яд своего злого умышления на православное государство излева в 1708 г. в месяце декабре... Как второй Иуда-предатель, отвергися Христа Господа и благочинной державы...



Із заяви Президента України Віктора Ющенка та Короля Швеції Карла XVI Густава за підсумками зустрічі, проведеної в рамках державного візиту Короля Швеції в Україну 30 вересня – 1 жовтня 2008 р.:

...Було б дуже важливо, говорячи про нашу значну спільну історію, ...продовжити це спілкування і на рівні урядів, інституцій, що проводять відповідні історичні дослідження, – якомога глибше вивчити той архівний матеріал, який є у музеях і різних інституціях Швеції, пов'язаних з періодом гетьманування Богдана Хмельницького, Виговського, Мазепи, Орлика. Це значна частина української історії, яка справляє і сьогодні великий вплив на ствердження нашої незалежності, пізнання нашої правдивої історії того часу. І я хотів би подякувати за те, що у нас є близьке розуміння того, що обидві сторони докладуть максимальних зусиль, щоб максимально відкрити історичну спадщину для вивчення і опрацювання.



Джерела:

1. Крупницький Б. Гетьман Мазепа та його доба. – К.: Видавництво "Україна", 2003.
2. Борщак І. Мазепа. Орлик. Войнаровський. Історичні есе. – Львів: Червона калина, 1991.
3. Офіційний веб-сайт Президента України: <http://www.president.gov.ua>
4. Використано фотоматеріали з офіційного сайту Президента України, офіційного сайту Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення (<http://www.nrada.gov.ua>) та з сайту Вільної енциклопедії (<http://uk.wikipedia.org>).

Полтавська битва очима художників

Унизу – сучасні пам'ятники гетьману І.Мазепі і жертвам Полтавської битви

Праворуч – м. Бендери



“На честь візиту в Україну Вселенського Патріарха Варфоломія I”



Монету введено в обіг 20 жовтня 2008 року.

Монети, що не входять до тематичних серій

Пам'ятна монета, присвячена візиту в Україну Вселенського Патріарха Варфоломія I з нагоди святкування 1020-річчя хрещення Київської Русі.

На аверсі вгорі розміщено малий Державний герб України, під яким напис: **УКРАЇНА**, по колу – написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК** (угорі), **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ** (унизу); в колі на тлі Дніпра та Лівобережжя зображено пам'ятник Володимиру Великому, відкритий у Києві в 1853 році, ліворуч на стрічці – рік карбування монети: **2008**.

На реверсі в колі зображено Президента України Віктора Ющенка, який тримає вінок із запаленою свічкою, полум'я якої імітує голограма, та Вселенського Патріарха Варфоломія I, по колу розміщено напис: **НА ЧЕСТЬ ВІЗИТУ В УКРАЇНУ ВСЕЛЕНЬСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ I**.

Художник – Роман Чайковський.

Скульптори – Володимир Дем'яненко, Роман Чайковський.

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
50 гривень	Срібло 999 проби	500.0	85.0	Спеціальний анциркулейтед	Гладкий*	До 1000

*Гурт монети – гладкий із заглибленим написом позначення металу, його проби – Ag 999, маси дорогоцінного металу в частоті – 500.0 та логотипом Монетного двору Національного банку України.

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “НА ЧЕСТЬ ВІЗИТУ В УКРАЇНУ ВСЕЛЕНЬСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ I”

Автор дизайну монети Роман Чайковський:

– Пам'ятна монета “На честь візиту в Україну Вселенського Патріарха Варфоломія I” особлива за кількома критеріями. По-перше, вона має незвичні для пам'ятних і ювілейних монет параметри: півкілограмову масу, діаметр 85 мм. Монету з такими параметрами у нас виготовлено вперше. Збільшені розміри площини дали змогу розмістити на аверсі величну панораму святого Києва і досягти художньої виразності відтворених на реверсі портретів. По-друге, у процесі виготовлення монети застосовано ще одну нову технологію – нанесення заглибленого напису на гурті. Отже, відтепер українські пам'ятні та ювілейні монети можуть мати три сторони, оздоблені за високою категорією складності. По-третє, на реверсі монети використано освоєний раніше прийом нанесення на поверхню металу голограми. У цьому випадку у вигляді голограми зроблене зображення полум'я свічки, що створило вражаючий ефект живого вогню.

Спадкоємець апостола Андрія



У липні 2008 року Україна урочисто відзначила 1020-річчя прийняття християнства як державної релігії Київської Русі, прямою спадкоємницею якої вона є. Особливого значення урочистостям надала участь

у них Вселенського Патріарха Варфоломія I, який прибув до Києва на запрошення Президента України Віктора Ющенка.

Його Святість Патріарх Варфоломій – 270-й спадкоємець апостола Андрія, духовний лідер 300 мільйонів православних християн усього світу. Патріаршу кафедру він посів 2 листопада 1991 року і з тих пір невтомно займається духовним відродженням, православною єдністю, християнським примиренням, міжрелігійною толерантністю, а також – підтримкою миру, справедливості і любові в усьому світі.

Патріарх Варфоломій (Деметрійос Архонтоніс) народився в 1940 році в селі Агіої Теодорої на острові Імврос (Туреччина). Його батько володів там перукарнею і кав'ярнею. Схильний до наук хлопець вчився в Константинополі, потім у відомій богословській школі м. Халки, після закінчення якої став дяконом під іменем Варфоломій. Служив у турецькій армії, а в 1963 році продовжив навчання у Папському Східному інституті Григоріанського римського університету. Темою його дисертації було канонічне право Православної Церкви. Написав і видав багато друкованих праць.

Повернувшись із Західної Європи до Константинополя, був призначений на посаду помічника декана теологічної школи, де невдовзі був висвячений на священника (1969 рік). У 1973 році в житті 33-річного архимандрита відбулася видатна подія – він став єпископом Константинопольської архієпископії, одержавши за якийсь час сан митрополита Халкедонського.

Протягом 19 років митрополит Варфоломій був найближчим помічником і одиномцем Патріарха Димитріоса, а після його смерті, в 1991, році став Архієпископом Константинополя, Нового Риму і Вселенським патріархом (таким є повний титул Константинопольських патріархів).

Згідно з православними канонами Вселенський патріарх є "Першим по честі" в світовому православному суспільстві. Серед його прерогатив – координація роботи світового православ'я, зокрема скликання соборів, підтримка міжцерковних і міжконфесійних діалогів. Він є арбітром у церковних справах. Це право (канон 28) надане Константинопольському архієпископу в 451 році на IV Екуменічному соборі.

Яскравим підтвердженням успішного виконання Патріархом Варфоломієм I покладеної на нього місії став його візит в Україну з нагоди святкування 1020-річчя хрещення України-Руси, який сприяв примиренню православних віруючих різних конфесій, їх порозумінню і взаємоповазі під час подолання складного шляху до створення в Україні помісної православної церкви.

ІЗ ПОСЛАННЯ ВСЕЛЕНЬСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ З НАГОДИ 75-Х РОКОВИН ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ:

Дорогі українці!

У дні вшанування пам'яті жертв Великого Голодомору 1932–1933 рр., особливо у його 75-ту річницю, ваша Материнська Церква – Вселенський Константинопольський Патріархат сумує разом із вами і складає глибоке та щире співчуття усім вам і Президентові України п. В.Ющенку, репрезентантові України перед світом, через наполегливі старання якого світ щораз більше довідується про страшну трагедію українців у ХХ ст. Ми підносимо до Господа нашого Ісуса Христа наші молитви й просимо, щоби Всеблагий Спаситель упокоїв душі всіх замордованих голодом в оселях святих і прийняв їх до сонму Своїх Мучеників як невинно убитих. Хай їм буде вічна пам'ять, а на вас, усіх живих, зійде небесне благословення Всевишнього!

20 листопада 2008 року.

Джерело:

Клара Гудзик. Патріарх Варфоломій I – перший серед рівних у світовому православ'ї // День. – 2000. – 8 грудня.

“Тисячоліття монетного карбування у Києві”



Монету введено в обіг 5 листопада 2008 року.

Монети, що не входять до тематичних серій

Пам'ятна монета, присвячена першому карбуванню монет Київської Русі – златників і срібляників наприкінці X – на початку XI ст. – за часів князя київського Володимира Великого.

На аверсі розміщено: вгорі – малий Державний герб України, напис півколом – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, композицію з монет – локально позолочений златник (вміст золота 0.0004 г) та срібляники (праворуч), фрагмент реконструкції древнього Києва (ліворуч), під яким зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **62.2**, номінал – **20 / ГРИВЕНЬ**, рік карбування монети – 2008, а також логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено сцену карбування монети і розміщено напис: **ТИСЯЧОЛІТТЯ / МОНЕТНОГО КАРБУВАННЯ / У КИЄВІ**.

*Художники – Борис Груденко, Святослав Іваненко.
Скульптор – Анатолій Дем'яненко.*

Номінал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
20 гривень	Срібло 925 проби	62.2 (2 унції)	50.0	Пруф	Секторальне рифлення	5 000

Коментар художника

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ МОНЕТИ “ТИСЯЧОЛІТТЯ МОНЕТНОГО КАРБУВАННЯ У КИЄВІ”

Співавтор дизайну монети Борис Груденко:

– *Пам'ятна монета “Тисячоліття монетного карбування у Києві”* прикметна застосуванням на практиці нової для Монетного двору Національного банку України технології локального нанесення на елемент дизайну позолоти. У даному разі позолочено зображення однієї з трьох давньоруських монет – златника.

Стосовно особливостей дизайну акцентував би увагу на вісі тризуб – тризуб: ми бачимо на нижньому срібляникові княжий знак Володимира Великого і такий же знак – на малому Державному гербі України у верхній частині аверсу. Цим наголошено на тисячолітніх історичних традиціях сучасної України.

Символ державності

У всі часи карбування грошей було ознакою державної самостійності. Тому такого великого значення цій справі надає кожен народ.

Введення в обіг Національним банком України пам'ятної монети "Тисячоліття монетного карбування у Києві" символізує нерозривний зв'язок сучасного виробництва грошових знаків у незалежній Україні з карбуванням монет у Київській Русі. Ідея монети зрозуміла і проста: традиції державотворення в Україні починаються не з 1991 року, коли було прийнято Акт проголошення незалежності України, а понад тисячу років тому. Свідчення цього – металеві гроші, відкарбовані в Києві, і позначені тризубом – княжим знаком Володимира Великого, який водночас є малим Державним гербом сучасної України.

Власні металеві гроші київські князі почали карбувати, коли Київська держава набула могутнього розвитку. Так, Володимир Святославич Великий (980–1015) випускав так звані златники і срібляники – золоті та срібні монети, на лицьовому боці яких розміщено зображення князя з усіма регаліями, а на зворотному – княжий герб. Після Володимира Великого срібну монету карбували князі Святополк Ярополкович (1015–1019), Ярослав Мудрий (1019–1054) та, можливо, тму-тараканський князь Олег-Михаїл. Деякі з них виконані на високому мистецькому рівні і є не-оціненими пам'ятками української історії.

У XIV ст. монетне карбування на українських землях відновлюється. Після завоювання Галичини поляками король Казимир III Великий (1333–1370) розпочав тут емісію "квартників" (пів-грошів) зі срібла та мідних "пулів". Після встановлення у середині XIV ст. литовського панування на основній частині українських земель у Київському удільному князівстві власну монету випускав князь Володимир Ольгердович (1362 – 1394). Відомі карбовані на Чернігівщині монети князя Дмитра Корибута. Припускають, що емісію провадили й інші удільні князі.

У XVI ст. після грошової реформи Сигізмунда 1526 – 1528 років грошове господарство українських земель зазнає суттєвих змін. На ринку з'являються нові номінали: шостака – 6 грошів, троак – 3 гроші, гріш, тернарій (третяк) – 3 денарії, солід (шеляг) – 6 денаріїв тощо. Основною лічильною одиницею стає злотий, який дорівнював 30 грошам.

У XVII ст. з'являються нові номінали монет – орти (1/4 талера) та півтораки (1.5 талера). В цей час було відкрито Львівський монетний двір, який функціонував у 1656 – 1663 рр. (з перервами). Тут випускалися переважно срібні орти і шостаки, а також невелика кількість талерів і золотих монет.

Дискусійним залишається питання монетного карбування Богданом Хмельницьким. Більшість дослідників не схильна підтримувати цієї думки, але дехто (зокрема академік І.П.Крип'якевич) її схвалює. Є також дані про карбування півтораків гетьманом Петром Дорошенком у м. Лисянка (нині Черкаської області).

На українських землях, що наприкінці XVII ст. відійшли до Російської держави, аж до початку XX віку домінували російський рубль та копійка (1/100 рубля).

Згідно з законом Української Народної Республіки від 01.03.1918 р. її грошовою одиницею стала гривня, яка дорівнювала 1/2 карбованця і ділилася на 100 шагів. В обігу перебували грошові знаки вартістю 10, 25, 50, 100, 250, 1000 карбованців, а також 2, 5, 100, 500, 1000 і 2000 гривень. Гривні всіх номіналів, крім 5 гривень, були надруковані у Берліні, 5 гривень випускалися в Станіславі (тепер м. Івано-Франківськ). Карбованцеві купюри друкувалися у Києві, Кам'янці-Подільському та в деяких інших містах. Розмінна ж монета – шаги, випускалися у вигляді поштових марок номінальною вартістю 10, 20, 30, 40 та 50 шагів, тобто монетного карбування як такого в цей період української історії не було.

Воно відновилося в незалежній Україні. Монетний двір Національного банку України офіційно введено в дію 23 квітня 1998 року. Монети, про які розповідає цей журнал, – справа рук і натхнення його працівників.



Джерела:

1. Офіційний сайт Національного банку України: <http://bank.gov.ua>
2. Черноіваненко Віталій. Історія паперових грошей України 1917 – 1920 років // Дзеркало тижня. – 2001. – 22–28 вересня; 3 історії українських грошей // Дзеркало тижня. – 2006. – 2 – 8 вересня.

“140-річчя Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка”



Монету введено в обіг
1 грудня 2008 року.

Монети, що не входять до тематичних серій

*Ювілейна монета,
присвячена українському культурно-освітньому товариству
“Просвіта” імені Тараса Шевченка,
заснованому у Львові групою народовців у 1868 році,
основною метою якого є сприяння просвіті українського народу,
утвердження української національної ідеї,
розвиток національної культури,
формування національної свідомості тощо.*

На аверсі у внутрішньому колі зображено орнаментальне дерево життя, під яким – рік карбування монети: **2008**, угорі розміщено малий Державний герб України та написи по колу: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **П’ЯТЬ ГРИВЕНЬ** (унизу).

На реверсі зображено емблему Всеукраїнського товариства “Просвіта”, по колу розміщено написи: **ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА** (вгорі), **140 РОКІВ** (унизу).

*Художник –
Святослав Іваненко.*

*Скульптори –
Володимир Дем’яненко, Святослав Іваненко.*

Номинал	Метал	Маса монети, г	Діаметр, мм	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж, шт.
5 гривень	Зовнішнє коло – мідно-нікелевий сплав, внутрішнє – нордік	9.4	28.0	Спеціальний анциркулейтед	Секторальне рифлення	45 000

Коментар художника

ДОВІДКОВО

Автор дизайну монети Святослав Іваненко:

– Ювілейна монета “140-річчя Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка” прикметна своїм сплавом. Вона – біметалева: – із мідно-нікелевого сплаву і нордіка. Технологію виготовлення таких грошових знаків Монетний двір Національного банку України освоїв порівняно давно. Вперше її було апробовано на пам’ятній монеті “На межі тисячоліть”, яку введено в обіг 28 грудня 2002 року. Деяко пізніше виготовлено цілу серію біметалевих монет (із золота і срібла) “Пам’ятки давніх культур” та розпочато серію “Народні музичні інструменти” (на сьогодні введено в обіг 4 види монет цієї серії з мідно-нікелевого сплаву й нордіка). Монета “140-річчя Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка” стала 17-ю біметалевою монетою у творчому доробку Монетного двору НБУ, який, до речі, у 2008 році відзначив своє десятиріччя.

Товариство “Просвіта”

*Ну що б, здавалося, слова...
 Ну що б, здавалося, слова...
 Слова та голос – більш нічого.
 А серце б'ється-ожива,
 Як їх почує!.. Знать, од Бога
 І голос той, і ті слова
 Ідуть меж люди!..*

Тарас Шевченко

“Основна мета діяльності “Просвіти” – утвердження української національної ідеї, утвердження державної української мови, розвиток національної культури, відродження історичної пам'яті, формування національної свідомості та піднесення духовності і добробуту українського народу”.

(Із програмних засад Всеукраїнського товариства ім. Тараса Шевченка “Просвіта”)

МИТЬ ІСТОРІЇ

Товариство “Просвіта” народилося в Галичині на протигагу антиукраїнським течіям у культурному житті: колонізаторській, підтримуваній цісарською владою, – з одного боку, і русофільській – з другого.

Для опрацювання статуту товариства був створений комітет із представників академічної молоді. 2 вересня 1868 року Міністерство освіти дозволило заснувати товариство “Просвіта”. Це стало підставою для скликання у Львові його першого загального збору, організацію якого було доручено так званому конституційному комітетові на чолі з професором академічної гімназії Анатолем Вахнянином. Загальний збір відбувся 8 грудня 1868 року в залі польської “Стрільниці” по вулиці Курковій (тепер вул. Лисенка).

Головою новоствореного товариства збір обрав Анатолія Вахнянина, а до відділу (керівного органу) – Олександра Борковського, Івана Комарницького, Михайла Коссака, Максима Михалюка, Омеляна Огоновського, Омеляна Партицького, Юліана Романчука, Корнила Сушкевича і Корнила Устияновича. Вирішено було створити українську бібліотеку з читальнею і щорічно видавати календар для народу.

Вагомі справи, зроблені товариством “Просвіта” за 140 років, не перелічити. Практично всі видатні діячі української науки, літератури, мистецтва, які увійшли в історію і якими ми пишаємося, мали пряме чи опосередковане відношення до “Просвіти”.

Роль і значення товариства залишається важливим і для сучасної України, яка нарешті здобула державну незалежність і має зробити її непохитною. Для “просвітян” і для всіх в Україні сущих на цьому полі – непочатий край роботи.

Джерела:

1. Офіційний сайт Всеукраїнського Товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка.
2. Тижневик “Слово Просвіти”.

На одному з концертів сучасних “просвітян”

*Угорі – будинок по вул. Перекопській, 9
 у м. Херсоні,
 де відбулися перші збори
 місцевого осередку “Просвіти”*

*Перший статут Харківського
 осередку організації*

*Пам'ятник товариству “Просвіта”
 у м. Львові*



Усі пам'ятні та ювілейні монети гривневих номіналів, уведені Національним банком України в обіг, є дійсними платіжними засобами України та обов'язкові до приймання за їх номінальною вартістю без будь-яких обмежень до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.



Володимир Атаманчук

Автори дизайну монет

Представляємо авторів дизайну монет, введених в обіг Національним банком України у 2008 році.

Автор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:

"Василь Стус";

"600 років м. Чернівцям";

"Тригорій Квітка-Основ'яненко";

"Богуслав".



Робочі варіанти ескізів монет "120 років Одеському державному академічному театру опери та балету" і "Чумацький шлях"

Володимир Борисович Атаманчук народився 18 липня 1961 року.

1979 року закінчив скульптурне відділення Республіканської художньої середньої школи ім. Т.Г.Шевченка, а 1985-го – скульптурний факультет Київського державного художнього інституту ім. Т.Г.Шевченка.

У мистецьких колах про Володимира як талановитого скульптора заговорили після виконання ним своєї дипломної роботи – скульптури "Петро Могила", створеної у майстерні академіка В.З.Бородея та професора В.В.Швецова.

Після служби в армії протягом 1987–1992 рр.



В.Атаманчук у студентські роки зі своєю першою курсовою роботою



"Борис і Гліб". Бронза. 1992 р.

працював скульптором Київського творчо-виробничого об'єднання "Художник". За цей час створив пам'ятники "Герою Чорнобиля лейтенанту В.П.Правіку" у Черкасах, "Воїнам-інтернаціоналістам" у Красноперекопську, "Померлим від голодомору" в селі Рогозка Вінницької області.

Із 1992 року В.Атаманчук – член Спілки художників України.

У 1995 році закінчив асистентуру-стажування при Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури України. Академічною дипломною роботою стала скульптура "Павло Полуботок" (художні керівники – академік В.З.Бородай та професор В.В.Швецов).

1997 року перейшов на роботу до Монетного двору Національного банку України на посаду провідного художника-скульптора сектору розробки дизайну. Із 1999 року – головний художник-скульптор. Автор ювілейних монет "80 років проголошення Соборності України", "900 років Новгород-Сіверському князівству", "2500 років Євпаторії", аверсів пам'ятних монет номіналами 20 гривень та 1 гривня "60 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні", двох монет серії "Гетьманські столиці" – "Батурин" і "Чигирин" та інших. У



"Олена". Гіпс. 1988 р.



Пам'ятник жертвам голодоморів 1932-1933 і 1947 років у с.Рогозка на Вінничині



В.Атаманчук на своїй персональній виставці на Банкотно-монетному дворі НБУ

скульптури малих форм "Тоямура". Його робота "Не-спокій" відзначена бронзовою медаллю.

У жовтні 2008 р. Монетний двір Японії відібрав зроблений В.Атаманчуком ескіз монети "Видатний скульптор Архипенко" для участі у другому турі конкурсу.

"Петро Могила" (дипломна робота скульптора). Глина. 1985 р.

творчому доробку Володимира Атаманчука також багато інших пам'ятних і ювілейних медалей, відзнак, зокрема медалі "Михайло Остроградський", "Національний авіаційний університет", "350 років м. Суми", почесна відзнака Києво-Могилянської академії "Петро Могила". В.Атаманчук є автором нагрудного знака "Почесна грамота Національного банку України", яким і сам був відзначений у 2003 році.

Учасник численних міжнародних, всесоюзних, республіканських, всеукраїнських виставок. У 2002 році на Міжнародному конкурсі з дизайну монет у Японії його модель монети "Добро – дітям" перемогла в номінації "Найкраща робота".

Із 2006 р. – член експертної ради Національного банку України з питань дизайну пам'ятних монет.

У 2007 р. брав участь у міжнародному біенале

У секторі дизайну монет





**Борис
Груденко**

Борис Петрович Груденко народився 25 серпня 1928 р. у м. Челкар (Казахстан) у сім'ї банківських працівників. У пустелю Каракуми родину Бориса занесла доля в 1905 році під час будівництва залізниці Москва–Ташкент. Її проклали в основному добровольці-переселенці з України. Відносно благополучне дитинство зруйнувала Друга світова війна. Після закінчення семирічки Борис поступив у Київське залізничне училище, яке у воєнний час було евакуйоване в Челкар. Юний слюсар-інструментальник за розподілом був направлений на роботу в щойно звільнений від фашистів Київ, де працював на паровозо-ремонтному заводі.



*Начерк до ескізу монети
"Ластівчине гніздо"*

*Автор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:
"Скіфське золото",
"Ластівчине гніздо" (реверс),
"Тисячоліття монетного карбування у Києві" (аверс).*



*Робочі варіанти
ескізів монет
"Острозька біблія"
і "Тисячоліття монетного
карбування в Києві"*

Працював старанно, оскільки міг покладатися лише на себе – війна поглинула практичну всю рідню. У 1946 році молодий робітник був нагороджений медаллю "За доблесну працю".

Бориса з дитинства вабило мистецтво, живопис. Однак життя складалося так, що вступ і навчання в художньому інституті для юнака було практично недоступним. Борис вступив до Київського ремісничого училища №17, яке спеціалізувалося на підготовці майстрів настінного розпису і ліплення.

Першою професійною роботою випускника стала реставрація Банкетної зали (нині Конференц-зала) Республіканської контори Держбанку СРСР (зараз – Національного банку України), яка тривала впродовж осені 1949 року. Не думалося тоді майстру-початківцю настінного розпису, що через десятки років він повернеться сюди вже як один із авторів дизайну українських грошей.

Та до цього треба було ще пройти тернистий шлях. Борис Груденко все ж домігся свого і вступив до Київського художнього інституту. Працював на різних роботах. В основному – художником афіш у кількох київських кінотеатрах (тривалий час у майстерні і жив), художником-оформлювачем у видавництвах. Знайшов себе художник на початку сімдесятих років минулого століття, коли при Товаристві охорони пам'яток історії та культури було створено Творче об'єднання з випуску сувенірної продукції.

Борис Груденко був автором дизайну сотень знаків, знаків, пам'ятних медалей.

Вершиною творчості майстра стало створення дизайну низки пам'ятних і ювілейних монет України.

*Автор дизайну монети, введеної в обіг у 2008 р.:
"Глухів".*



"Десна скресла". Олія. 1992 р.

Анатолій Андрійович Сніжко народився 20 липня 1936 р. в сім'ї службовця в м. Глухові Сумської області. Закінчивши місцеву середню школу, вступив у 1953 р. на металургійний факультет Київського політехнічного інституту. По закінченні п'ять років працював у ливарному цеху Київського заводу ім. Івана Лепсе.

У 1963 році вступив до аспірантури Київського політехнічного інституту. Через п'ять років захистив дисертацію та одержав звання кандидата технічних наук.

Понад 20 років працював на керівних посадах в Інституті проблем лиття Академії наук (нині – Фізико-технологічний інститут металів і сплавів Національної академії наук України) та в Проектно-дослідному інституті Міністерства легкої промисловості України.

У 1994 році став головним експертом департаменту готівково-грошового обігу Національного банку України, куди був прийнятий як спеціаліст-металознавець за рекомендацією Інституту проблем лиття Академії наук у зв'язку з підготовкою до заснування в Україні вітчизняного виробництва грошових знаків. Анатолій Андрійович безпосередньо причетний до створення

"Березовий вальс". Олія. 2000 р.



**Анатолій
Сніжко**



"Абрикосовий цвіт". Олія. 1999 р.

перших українських монет. Його професійні знання властивостей металів, металевих сплавів, а також – витончений художній смак, ерудованість нумізмата прислужилися організації і становленню монетного виробництва в Україні, заснуванню української школи монетного мистецтва.

*А.Сніжко на своїй персональній виставці
на Банкнотно-монетному дворі НБУ*





**Анатолій
Дем'яненко**

*Автор дизайну монети, введеної в обіг у 2008 р.:
"Марія Примаченко".*

*Робочі варіанти
ескізів монет
"Чумацький шлях"
і "Олена Теліга"*



"Хвиля". Олія. 2005 р.



"Закохана". Олія. 2005 р.



"Ліліт". Туш, перо. 1992 р.

Анатолій Андрійович Дем'яненко народився 31 січня 1964 р. в м. Києві.

Навчався в київській середній школі N 68, після закінчення якої у 1981 р. вступив до Київського художньо-промислового технікуму. Два роки служив у Збройних Силах, після чого продовжив навчання в технікумі, який закінчив у 1986 р., здобувши спеціальність художника-конструктора.

За спеціальністю працював у Київській філії Всесоюзного науково-дослідного інституту технічної естетики (нині Київський інститут дизайну) та в Державному науково-дослідному центрі технічної естетики. Водночас навчався на вечірньому відділенні поліграфічного факультету Київського політехнічного інституту за спеціальністю художник-графік із художньо-технічного оформлення друкованої продукції. Закінчив інститут у 1994 р.

Із 1999 року працював приватним підприємцем на київському Андріївському узвозі, де малював і реалізував власні живописні твори, які нині перебувають у приватних колекціях Канади, США, Швейцарії, Великобританії, Ізраїлю та інших країн.

Із 2004 р. понині – головний художник-скульптор Монетного двору Національного банку України. У творчому доробку – власні ескізи монет "Олена Теліга", "Сергій Корольов", "Олег Ольжич", "Чумацький шлях" та інші.

Монета "Чумацький шлях" увійшла в трійку призерів II Європейського міжнародного конкурсу "Монетне сузір'я" і визнана переможницею в національному конкурсі "Краща монета [2007] року".

*"Цар-риба".
Змішана техніка. 2006 р.*



"Пегас. Натхнення". Олія. 2000 р.

*Автор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:
 "225 років м. Севастополю", "850 років м. Снятину",
 "Хрещення Київської Русі", "Родина Терещенків",
 "Тисячоліття монетного карбування у Києві" (аверс),
 "140-річчя Всеукраїнського товариства "Просвіта"
 імені Тараса Шевченка",
 ювілейної медалі "900 років заснування
 Михайлівського Золотоверхого монастиря".*



**Святослав
Іваненко**

Святослав Володимирович Іваненко народився 13 березня 1963 року.

Закінчив Республіканську художню середню школу ім. Т.Г.Шевченка за спеціальністю скульптура.

У 1982 році вступив до Київського державного художнього інституту ім. Т.Г.Шевченка. Із 1984-го по 1986 рік – служба в армії. 1990 року закінчив інститут, здобувши спеціальність скульптора. Дипломну роботу, яку блискуче захистив, виконав у майстерні професора М.К. Вронського.

У 1990–1991 рр. Святослав працював художником-скульптором у Київському творчо-виробничому об'єднанні "Художник", а з 1991-го по 1999 рік – викладачем малюнка, живопису та історії мистецтв у Київському державному технікумі легкої промисловості.

Із 1999 року – член Національної спілки художників України. Того ж року був прийнятий на роботу до Монетного двору на посаду провідного художника-скульптора. Із 2006 року – головний художник-скульптор.

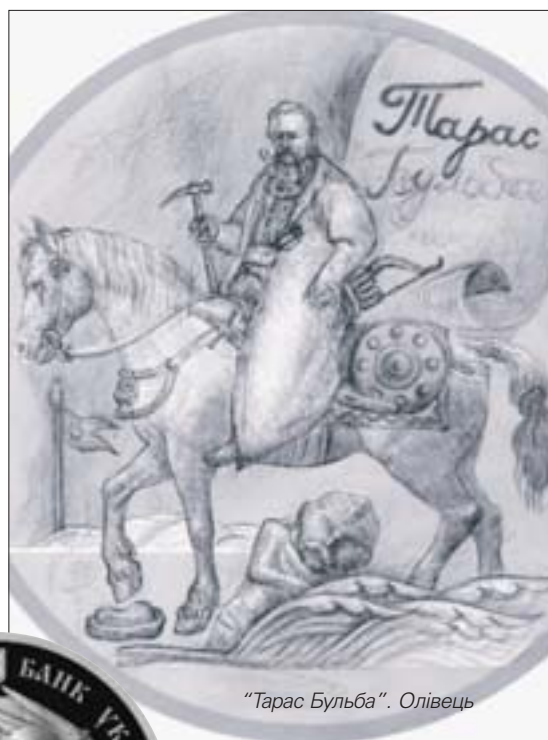
Автор багатьох ювілейних та пам'ятних монет і медалей. Серед його робіт – монети "В'ячеслав Чорновіл", "Острозька академія", "10-річчя Збройних Сил України", "50 років членства України в ЮНЕСКО", "Родина Острозьких", "500 років козацьким поселенням. Кальміуська паланка". Розробив аверси ювілейних монет "60 років визволення Києва" та "60 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років".

Автор золотих монет "Пектораль", "Золоті ворота", унікальної срібної монети "10 років відродження грошової одиниці України – гривні". Це перша в історії української нумізматики срібна монета, яка має діаметр 100 мм і масу дорогоцінного металу в чистоті 1 кг.

Крім своєї професійної справи, Святослав Іваненко прекрасно знається на геральдиці та фалеристиці, що, до речі, дуже допомагає йому у створенні монетних дизайнів.

Постійно бере участь у виставках і конкурсах різних рівнів. Його роботи часто займають призові місця.

Угорі – робочий варіант ескізу монети "Хрещення Київської Русі"



"Тарас Бульба". Олівець



"Андрій". Олівець

*"Мінотавр, що рахує зорі".
Бронза. Граніт. 2005 р.*





**Володимир
Дем'яненко**

*Автор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:
"10 років внесенню до реєстру світової спадщини ЮНЕСКО*



історичного центру міста Львова";

"Скіфське золото";

"Сидір Голубович";

"Євген Петрушевич";

"Триф чорний";

"Богуслав";

"Храмовий комплекс у с. Буки";

"100 років Київському зоопарку" (реверс),

Володимир Андрійович Дем'яненко народився 10 травня 1960 року.

По закінченні 9 класів середньої школи протягом 1976–1980 рр. навчався в Київському художньо-промисловому технікумі, отримав спеціальність техника художнього конструювання.

У 1986 році закінчив Київський державний художній інститут ім. Т.Г.Шевченка за спеціальністю художник-графік.

1986–1988 роки – служба в армії.

Із 1988 по 1997 рік працював у фірмах та організаціях на посадах художника. Водночас займався індивідуальною трудовою діяльністю. 1997 року за рекомендацією професора Української академії мистецтв В.Я.Чебаника прийнятий на посаду провідного художника-дизайнера на Монетний двір Національного банку України. Із 1998 року – головний художник-дизайнер.

Автор дизайну майже 50 пам'ятних та ювілейних монет України, зокрема таких популярних серед нумізматів серій, як "Флора і фауна України" та "Літаки України".

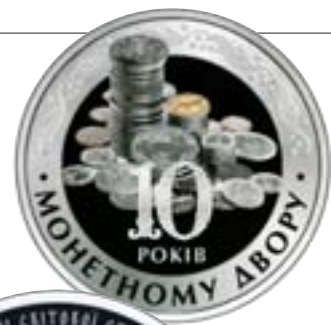
У творчому доробку Володимира Дем'яненка – багато пам'ятних медалей, нагород, відзнак. Він брав активну участь у виконанні державного замовлення – випуску ювілейної медалі "60 років визволення України від фашистських загарбників".



*"Рицар Білого єдинорога".
Бронза, мармур. 2001 р.*

*Гетьманська булава.
Бронза, сріблення. 2005 р.*





Робочі варіанти ескізів монет
"Асканія-нова",
"10 років внесенню до
реестру світової спадщини
ЮНЕСКО історичного центру
міста Львова",
"10 років Монетному двору"

Робочі варіанти ескізів монет
"Острозька біблія",
"Богдан Хмельницький",
"Гриф чорний"

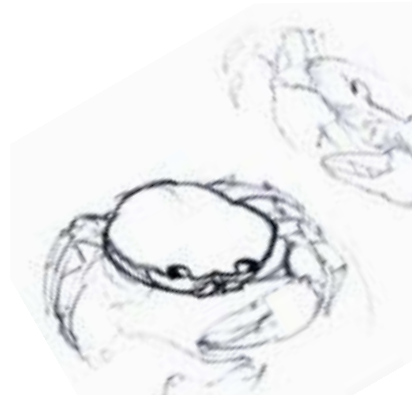


Саме Володимир – автор офіційно затвердженого логотипу Банкотно-монетного двору Національного банку України.

Учасник багатьох міжнародних, всесоюзних та українських виставок і конкурсів, зокрема міжнародних конкурсів плакатів "За мир, гуманізм, проти загрози ядерної війни" та "За мир і соціальний прогрес", IV республіканської виставки плаката, Європейської виставки "За роззброєння", республіканської виставки книжкової графіки тощо.



"Георгій Побідоносець". Бронза, мармур. 2000 р.



Художні начерки
до ескізів монет
"Орел степовий" та "Прісноводний краб"



**Миколай
Кочубей
(Микола
Кочубей)**

Миколай Саввович Кочубей (Микола Кочубей) народився 30 грудня 1956 року в Києві. У 1977 р. закінчив Київський художньо-промисловий технікум. На початку 80-х навчався у школі-студії Вікто-



*"125 років Всесвітньому поштовому союзу".
1999 р. Поштова марка, 28 x 40*

*Автор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:
"Благовіщення",
"Наталія Ужвій" (авверс).*



*"Обжинки". 2006 р.
Поштова марка, 28 x 40*



*"Свято Різдва Христового". 2006 р.
Поштова марка, 30 x 40*

ра Зарецького. Протягом 1984–1990 років учителями молодого митця були відомі художники, професори Андрій Чебикін і Микола Компанець. Дипломною роботою Миколая Кочубея, яку він блискуче захистив, стала серія кольорових офортів на теми українських народних пісень "З народних джерел".

У 1990 р. М.Кочубея прийнято до Спільки художників України. Протягом 1993–1996 років він як аспірант продовжив навчання в Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури. У цьому храмі мистецтва наставником художника став академік Георгій Якутович.

Миколай Кочубей плідно працював у галузі графічного мистецтва та живопису. Відомі твори митця – графічні серії "Наша пісня", "Знаки Дивосвіту".

Із 1996 року він очолює секцію художників графічного мистецтва Київської організації Спільки художників України. З того ж року співпрацює з Національним банком України – розробляє дизайн пам'ятних і ювілейних монет. На сьогодні їх в активі митця понад 50.

Свій творчий досвід, розуміння мистецтва Миколай Кочубей уже більше десяти років передає студентам Київської дитячої академії мистецтв, де є завідувачем кафедри живопису. З 2004 року він також працює викладачем у Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури.

Миколай Кочубей – постійний учасник всеукраїнських та міжнародних художніх виставок. У 2002 році став лауреатом першої премії Всеукраїнської виставки-конкурсу імені Георгія Якутовича, 2003 року – лауреатом міжнародної премії ім. Георгія Нарбутова за кра-



“Наливаймо, браття, кришталеві чаші...” (Із серії “Наша пісня”).

1995 р. Папір, кольоровий офорт, 30 x 30

“Козацькі пісні” (із серії “Народні джерела”).

1990 р. Папір, кольоровий офорт, 52.5 x 44.5

“Ой, у полі жито, копитами збито...” (Із серії “Наша пісня”).

1997 р. Папір, кольоровий офорт, 30 x 30

щу українську поштову марку.

2005 року марка роботи Кочубея “Свято Різдва Христового” визнана найкращою на всесвітньому конкурсі у Відні.

У 2006 і 2007 роках художник перемагав у конкурсі “Краща монета року”. Серед монет 2005 року карбування кращою визнано пам’ятну монету “Сорочинський ярмарок”, 2006 року карбування – “Водохреще”. Цього ж 2006 року ім’я українського митця було названо і серед призерів всесвітнього нумізматичному конкурсу, який провадився в Італії. Його пам’ятна монета “Свято-Успенська Святогірська Лавра” отримала Велику срібну медаль.



Робочі варіанти ескізів монет “Чумацький шлях”, “Благовіщення”

Миколай Кочубей упевнено увійшов до когорти лідерів образотворчого мистецтва України.

Багато його графічних композицій стали власністю музеїв, картинних галерей, приватних колекцій в Україні і далеко за її межами.



Серія поштових марок “Український народний одяг”. 2001 р.
Блок – 100 x 140, окрема марка – 30 x 33

“Переяслав-Хмельницький. 1100 років”. 2007 р.
Поштова марка, 28 x 52





**Юлія
Скоблікова**

Юлія Кирилівна Скоблікова народилася 17 квітня 1928 року в робітничо-селянській родині у м. Луганську. У 1944 році, коли ще чулася кононада Другої світової, вступила до Луганського художнього училища, яке закінчила 1949 року. Продовжила навчання в Київському художньому інституті. Дипломованим художником-скульптором стала у 1956-му. Подовжений термін навчання пояснюється дворічною академічною відпусткою, пов'язаною з народженням первістка. В студентські роки Юлія зустріла свою долю – Олександра Скоблікова, теж митця-початківця, який згодом став видатним українським скульптором.

Юлія Кирилівна – не менш обдарований скульптор. Та так склалося життя, що вона опинилася ніби в тіні свого знаменитого чоловіка. Про це можна було б і не згадувати, якби не одна обставина: Юлія Кирилівна сама ніколи не прагнула слави. Навпаки, вона побоювалася її, оскільки завжди найбільше цінувала і цінує нині творчу свободу. Слава ж – не лише приємність, це й обтяжлива залежність...

Юлія Скоблікова мала щастя робити те, що їй самій хотілося. Цим пояснюється хвилеподібний творчий шлях майстрині. Вона могла роками залишатися непомітною. Але коли виставляла нову роботу, та неодмінно викликала значний резонанс у мистецьких колах. Саме Юлія Кирилівна першою застосувала прийом об'єднаної композиції аверсу і реверсу монетовидної медалі, коли якийсь її елемент (скажімо, стрічки на медалі "Україночка"), ніби огортає гурт і переходить на реверс. Цією знахідкою художниці багато-які скульптори

*Співавтор дизайну монети, введеної в обіг у 2008 р.:
"Наталія Ужвій" (реверс).*



Меморіальна дошка Алімпію-іконописцю

охоче користуються і нині.

Коло, круг – улюблена форма площини Скоблікової. У цих координатах у неї небагато конкурентів. Це стало зрозумілим ще років 40 тому, коли Юлія Кирилівна створила пам'ятну медаль, присвячену медикам, які віддали свої життя, рятуючи людей під час Другої світової війни. Авторський зразок медалі був виготовлений з алюмінію, кольорові відтінки якого викликали асоціації з солдатською флягою. Геніальна простота малюнка привертає увагу кожного, хто його побачить. І не залишає байдужим нікого. Військові медики досі вважають цю медаль своєю неформальною емблемою.

Серед робіт Юлії Скоблікової, якими пишається столиця України, – скульптура Лесі Українки в Національному музеї української літератури, меморіальні дошки поету Максиму Рильському, академіку Леоніду Булаховському, співаку Іванові Паторжинському, іконописцю Алімпію в Києво-Печерській лаврі.

Серед пам'ятних монет України, над якими працювала Ю.К.Скоблікова, – "Михайло Драгоманов", "Павло Вірський". У 2009 році має вийти у світ монета за її ескізом "Шолом-Алейхем".



Пам'ятна медаль на честь військових медиків



Пам'ятна медаль "Україночка"

*Співавтор дизайну монети, введеної в обіг у 2008 р.:
"Наталія Ужвій" (реверс).*



**Марія
Скоблікова**

Марія Ігорівна Скоблікова народилася 7 червня 1980 р. у м. Києві в родині відомого скульптора Олександра Павловича Скоблікова, який доводиться їй дідом.

У 1997–2002 рр. навчалася на факультеті теорії історії мистецтва Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури. Здобула кваліфікацію мистецтвознавця, спеціаліста з організації та управління художньою культурою.

Із 2002 року – старший науковий співробітник відділу графіки Національного художнього музею України.

Із 2008-го є членом Національної спілки художників України.

Автор численних наукових статей на актуальні теми мистецтвознавства.

Спільно зі скульптором Олександром Скобліковим працювала над пам'ятниками: академіку Є.О.Патону (Національний технічний університет "Київський політехнічний інститут"; 2001 р.); академіку С.О.Лебедеву (Національний технічний університет "Київський політехнічний інститут"; 2002 р.); академіку М.П.Кравчуку (Національний технічний університет "Київський політехнічний інститут"; 2003 р.); над меморіальною дошкою академіку В.М.Глушкову (Київський національний університет ім. Тараса Шевченка; 2003 р.).



*Пам'ятник академіку С.О.Лебедеву
на території НТУ
"Київський політехнічний інститут"*

2008 р. вперше спробувала себе як співавтор ескізу пам'ятної монети.



*Відтворення геральдичної дошки
на честь заснування в 1898 р.
Київського політехнічного інституту*



Володимир
Таран

*Співавтор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:
“Лев Ландау”, “Сидір Голубович”, “Євген Петрушевич”,
“Роман Шухевич”, Василь Симоненко”, Георгій Вороний”,
“100 років Київському зоопарку” (аверс), “Ластівчине гніздо” (аверс),
“Рік Пацюка”, “Рак”, “Лев”, “Діва”, “Терези”,
“175 років державному дендрологічному парку “Тростянець”,
“725 років м. Рівному”,
“На шляхах до незалежності. Українсько-шведські
воєнно-політичні союзи XVII – XVIII ст.”,
“90 років утворення Західно-Української Народної Республіки”.*



“Архангел Михайл”. Писарель (авторська техніка). 1997 р.

Володимир Васильович Таран народився 8 червня 1960 року на Київщині. 1983 року закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю радіотехніка. З 1985 по 1990 рік працював художником-мультиплікатором на студії “Київнаукфільм”. 1995 року закінчив поліграфічний факультет Київського політехнічного інституту за фахом графіка і дизайн книги.

Із 1993 року працював художником у системі Національного банку України. У 1994 та 1998 роках стажувався у Швейцарії (гравюра на міді).

Ілюстрував художню літературу, дитячі книги, підручники, захоплювався карикатурою, плакатом.

Є автором близько трьохсот книжкових знаків-екслібрисів. Працює у техніках ліногравюри, ксилографії, мідьориту. Був учасником понад 50 виставок екслібрису та малої графіки, які провадилися в Україні, Литві, Білорусі, Азербайджані, Бельгії, Португалії, Японії, Китаї, Польщі, Словенії, Нідерландах, Італії, Югославії, Чехії, Словаччині, США, Данії, Німеччині, Іспанії, Франції, Канаді, Тайвані.

Співавтор дизайну багатьох пам’ятних і ювілейних монет, поштових марок і конвертів, прикладної графіки. Нагороджений призом Фундації Георгія Нарбута за кращі українські марки 1998 і 1999 років.

Працює також у жанрі станкового живопису, естампу, монотипії, інсталяції.

Був учасником першої Святомихайлівської виставки-конкурсу (м. Київ, Україна, 1997 р., одержав диплом лауреата); виставки художників НБУ, присвяче-

“Волхви”. Писарель. 1998 р.





"Ковчег". Дерево, камінь. 1999 р.
"Золото скитів". Писарель. 1996 р.
"Покрова". Писарель. 1996 р.

"Мамай". Писарель. 1996 р.
"Говерла". Ручне ткацтво, дерево, камінь. 1997 р.
"Енігма №5". Саморобний папір, камінь, нитки, сургуч. 2001 р.



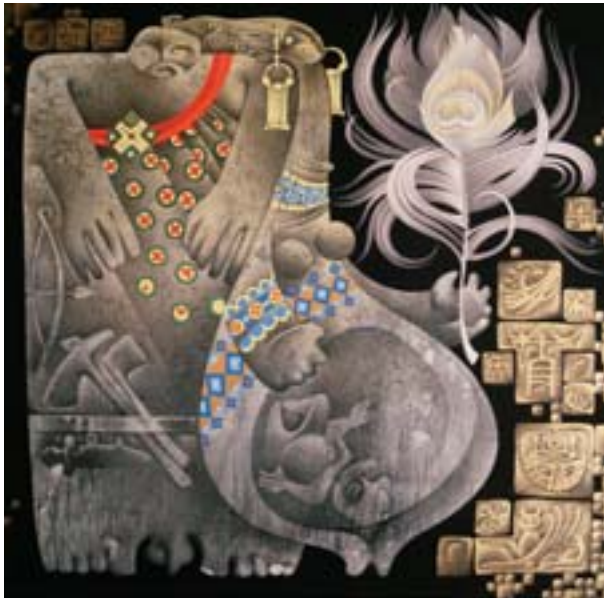
ної щорічним зборам Ради керуючих Європейського банку реконструкції та розвитку (м. Київ, Україна, 1998 р.); виставок художників НБУ в музеї Т.Г.Шевченка (м. Київ, Україна, 1999 р.) та у галереї "Мистець" (м. Київ, Україна, 1999 р.); триенале "Графіка – 2000" у виставковому залі Національної спілки художників України (м. Київ, Україна, 2000 р.). Персональна виставка відбулася в будинку представництва ООН в Україні (м. Київ, Україна, 2000 р.).

Станкові роботи художника перебувають у галереї Аїрум (м. Лозанна, Швейцарія), у приватних колекціях Італії, Канади, Німеччини, Польщі, США, Швейцарії, Швеції.



**Олександр
Харук**

*Співавтор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:
“Лев Ландау”, “Сидір Голубович”, “Євген Петрушевич”,
“Роман Шухевич”, Василь Симоненко”, Георгій Вороний”,
“100 років Київському зоопарку” (аверс), “Ластівчине гніздо” (аверс),
“Рік Пацюка”, “Рак”, “Лев”, “Діва”, “Терези”,
“175 років державному дендрологічному парку “Тростянець”,
“725 років м. Рівному”,
“На шляхах до незалежності. Українсько-шведські
воєнно-політичні союзи XVII– XVIII ст.”,
“90 років утворення Західно-Української Народної Республіки”.*



“Пір’ячко”. Змішана техніка. 1998 р.

Олександр Григорович Харук народився 30 січня 1960 року в м. Києві. В 1980 році закінчив Київський художньо-промисловий технікум, 1991 року – поліграфічний факультет Київського політехнічного інституту за фахом графіка і дизайн книги.

Із 1993 року працював у системі Національного банку України головним художником-дизайнером Банкотно-монетного двору НБУ.

У 1994 і 1998 роках стажувався в Швейцарії (за спеціальністю дизайн банкнот). Ілюстрував художню літературу, дитячі книги, займався плакатом і гравюрою, живописом і станковою графікою.

Автор близько 100 книжкових знаків-екслібрисів. Був учасником семи персональних виставок, шести об’єднаних персональних виставок і 27 виставок екслібрису та малої графіки, що проходили в Україні, Литві, Росії, Великобританії, Молдові, Швейцарії, Польщі, Італії, Канаді, Швеції, Японії, Словаччині, Данії, Німеччині, Іспанії.

Співавтор дизайну понад 40 пам’ятних і ювілейних монет України, поштових марок, конвертів.

Є співавтором дизайну банкнот гривні нових зразків. Нагороджений призом Фундації Георгія Нарбута за



Ілюстрації до віршів Лесі Українки. Олівець. 1990 р.



“Осінь”. Олія. 2004 р.

кращі українські марки 1998, 1999 і 2002 років.

У співавторстві з братом С.Г.Харуком і В.В.Тараном двічі посідав перше місце за підсумками міжнародних конкурсів дизайну монет, які проходили в Японії у 2005 і 2008 роках.

Станкові роботи перебувають у галереях Канади, Швейцарії, Німеччини, у приватних колекціях Польщі, США, Італії, Іспанії, Латвії, Естонії, Росії, Канади, Японії.

З успіхом провів персональні виставки у кіногалереї “Київська Русь” (м. Київ, Україна, 1985 р.), галереї на-

“Чарівні рибки”. Змішана техніка. 1998 р.



“Літо” (фрагмент). Олія. 2004 р.



“Пташка”. Гліцерель. 2000 р.

уково-дослідного Інституту надтвердих матеріалів (м. Київ, Україна, 1986 р.), виставку екслібрисів у Харківській обласній організації товариства книголюбів (м. Харків, Україна, 1989 р.) та у Білоруському товаристві “Книга” (м. Мінськ, Білорусь, 1990 р.). Брав участь у низці об’єднаних персональних виставок.



**Сергій
Харук**

*Співавтор дизайну монет, введених в обіг у 2008 р.:
“Лев Ландау”, “Сидір Голубович”, “Євген Петрушевич”,
“Роман Шухевич”, Василь Симоненко”, Георгій Вороний”,
“100 років Київському зоопарку” (аверс), “Ластівчине гніздо” (аверс),
“Рік Пацюка”, “Рак”, “Лев”, “Діва”, “Терези”,
“175 років державному дендрологічному парку “Тростянець”,
“725 років м. Рівному”,
“На шляхах до незалежності. Українсько-шведські
воєнно-політичні союзи XVII – XVIII ст.”,
“90 років утворення Західно-Української Народної Республіки”.*



“Весна”. Олія. 2000 р.

Сергій Григорович Харук (як і його брат Олександр, вони – близнята) народився 30 січня 1960 року в м. Києві. У 1980 році закінчив Київський художньо-промисловий технікум, 1991 року – поліграфічний факультет Київського політехнічного інституту за фахом графіка і дизайн книги.

Із 1993 року працював у системі Національного банку України головним спеціалістом з комп’ютерної графіки на Банкотно-монетному дворі НБУ.

У 1994 і 1998 роках стажувався у Швейцарії (за спеціальністю дизайн банкнот). Ілюстрував художню літературу, дитячі книги, займався плакатом і гравюрою, живописом і станковою графікою.

Автор близько 100 книжкових знаків-екслібрисів. Був учасником семи персональних виставок, шести об’єднаних персональних виставок і 27 виставок екслібрису та малої графіки, що проводилися в Україні, Литві, Росії, Великобританії, Молдові, Швейцарії, Польщі, Італії, Канаді, Швеції, Японії, Словаччині, Данії, Німеччині, Іспанії.

Співавтор дизайну понад 40 пам’ятних і ювілейних монет України, поштових марок і конвертів.

Є співавтором дизайну банкнот гривні нових зразків. Нагороджений призом Фондації Георгія Нарбута за кращу українську марку 1998, 1999 і 2002 років.

У співавторстві з братом О.Г.Харуком і В.В.Тараном двічі посідав перше місце за підсумками міжнародних конкурсів дизайну монет, які проходили в Японії у 2005 і 2008 роках.

Станкові роботи перебувають у галереях Канади, Швейцарії, Німеччини, у приватних колекціях Польщі, США, Італії, Іспанії, Латвії, Естонії, Росії, Канади, Японії.

Брав участь у персональних та колективних вистав-

Натюрморт з гранатом. Олія. 1989 р.





*"Кенія. Китай. Конго".
Змішана техніка. 2002 р.*

ках, перелічених у біографічній довідці Олександра Харука. Брати йдуть пліч-о-пліч по життю. Тому їхні біографії здаються майже однаковими. Та долі – у кожного своя. Як і смаки, художнє бачення одних і тих же явищ, техніка, манери і творчі стилі. Це певною мірою демонструють представлені в цьому випуску журналу їхні художні твори.

Брати Харуки поєднали свої зусилля з відомим ук-

"Півонії". Олія. 1997 р.



"Україна". Олія. 1992 р.

раїнським художником Володимиром Тараном. Скла-лося унікальне в художньому світі "тріо", яке уже майже 15 років дивує нас своїми творчими знахідками, неординарним вирішенням найскладніших тем. Ці люди суттєво примножують славу українських майстрів монетної справи.

"Півники". Олія. 1996 р.





Роман Чайковський

Роман Ярославович Чайковський народився 20 червня 1962 року в м. Бориславі Львівської області.

У 1986–1992 рр. навчався у Київському державному художньому інституті ім. Т.Г.Шевченка за спеціальністю скульптура, а в 1993–1996 рр. – в аспірантурі Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури України. Має звання магістра.

Із 1995 року – член Спілки художників України.

Із 1998 року – головний художник-скульптор секто-



“Новий Вергілій”. Бронза. 1999 р.

*Автор дизайну монети, введеної в обіг у 2008 р.
та одноіменної сувенірної плакетки
“На честь візиту в Україну
Вселенського Патріарха Варфоломія I”.*



“Музика сфер”. Бронза. 2004 р.

ру розробки дизайну Монетного двору НБУ. Два роки тому Роман Ярославович очолив відділ дизайну Монетного двору Національного банку України. Нині від його розуміння прекрасного, організаторських, менеджерських і просто людських якостей значною мірою залежить розвиток національної школи монетного мистецтва. Останні успіхи українських дизайнерів засвідчують, що їх скеровує розумна людина і тепла душа.

Роман Чайковський сам є першопрохідцем у складній справі виготовлення колекційних металевих грошових знаків. Він – автор дизайну багатьох монет і медалей. Зокрема, в його творчому доробку – відома серія “Пам’ятки давніх культур України” з п’яти біметалевих (золото-срібло) монет; золота монета “Енеїда”, присвячена 200-річчю виходу в світ видатної поеми І.Котляревського; срібна монета “Різдво Христо-



*"Двоє в одному". Бронза. 1997 р.
"Єдиноріг". Бронза. 2000 р.*

Р. Чайковський у майстерні

ве", яка у 2000 році на конкурсі Американської нумізматичної асоціації визнана монетою року у номінації "Найнатхненніша монета"; срібна монета "Не вмирає душа наша, не вмирає воля", присвячена 190-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка.

Роман Чайковський створив низку чудових медалей, серед яких подарункова срібна медаль "Анна Ярославна – королева Франції", срібна медаль, випущена на честь візиту в Україну Папи Іоана Павла II, срібна медаль на честь інавгурації Президента України В.А.Ющенка, срібна та латунна медалі, присвячені 70-річчю від дня народження Вадима Гетьмана.

*"Емоційні стосунки".
Бронза. 2002 р.*



*Пам'ятна медаль
"Анна Ярославна – королева
Франції". Срібло. 2000 р.*



*"Дід та внучка".
Бронза. 1995 р.*

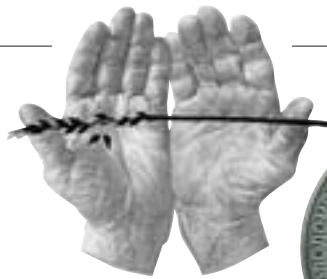
Постійно бере участь у міжнародних, всеукраїнських і регіональних творчих виставках: у 1995 році представив персональну виставку "Голос пам'яті", у 1998 році – "Між землею і небом", у 2004 році брав участь у міжнародній виставці "Слов'янський світ" у Москві. Автор гран-прі для міжнародного ярмарку "Філософія туризму".

Серед монументальних робіт – скульптура "Феміда", встановлена у будинку Вищого господарського суду України, пам'ятник генеральному авіаконструктору П.В.Балабуєву. Він – учасник п'яти всеукраїнських симпозиумів із питань скульптури з каменю.

У 2003 році Роману Чайковському присуджено звання "Заслужений художник України".

Усіх інших авторів дизайну пам'ятних і ювілейних монет України, введених в обіг за весь час існування Національного банку України, редакція планує представити в одному з наступних його випусків.

Кращі українські монети 2007 року



Протягом 2008 року в Україні втретє було проведено загальнонаціональний конкурс "Краща монета року".

Нагадаємо, що він провадиться з метою пропагування державотворчих процесів в Україні, створення рейтингової шкали якості продукції Монетного двору Національного банку України, підвищення професійного рівня учасників як творчого, так і виробничого процесу, стимулювання та заохочення художників і скульпторів до пошуку креативних ідей, привернення уваги широких кіл громадськості до мистецтва пластики.

Конкурс провадиться в два етапи. На першому вивчається громадська думка щодо художнього рівня та якості пам'ятних і ювілейних монет, введених в обіг Національним банком України протягом року, що передує року проведення конкурсу. На другому відібрані громадськістю три монети оцінює компетентне журі, до складу якого входять фахівці Національного банку, Банкотно-монетного двору Національного банку України, члени Експертної ради з питань дизайну пам'ятних монет України, уповноважені представники Асоціації нумізматів України. Переможець визначається шляхом таємного голосування.

У першому етапі конкурсу, що проводився в 2008 році, взяли участь 8.5 тисячі осіб. За їх оцінкою найкращими українськими монетами, введеними в обіг протягом 2007 року, є такі:

"Чумацький шлях" (номінал 20 гривень; срібло 925 проби) – 26.6% голосів;

"1100 років м. Переяслав-Хмельницький" (номінал 5 гривень; нейзильбер) – 12.9% голосів;

"Голодомор – геноцид українського народу" (номінали 20 і 5 гривень; срібло 925 проби, нейзильбер) – 10.1% голосів.

На другому етапі конкурсу члени журі перше місце віддали двом монетам – *"Чумацький шлях"* (художники – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (аверс), Анатолій Дем'яненко (реверс); скульптори – Анатолій Дем'яненко, Володимир Дем'яненко) та *"Голодомор – геноцид українського народу"* (авторська розробка Анатолія Гайдамаки, Петра Дроздовського, Миколи Обезюка; художник – Микола Кочубей; скульптори – Роман Чайковський, Володимир Атаманчук, Володимир Дем'яненко).

Отже, кращими українськими монетами, введеними в обіг у 2007 році, визнано пам'ятні монети *"Чумацький шлях"* і *"Голодомор – геноцид українського народу"*.

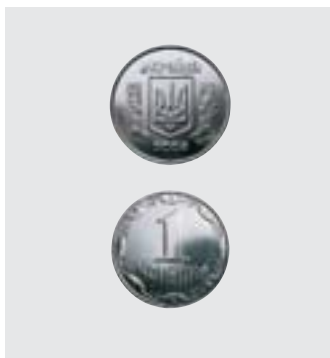




РОЗМІННІ МОНЕТИ
УКРАЇНИ
2008
РОКУ
КАРБУВАННЯ

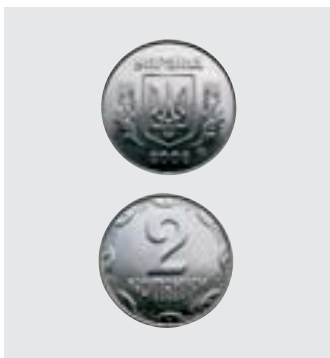


Розмінні монети України 2008 року карбування



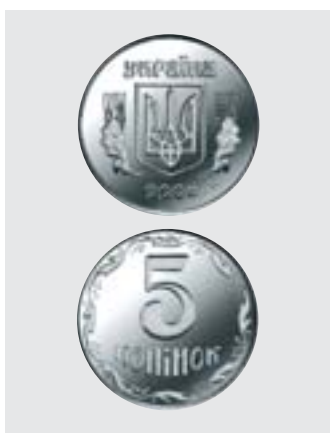
1 копійка

Метал	Маса, г	Діаметр, мм	Товщина, мм	Гурт
Нержавіюча сталь	1.5 ($\pm 5\%$)	16.0	1.2	Гладкий



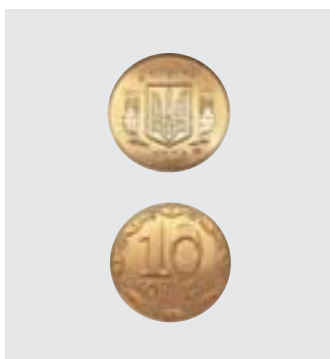
2 копійки

Метал	Маса, г	Діаметр, мм	Товщина, мм	Гурт
Нержавіюча сталь	1.8 ($\pm 5\%$)	17.3	1.2	Гладкий



5 копійок

Метал	Маса, г	Діаметр, мм	Товщина, мм	Гурт
Нержавіюча сталь	4.3 ($\pm 4.5\%$)	24.0	1.5	Рифлений

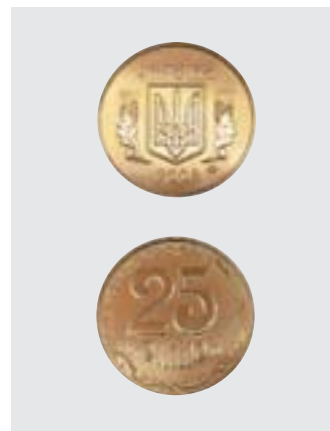


10 копійок

Метал	Маса, г	Діаметр, мм	Товщина, мм	Гурт
Алюмінієва бронза	1.7 ($\pm 5\%$)	16.3	1.25	Рифлений

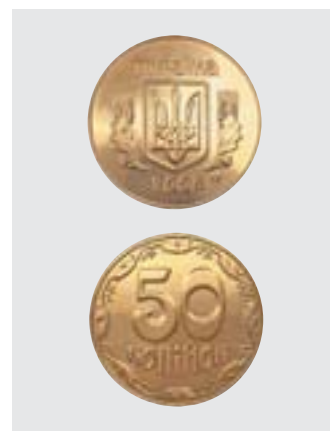
25 копійок

Метал	Маса, г	Діаметр, мм	Товщина, мм	Гурт
Алюмінієва бронза	2.9 (±4.5%)	20.8	1.35	Секторальне рифлення



50 копійок

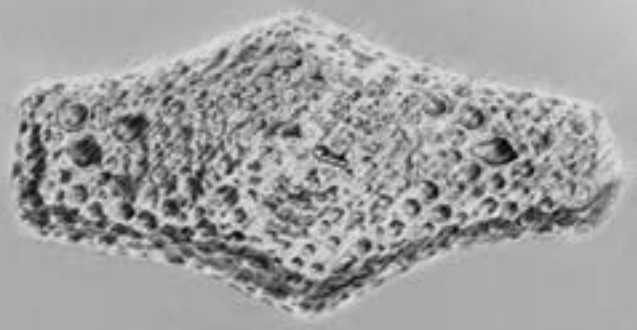
Метал	Маса, г	Діаметр, мм	Товщина, мм	Гурт
Алюмінієва бронза	4.2 (±4.5%)	23.0	1.55	Секторальне рифлення



Дизайн розмінних монет номіналами 1, 2, 5, 10, 25 і 50 копійок не відрізняється від монет цих же номіналів 2007 року карбування, крім зазначеного на аверсі року – 2008.

Усі розмінні монети 2008 року карбування виготовлено на Банкнотно-монетному дворі Національного банку України.

Розмінні монети номіналами 1, 2, 5, 10, 25 і 50 копійок, уведені в обіг Національним банком України 2 вересня 1996 року, обігова монета номіналом 1 гривня, введена в обіг 12 березня 1997 року, обігові монети номіналом 1 гривня “Володимир Великий” і “60 років визволення України від фашистських загарбників”, введені в обіг 25 жовтня 2004 р., а також обігова ювілейна монета “60 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років”, введена в обіг 28 квітня 2005 р., є дійсними платіжними засобами України й обов’язкові до приймання за їх номінальною вартістю без будь-яких обмежень до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.





СУВЕНІРНА ПРОДУКЦІЯ,
ВИПУЩЕНА
НАЦІОНАЛЬНИМ
БАНКОМ
УКРАЇНИ
В 2008 РОЦІ



Сувенірна срібна пам'ятна плакетка “На честь візиту в Україну Вселенського Патріарха Варфоломія I”



Сувенірна срібна пам'ятна плакетка “На честь візиту в Україну Вселенського Патріарха Варфоломія I”, який наприкінці липня 2008 року на запрошення Президента України Віктора Ющенка взяв участь у святкуванні 1020-річчя хрещення Київської Русі.

Історичний візит Вселенського Патріарха Варфоломія I сприяв примиренню православних віруючих різних конфесій, їх порозумінню і взаємоповазі під час подолання складного шляху до створення в Україні помісної православної церкви.

На лицьовому боці плакетки зображено Патріарха Варфоломія I та Президента України Віктора Ющенка. На зворотному боці – відтворено зображення пам'ятника Володимиру Великому – хрестителю Київської Русі – на тлі собору святої Софії Київської.

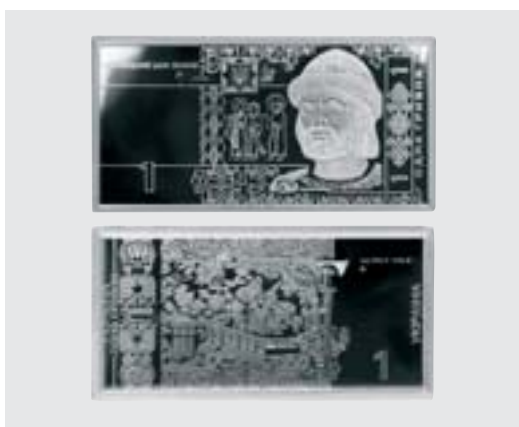
Метал – срібло 999.9 проби.

Маса дорогоцінного металу в чистоті – не менше 186.6 г.

Розміри – (133 x 66 x 2.0) мм.

Тираж – 300 шт.

Сувенірні срібні банкноти, виготовлені Банкотно-монетним двором НБУ в 2008 році на замовлення Національного банку України



1 гривня

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 1 гривня зразка 2006 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 1 гривня зразка 2006 року, зображено Володимира Великого – Великого князя Київського (980–1015). За його князювання почалося піднесення Київської Русі як цілісного суспільства і держави. У 988–989 роках Володимир Великий запровадив християнство на Русі.

2 гривні

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 2 гривні зразка 2004 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті, виготовленій на основі дизайну банкноти номіналом 2 гривні зразка 2004 року, зображено великого князя Ярослава Мудрого – визначну постать в історії Київської Русі. З його іменем пов'язане остаточне формування державності на Русі, золота доба розбудови Київської держави та її столиці – Києва, укладення першого збірника законів, розвиток освіти і культури, зміцнення міжнародних зв'язків України-Руси.



5 гривень

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 5 гривень зразка 2004 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті, виготовленій на основі дизайну банкноти номіналом 5 гривень зразка 2004 року, зображено Богдана Хмельницького – керівника Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст., фундатора Української держави (Війська Запорозького), гетьмана України (1648–1657), організатора українського козацького війська, родоначальника української дипломатії.



10 гривень

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 10 гривень зразка 2004 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті, виготовленій на основі дизайну банкноти номіналом 10 гривень зразка 2004 року, зображено Івана Мазепу – державного, політичного і військового діяча України другої половини XVII – початку XVIII ст., генерального осавула Війська Запорозького (1682–1687), гетьмана Лівобережної України (1687–1709), мецената освіти і мистецтва.





20 гривень

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 20 гривень зразка 2003 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті, виготовленій на основі дизайну банкноти номіналом 20 гривень зразка 2003 року, зображено Івана Франка – одного з найяскравіших представників української інтелектуальної еліти на світових видноколах, засновника неоромантичного і неореалістичного напрямів в українській літературі XIX – початку XX ст.



50 гривень

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 50 гривень зразка 2004 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 50 гривень зразка 2004 року, зображено Михайла Сергійовича Грушевського (1866–1934) – видатного історика, вченого, письменника, державного діяча, засновника і президента Української Народної Республіки.



100 гривень

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 100 гривень зразка 2005 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 100 гривень зразка 2005 року, зображено портрет Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861) – видатного українського поета, художника і мислителя.

200 гривень

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 200 гривень зразка 2007 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 200 гривень зразка 2007 року, зображено Лесю Українку (1871–1913) – видатну українську письменницю, поетесу і громадську діячку.



500 гривень

Сувенірна банкнота зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 500 гривень зразка 2006 року.

Метал – срібло 999.9 проби.

Маса – не менше 124.4 г.

Розмір – (133 x 66 x 1.35) мм.

Тираж – 500 шт.

На сувенірній банкноті зі срібла, яка відтворює дизайн банкноти номіналом 500 гривень, зображено Григорія Савича Сковороду (1722–1794) – українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета.



Сувенірна срібна копія гривні київського типу часів князя Володимира

Це один із перших видів сувенірної продукції, яку на замовлення Національного банку України почав освоювати вітчизняний Банкотно-монетний двір.

Монетна гривня київського типу XI–XIII століть була основною одиницею грошового обігу і засобом заощаджень на території Київської Русі. Саме від неї отримала назву і веде свою історію сучасна грошова одиниця, яка стала основою грошового обігу незалежної України.

Сувенірна копія гривні київського типу часів князя Володимира виготовляється зі срібла 960 проби. Її маса – не менше 162.5 г. Тираж сувенірних срібних копій гривні київського типу часів князя Володимира, виготовлених у 2008 році, – 2000 шт.



Ювілейна медаль “10 років Монетному двору НБУ”



Ювілейна медаль, присвячена 10-річчю офіційної здачі в експлуатацію Монетного двору Національного банку України, яка відбулася 23 квітня 1998 року. Медаль випущено в двох металах – з латуні та зі срібла.

Технічні параметри медалі зі срібла.

Метал – срібло 925 проби.

Маса – не менше 62.2 г.

Діаметр – 50 мм.

Гурт – гладкий із заглибленим написом.

Тираж – 500 шт.

Художник і скульптор – Володимир Дем'яненко.



Технічні параметри медалі з латуні.

Діаметр – 50 мм.

Гурт – гладкий із заглибленим написом.

Тираж – 2000 шт.

Художник і скульптор – Володимир Дем'яненко.

Презентацію ювілейної медалі “10 років Монетному двору НБУ” було влаштовано під час урочистостей з нагоди 10-річчя підприємства.

Підсумки пройденого шляху засвідчили, що вітчизняне монетне виробництво досягло високих міжнародних стандартів.

Освоєно проектні виробничі потужності Монетного двору. За 10 років виготовлено понад 4 мільярди штук розмінних та обігових монет. Для колекціонерів випущено майже 9 млн. штук пам'ятних і ювілейних монет із дорогоцінних і недорогоцінних металів.

Зростають не лише кількісні показники, а й якісні. На це спрямований весь науково-технічний та інтелектуальний потенціал підприємства, яке наполегливо дбає про свою конкурентоспроможність на світовому ринку.

Ювілейна медаль “900 років заснування Михайлівського Золотоверхого монастиря”

Ювілейна медаль, присвячена 900-річчю заснування Михайлівського Золотоверхого монастиря, заснованого у 1108 році князем Святополком Ізяславовичем.

Метал – срібло 925 проби.

Маса – не менше 62.2 г.

Діаметр – 50 мм.

Гурт – гладкий із заглибленим написом.

Тираж – 500 шт.

Художник і скульптор – Святослав Іваненко.



СУВЕНІРНІ НАБОРИ

Набір із 9 сувенірних банкнот зі срібла номіналами 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 гривень

Тираж набору 2008 року випуску – 20 шт.

Освоєння випуску сувенірних металевих банкнот та наборів – переконливе свідчення значних технологічних можливостей Монетного двору Національного банку України.

На цьому підприємстві нові технології запроваджують щороку.

Серед найновіших – виготовлення біметалевих монето-видних виробів з латентним (прихованим) зображенням; Aero Lap (полірування рельєфної поверхні монет та сувенірних виробів); карбування срібних монет великого діаметру, товщини та зі значними висотами окремих елементів дизайну; сувенірних срібних банкнот і банкнот-мініатюр з мінімальними висотами ажурного зображення.



Набір сувенірних срібних банкнот-мініатюр усіх номіналів зі срібла



Тираж набору 2008 року випуску – 20 шт.

У 2009 році виповнюється 10 років із часу заснування на Монетному дворі Національного банку України цеху виготовлення нагородних знаків (орденів і медалей), який також освоїв випуск різноманітної сувенірної та презентаційної продукції. Напередодні 10-річчя цех набув своїх проектних потужностей – 100 000 виробів за рік – і став одним із флагманів Банкнотно-монетного двору. Серед найновіших технологій, освоєних у цьому підрозділі Монетного двору – нанесення на відкарбовані вироби декоративного покриття із дорогоцінних та недорогоцінних металів, оздоблення кольоровими емаллями і фарбами, дорогоцінним камінням; нанесення написів на криволінійні поверхні презентаційних виробів.

Набір “Монети України” 2008 року карбування



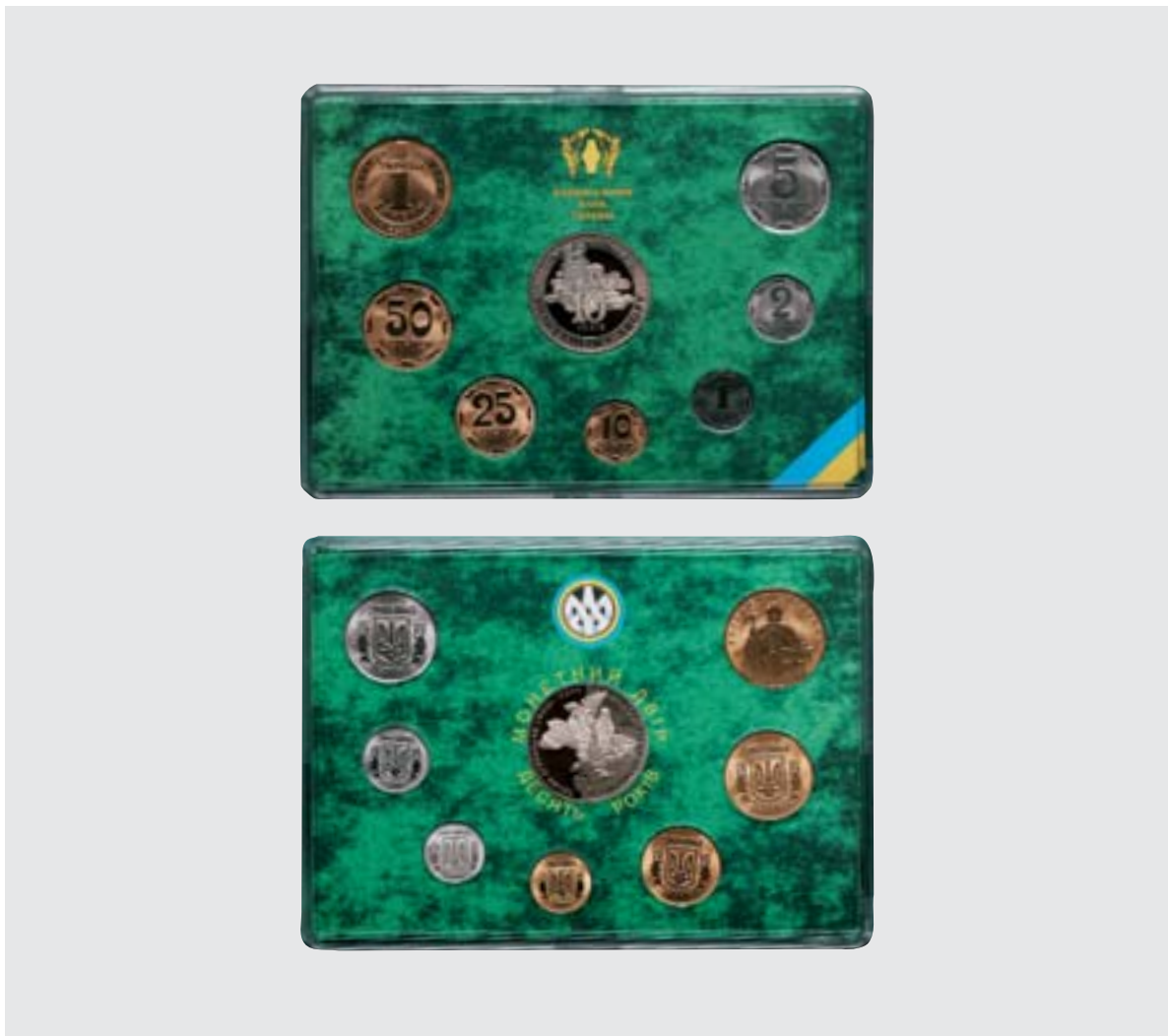
Технічні характеристики монет

Номинал	Метал	Вага	Толщина
1 гривня	Алюмінієво-нікель	16	1,5
2 гривні	Алюмінієво-нікель	17,2	1,8
5 гривень	Алюмінієво-нікель	24	2,2
10 гривень	Алюмінієво-нікель	26,2	2,7
20 гривень	Алюмінієво-нікель	29,8	3,3
50 гривень	Алюмінієво-нікель	37	4,2
1 гривня	Алюмінієво-нікель	16	1,5
2 гривні	Алюмінієво-нікель	17,2	1,8
5 гривень	Алюмінієво-нікель	24	2,2
10 гривень	Алюмінієво-нікель	26,2	2,7
20 гривень	Алюмінієво-нікель	29,8	3,3
50 гривень	Алюмінієво-нікель	37	4,2

Технічні характеристики для монет

Номинал	Метал	Вага	Толщина
1 гривня	Срібло	16	1,5
2 гривні	Срібло	17,2	1,8
5 гривень	Срібло	24	2,2
10 гривень	Срібло	26,2	2,7
20 гривень	Срібло	29,8	3,3
50 гривень	Срібло	37	4,2





Тираж набору – 5000 шт.

Примітка. Щодо всіх срібних сувенірних виробів зазначено масу дорогоцінного металу в чистоті. Якість і вміст дорогоцінного металу в кожному сувенірному виробі підтверджено сертифікатом Національного банку України.

Фахову експертизу опублікованих у журналі описів монет і сувенірної продукції здійснено департаментом готівково-грошового обігу Національного банку України.

Наукові консультанти й експерти розділів, присвячених пам'ятним і ювілейним монетам та сувенірній продукції:

заступник начальника управління – начальник відділу нумізматичної продукції та маркетингу управління експертизи, захисту грошей та нумізматики **Тамара Лошманова** і заступник начальника цього ж відділу **Вікторія Сузанська**.

Наукові консультанти й експерти розділу, присвяченого розмінним монетам, – начальник відділу організації розроблення та замовлення банкнот і монет управління експертизи, захисту грошей та нумізматики **Олександр Власенко** і заступник начальника цього ж відділу **Олексій Строков**.

Переклад матеріалів випуску англійською мовою **Ольги Загородньої**.

Інформаційно-довідковий журнал містить нумізматичні описи та фотозображення розмінних, пам'ятних і ювілейних монет, введених в обіг Національним банком України в 2008 році, описи та зображення сувенірної продукції, випущеної Національним банком України протягом 2008 року. До журналу додається CD-диск, на якому розміщено зображення та нумізматичні описи всіх пам'ятних і ювілейних монет, введених в обіг Національним банком України в 1995 – 2008 роках.

Для нумізматів-професіоналів, колекціонерів, а також усіх, хто цікавиться історією й сьогоденням грошового обігу в Україні.